

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1558

22

1865

7-30

5, 0 y-5 n 67
1 1/2

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ-ՄԱՐԴԱԲԱՆԱԿԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ-ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ

ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ՄԵԼԻՔ-ԱԶԱՐԵԱՆԻՑ

2010

280
669-Ա

ՊԱՅՄՈՒԹԻՒՆ

խորհուրդ

ԱՍՏՄԻԱԾԱՇՈՒՆԶԳՐՈՑ

22 ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԻ

17-30

Չորս աւետարանիչներին հաւարած

us

ԾԱՍՆԱ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐ Ա. Գ. Օ.

1004
19849
19810

Թ. Ի. Յ. Կ. Զ.

7/11-1922

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Հ. ԷՆՃԻԱՃԵԱՆՑ

1865

Handwritten signature or text at the bottom of the page.

082
U-988

11437

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ

21 Июня 1865 года. Тифлисъ.

2001

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ:

1. Յիսուսի Քրիստոսի կարապետը — Գաբրիէլ հրեշ-
տակապետի աւետիս տալը Զաքարիային և Մա-
րիամ կուսմին։
2. Մարիամ կոյսը Եղիսաբեթի մօտ։ Յովհաննու
մկրաչի ծնունդը։
3. Յիսուսի Քրիստոսի ծնունդը, և հովիւների եր-
կրպագութիւնը։
4. Երեք մոգերը Արեւելքից, և Բեթղեհեմի մանկանց
կոտորումը։
5. Յիսուսի ընծայումը տաճարին և տաճարի տա-
րեկան տաճարումը դառնալը։
6. Յիսուսի մկրտիւիլը և սատանայից փորձիլը։
7. Յիսուսի առաջին հրաշքը և տաճարից վաճառա-
կաններին արտաքսելը։
8. Նիկողեմոս Հրէից իշխանը և Յովհաննու մկրաչի
բանտարկիւլը։
9. Սամարացի կիներ, Թադաւորազնի որդու բժշկիլը
և Յիսուսի քարոզութիւնները։
10. Առաքելոց հրաշքով ձուկ բռնելը. Ժովի ալէկո-
ծութեան դադարիլը. և Գերգեսացւոց ղիւհահար-
ներին բժշկելը։
11. Անդամալուծի բժշկելը. Մատթէոս առաքելոյ կո-
չումը. Յայրոսի աղջկան և տեղատեսի բժշկելը։

34 12. Պրոպատիկէի անդամաւորութիւնը չորացած մարդուն և ուրիշ հիւանդների բժշկելը :

42 13. Տասներկու առաքելոյ ընտրութիւնը. բորոտին և հարիւրապետի ծառային բժշկելը :

45 14. Նային քաղաքի մեռելի յարութիւնը. մեղաւոր կնկայ դարձը. սերմնացանի առակը :

60 15. Յովհաննու մկրտչի գլխատումը, Յիսուսի հինգ հացով և հրկու ձկնով հինգհազար հոգի կշտացնելը, ծովի վրայ գնալը :

54 16. Յիսուսի վարդապետութիւնը կենաց հացի վրայ :

57 17. Քանանացւոյ կնոջ աղջկայ բժշկելը :

58 18. Յիսուսի եօթը հացով և քիչ ձկնով չորս հազար հոգի կշտացնելը, մէկ խուլ և համր մարդու, նմանապէս և կուրին բժշկելը :

59 19. Յիսուսի պայծառակերպութիւնը. լուսնոտի բռնաբերելը, մանր աղետնայն խոնարհութեան օրինակ բերելը :

63 20. Յիսուսի հրաշքով երկդրամեան հարկ տալը, փորձելը Յիսուսին կանանց արձակելու համար, և աղօթք սովորացնելը աշակերտաց :

65 21. Աշխարհասէր ազահի առակը :

67 22. Անողորմ պարտատէրի և ողորմած Սամարացւոյ առակները և տասը բորոտի բժշկելը :

71 23. Եօթնասուններկու աշակերտաց ընտրութիւնը, Մարթա և Մարիամ, ի ծնէ կուրին բժշկելը, Յիսուսի իր աստուածութիւնը յայտնի քարոզելը :

76 24. Անառակ որդու առակը :

79 25. Տնտեսի և անողորմ մեծատան առակը :

- 82 26. Դատաւորի, Փալէսեցւոյ և մաքսաւորի առականները:
- 89 27. Հարուստ մարդու զէուար գնուլը սրբայութիւն, և մշակների առակը:
- 92 28. Ղազարոսի յարութիւնը:
- 96 29. Զաքէոսի դարձը, աղնուականի առակը և Մարիամի իւղով Յիսուսին օծելը:
- 94 30. Յիսուսի փառաւոր մանիլը Երուսաղէմ, և Յոսեփ հրաշքները դործելը:
- 97 31. Յիսուսի նորմէկանց առականներով խրատելը և Հրէից ոչապանձացնելը:
- 101 32. Յիսուսի վերջին վարդապետութիւնները և տասն կուսանաց սուակը:
- 105 33. Յիսուսի մատնութիւնը, վերջին ընթրիքը և պատարապի խորհրդոյ հաստատութիւնը:
- 110 34. Յիսուսի կտակը, նրա աղօթք անելը իր և աշակերտների համար:
- 113 35. Յիսուսի աղօթքը պարտէզումը, ըմբռնումը, դատապարտելը և Պետրոսի ուրանալը:
- 115 36. Յիսուսին Պիլատոսի մօտ տանելը, նրա չարչարանքը և դատապարտելը:
- 117 37. Յիսուսի խաչելութիւնը և թաղումը:
- 128 38. Յիսուսի յարութիւնը, աշակերտաց երևումը և համբարձումը:

25

25

ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԿԱՐԱՊԵՏԸ :

Ճշմարիտ աստուածդիտութեան լոյսը հանգ-
չումէր մարդկութեան սրտի մէջ և ընդհանրա-
պէս պատել էր աշխարհքիս երեսին ազդիտութեան
խաւարը : Մարդիկ մոռացել էին բնական օրէն-
քը և ճշմարտութեան շաւղից մոլորւած՝ փոխա-
նակ ճշմարիտ Աստծուն, սուտ աստուածներ էին
պաշտում : Թէպէտ նախաւ ոմանք հեթանոսնե-
րից բնական լուսով և իրենց մաքի զօրութիւ-
նով խելամուտ էլան Աստուածածանօթութեանը,
բայց ճանաչեցին իրանց մաքի տկարութիւնը և
չը կարացին դէմը կանգնել հասարակաց մոլորու-
թեանը :

Ամբարտաւան Հռովմը՝ Յղոստոս կայսեր ժա-
մանակը ոչինչ մեծ բան չը կարաց անել, բացի
արտաքին խաղաղութիւն գծելը իր հպատակների
մէջ : Հռոմէսերը և Յոյները, որ կրթւած էին
բարոյազդիտութեան մէջ, ոչինչ պակաս չէլան
Դարբարոս ազգերից :

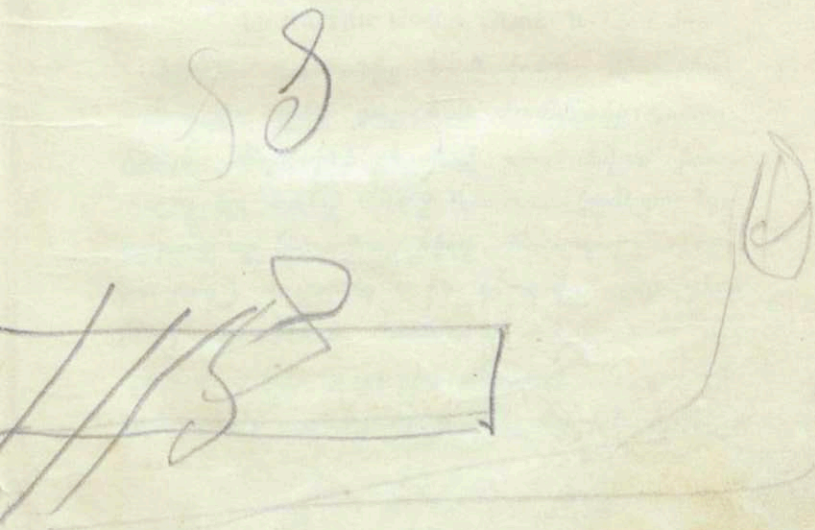
Մարդկային ազգը սաստիկ կռապաշտութեան
մէջ ընկղմած, հեռացած Աստուածանից և զըկ-

ւած երջանկութիւնից, զգալով իր թշւառութիւնը՝ փախագումէր ազատութեանը :

Այո՛, Աստծանից հեռացածը՝ հեռացած է երջանկութիւնից . երջանկութիւնից զրկւածը՝ թշուառ է և տարաբաղդ : Տարաբաղդը և թշուառը միշտ կարօտումէ մէկ օգնութեանը : Էսպէս և կարօտ էր մարդկային ազգը Էնպիսի մէկին , որ կարող լինէր ազատել նրան Էն թշուառութենից , կարօտ էր նա Էնպիսի օքմնու , որ նրան կրկին մօտացնէր Աստծուն , եւ դարձնէր իրան սրբութիւնը և անմեղութիւնը , հաշտեցնէր և միացնէր նրան Աստծու հետ :

Ահա էսպէս մինչև որ աշխարհքիս երեսին Աստուածապաշտութիւնը անչափ նուազած էր՝ և տիրապետումէր հեթանոսութիւնը , տեսաւ Աստուած մարդկային ազգի տառապանքը , յիշեց իրա փրկութեան ուխտը և կամեցաւ ուղարկել աշխարհք յաւիտենական Բանը— իր Միածին Որդին , որ վերածնի , նորոգի , և մաքրի ապականւած մարդկային ազգը՝ և նոր Եկեղեցւոյ հիմը դնի : Բայց որովհետև աշխարհքս անհաւատութեան և չարութեան խաւարով պատած էր և չէր կարող մարդս հեշտ տեսնել ամէն բանը , նոր բացւած կուրի աչքերի նման՝ և յանկարծ մտիկ տալ Էն երկնային լուսին , էս պատճառաւ .

Աստուած առաջնութեաց լատեր—կարապետ ու
ղարկեց, որ արուսակի պէս առաջ դուս եկաւ
Փրկչին—Յիսուսի Քրիստոսի, արդարութեան ա-
րեգակին • որպէս զի մարդկային տկար միտքը, որ
դեռ. ևս խաւարի և մահի շուաքի տակ ծած-
կւած էր, առաջին անգամը պատրաստի—ծա-
նօթացնի արշալուսի հետ, պատճառոր՝ երբ փա-
քատւի մեղքի և անհաւատութեան խաւարը
հեշտութեամբ կարողանան տեսնել երկնային լուսի
փայլունքը :

Պ Ա Յ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶ ԳՐՈՑ

Ն Ո Ր Կ Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն Ի

Չորս աւետարանիչներից հաւաքած:

ՄԱՍՆ Ա.

1. ԳԱՐՐԻԷԼ ՀՐԵՇՏՈՒՄՊԵՏԻ ԱԻԵՏԻՍ ՏԱԼԸ ԶԱՔԱՐԻԱՅԻՆ,

ԵՒ ՄԱՐԻԱՄ ԿՈՒՍԻՆ : Ղուկ Ա.

Երբ որ Աստծանից նշանակւած Յիսուսի—
աշխարբիս փրկչի դալստեան ժամանակը հասաւ,
ինչպէս մարգարէի բերանով շատ անգամ խոս-
տացել էր, առաջ առաջ Աստուած կամեցաւ նրա
կարապետը (առաջուց եկող, ճանապարհ պատ-
րաստող) ուղարկել, էս կերպով: Հերովդէսի
Թադաւորութեան ժամանակը. Հրէաստան մէկ
քահանայ կար Զաքարիա անուանով, և նրա կին
Եղիսաբեթը. սրանք երկուան էլ սուրբ և արդար,

ահուլ (չրբեր) էին՝ որ մինչև իրանց ծերութեան
 ժամանակը որդի չ'ունէին : Մէկ անգամ Զաքա-
 րիէն երբ տաճարը մտաւ Աստծու առջևը խն-
 կարկելու՝ հրեշտակը երևեցաւ նրան , և ասաց .
 «Մի՛ վախենար , Զաքարիա , Աստուած լսեց քո
 աղօթքը , քու կին Եղիսաբեթը որդի կը ծնի , և
 նրա անունը Յովհաննէս կը դնես (որ նշանակում
 է՝ Աստծու շնորհք) , և էն զաւակը՝ քեզ և ու-
 թիշ շատերին ուրախութեան պատճառ կը լինի .
 և Աստծուն շատ սիրելի լինելով՝ դու ևս մօր
 փորկց Հոգւոյն Սրբոյ շնորհքով պէտք է լքցւի , որ
 Խորայէլացիքից շատերին պիտի դարձնի դէպի ի-
 րանց Տէր Աստուածը , և նրա առջևից գնալով՝
 Եղիա մարգարէի պէս զառ զղացմունքով կը քա-
 ղուի և ժողովրդոց սիրտը նրա հետ կը կապի :
 Էս էլ ասաց հրեշտակը , նա Աստծու ուխտաւոր
 լինելու համար՝ գինի և օղի չը խմի : Զաքարիէն
 երբոր էս լսեց , տարակուսեցաւ . և ասաց , Ես
 ի՞նչ պէս կը լինի՝ որ ես ծերացել եմ , և իմ
 կնկաս տարիքը անց է կացել : Հրեշտակը նրան ա-
 սաց . «Ես եմ Գաբրիէլ հրեշտակը , որ Աստուած
 ուղարկեց ինձ էս բանը քեզ աւետիս տալու . և
 որովհետև դու ասածս չ'ես հաւատում , համբ
 մնաս մինչև էսօրը՝ որ օրը որ կատարւի ասածս » :
 Եւ իսկոյն Զաքարիայի լիզուն պտպանձեցաւ .

յետոյ երբ գնաց տուն, մէկ քանի օրից Եղիսա-
բիթը յղացաւ, և փառք էր տալիս Ասածուն:

Արանից յետոյ վեցերորդ ամսին Աստուած նոր
մէկանց Գաբրիէլ Հրեշտակապետին ուղարկեց Գա-
լիլեայի Նազարէթ քաղաքը, ուր բնակուէր Մա-
րիամ կոյսը (որ նշանուած էր Յովսէփայ հետ և
նա էլ իր պէս Գաւիթ մարգարէի չեղից էր), և
Մարիամ կուսի մօտ եկաւ Հրեշտակը, ողջոյն
տւաւ և ասաց. «Ուրախ լիր, բերկրեալդ, Տէր
ընդ քեզ»: Մարիամ կոյսը էս որ լսեց՝ շփոթւե-
ցաւ, սկսաւ ինքն իրան մտածել թէ՛ ի՞նչ պէտք-
է լինի էս ողջոյնը: Հրեշտակը նոր մէկանց ա-
սաց. «Մի վախենար, Մարիամ, դու Ասածուն
էնքան սիրելի էլար՝ որ հորէս պիտի յղանաս Րդի
կը ծնես, և նրա անունը Յիսուս կը դնես, որ կը նը-
շանակի՝ Փրկիչ կամ Ազատիչ, նա մեծ պիտի լինի
և Որդի Աստուծոյ պիտի կոչւի. և Աստուած
էլ նրա հօր Գաւթի աթոռը իրան պէտք է տայ,
և յաւիտեան կը թագաւորի Յակոբայ՝ այսինքն
Խրայեւացւոց ազգի վրայ: Էն ժամանակը Մա-
րիամը Հրեշտակին ասաց. «Ի՞նչպէս կը լինի ինձ
էդ բանը, որ ես մարդ չ'եմ ճանաչում»: Հրեշ-
տակը պատասխան տւաւ, «Հոգին Սուրբ կը դայ
քեզ, և Աստուածային ամենակարողութիւնով
էս բանը կը կատարի, որովհետեւ Նա՝ որ քեզա-

նից պիտի ծնի, Որդի Աստուծոյ կը կոչւի, եւ
ահա քու ազգական եղիսաբեթն էլ ամուլ էր,
ծերութեան ժամանակը նա էլ վեցերորդ ամիս է,
որ յղի է (երկու-հոգիս)։ որովհետեւ Աստու առ-
ջեւը անկարելի բան չը կայ»։ Էն ժամանակը Մտ-
րիամը ասաց, «Ահա Աստու աղախինն եմ, թող
ինձ էնպէս լինի, ինչպէս որ ասացիր»։ Եւ էս
խօսքը լսելու պէս՝ յղացաւ Յիսուս Քրիստոս նրա
արդանդումը։ Եւ էնպէս հրեշտակը նրանից հե-
ռացաւ գնաց։

2. ՄԱՐԻԱՄ ԿՈՒՍԻ ԱԶՔԱԼՈՅՍ ԳՆԱԼԸ ԵՂԻՍԱԲԵԹԻ ՄՕՏ,

ԵՒ ՅՈՒՀԱՆՆԵՍ ՄԿՐՏՁԻ ԾՆՈՒՆԴԸ։ Դուկ • Ե •

Մարիամ կոյսը աւելորիս առնելուց յետոյ՝ նոյն
օրերումը գնաց Յուդայի քաղաքը և մտաւ Զա-
քարիայի տուն եղիսաբեթին աչքալոյս։ Եւ երբ
որ եղիսաբեթը լսեց Մարիամի ողջոյնը, խաղաց
նրա փորումը վեց ամուսյ յղացած երեխէն, և
եղիսաբեթը լքցւած Հողումը սրբով՝ բարձր ձէնով
ասաց, «Օրհնեալ ես դու ի կանայս, և օրհնեալ
է պտուղ որովայնի քո, և էս ի՞նչ պատիւ է
ինձ, որ իմ Տիրոջ մայրը եկել է իմ մօտ. և
էս բանով իմանում եմ, որ քու բարովիլու ձէնը
ինչպէս որ լսեցի/ուրախութիւնից իսկոյն փորումս
խաղաց մանուկը, և երանի՛ էն մարդուն որ Աստու-
ծու յայտնած խորհուրդներին կը հաւատայ՝ թէ

ժամանակով պիտի կատարւի: Մարիամ կոյսըն էլ
էն ժամանակը շնորհակալութիւնով փառք տաւ
Աստծուն, և սկսաւ էն խորհրդաւոր օրհնութիւնը
ասել. «Մեծացուցէ անձն իմ զՏէր, և
այլն»: և երեք ամիս մնաց Եղիսաբեթի մօտ և
յետոյ զնաց իր տուն:

Եղիսաբեթի ծնանելու ժամանակը երբոր հա-
սաւ՝ ծնաւ որդի, նրա ազգականները ժողովե-
ցան ուրախանումէին և փառք էին տալիս Աստու-
ծուն, պատճառ որ Աստուած ողորմութիւն ա-
րաւ նրանց. յետոյ ութերորդ օրը ինչպէս որ
Մովսիսական օրէնքն էր, եկան երեխին թլպա-
տելու, և կամենումէին հօր անունը դնել Զա-
քարիա. մայրը ընէ, ~~ասաց~~ այլ Յովհաննէս
դրէք: միւսները չէին ուզում, ասումէին թէ՛
Զի՛ լինի, ձեր ազգի մէջ էդ անունը չէ կայ:
յետոյ նշաններով հօրը հարցրին, և նա տախ-
տակ ուզեց, և գրեց, թէ Յովհաննէս է դրա ան-
ունը, իսկոյն բացուեցաւ Զաքարիայի լեզուն, և
Հոգւով սրբով լքցւած սկսաւ խօսիլ և օրհնել
Աստծուն և մարգարէանալով էս օրհնութիւնը
ասել. Օրհնեալ Տէր Աստուած Խորայէլի, և այլն:
Էս ամէն բաները, որոնք որ լսումէին՝ զարմանա-
լով ասումէին. Արդեօք ի՞նչ պիտի լինի էս մա-
նեկը: Իսկ մանուկն Յովհաննէս աճումէր և զօ-

լումնում Հոգւով սրբով, և երբ մեծացաւ՝ զնաց
անապատը և մնաց էնտեղ, մինչև որ Աստուած
ինքը ուղարկեց քարովել ժողովրդեան ապաշխա-
րութիւնը, երկնքի արքայութեան մօտենալը, և
պատրաստել Մեռիայի ճանապարհը :

3. ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ, ԵՒ ՀՈՎԻԻՆԵՐԻ ԵՐԿՐ-
ՊԱԳՈՒԹԻՒՆԸ : Մատ . Ա . - Ղուկ . Բ :

Մարիամ կոյսը երբոր Եղիսաբեթի մօտից հա-
զարէթ իր տուն եղ եկաւ, Յովսէփը նրա դրսի
նշաններից տեսնելով որ յղացել է, և չ'իմա-
նայով թէ Հոգւով սրբով է՝ շատ շփոթւեցաւ
իր մտքումը, բայց ինքը բարի և արդար էր, և
չը կամեցաւ խայտառակել նրան, այլ մտածեց,
որ թաղուն արձակի նրան, երբոր Յովսէփը էս
բանը էսպէս մտքումը դրած քնած էր, Աստծու
հրեշտակը՝ երևեցաւ նրան և ասաց. « Յովսէփ
որդի Դաւթի, մի՛ վախենար, վեր առ քեզ
մօտ քու կնոջ Մարիամին, որ յղացել է (երկու-
հոգիս է) Հոգւով սրբով. կը ծնի որդի, և անունը
կը դնես Յիսուս, և նա կ'ազատի իր ժողովուրդին
իրանց մեղքերից : Եւ իմացիր որ նրա վրայ կը
կատարւի Աստծու ասած էն խօսքը Եսայի մար-
գարէի բերանով թէ՛ « Ահա կոյս յղացցի և ծնցի
Որդի, և կոչեսցեն զանուն նորա Էմմանուէլ,
որ թարգմանի՝ ընդ մեզ Աստուած » :

Կարանխովրայ Յովսէփը որպարթեցաւ, սիրտը հանդա-
տացած՝ հնախն աւրաւ, ինչպէս որ հրեշտակը ասաց :

Երբոր Յիսուսի ծնւելու ժամանակը մօտացել
էր, որն որ մարգարէից խօսքով պէտք է բեթ-
ղեհէմումը լինէր, էն օրերումը Օգոստոս Հռովմա-
յեցւոյ Կայսրը հրաման տաւ աշխարհագիր ա-
նել (ամենի անունը իրանց ցեղով և քաղաքներով
գրել), որոնք նրա իշխանութեան տակն էին : Կս
պատճառաւ Յովսէփը ինքը բեթղեհէմացի Ղաւ-
թի ցեղից լինելով՝ Նազարէթից՝ վնաց բեթղե-
հէմ՝ Մարիամի հետ, որ իր անունն էլ գրել տայ
աշխարհագրումը : Երբոր եկան հասան բեթղե-
հէմ, տեսան, որ քաղաքը լիքն էր բազմութիւ-
նով աշխարհագրի պատճառաւ, մինչև որ չը կար
նրանց համար պատշաճաւոր տեղ, և ստիպե-
ցան էն գիշերը վեր գալ մէկ այրի մէջ, ուր
հովիւները գիշերով և աւերօղքներին պահում
էին իրանց ոչխարները : Են տեղ կամեցաւ ծնա-
նիլ Բանն Աստուած, Յիսուս Քրիստոս աշխարհի
Փրկիչը, Հեթանոսաց յոյսը և բոլոր մարգարէից
գուշակութիւնը աշխարհքիս ստեղծման չորս հա-
զար թւին :

Հովիւները՝ որ բեթղեհէմի դաշտումը բաց
պահպանումէին իրանց ոչխարները՝ տեսան Աստու-
ծոյ հրեշտակը, և շատ վախեցան : Էն ժամանակը

հրեշտակը նրանց սիրտ տւաւ և ասաց, մի՛ վախենաք, ահա մեծ ուրախութիւն եմ աչքալուս անում ձեզ, որ ամէն ժողովրդի համար կը լինի, պատճառ որ, էսօր Փրկիչ ծնաւ ձեզ համար, որ օծուած Տէր է Դաւթի քաղաքումը, և էս ձեզ նշան լինի. կըգտնէք մանուկին բարուրումը փաթթած և մերի մէջ դրած: Եւ յանկարծ էն հրեշտակի հետ անհամար հրեշտակներ երևացին որ օրհնում էին Ասածուն և ասում» Աստուծուն փառք երկնքումը, խաղաղութիւն երկրումը և բարեհաճութիւն մարդկերանց մէջ»: Եւ երբ որ հրեշտակները նրանցից վերացան, հովիւները զնացին Բեթղեհէմ, և զտան Մարիամին և Յովսէփին՝ և մանուկն էլ մերի մէջ դրած, երկրպագութիւն տւին, եղ զառան, փառաբանում և օրհնումէին Ասածուն էն ամէն բանի համար, ինչ որ տեսան ու լսեցին: Սրանից յետոյ ութերորդ օրը՝ Մովսիսական օրէնքը կատարելով մանուկին թլպատեցին, և անունը դրին Յիսուս, ինչպէս որ հրեշտակը առաջուց ասել էր նրանց:

4. ԵՐԵՔ ՄՈԳԵՐԸ ԱՐԵԻԵԼՔԻՅ, ԵՒ ԲԵԹՂԵՀԷՄԻ ՄԱՆԿԱՆՅ ԿՈՏՈՐՈՒՄԸ: Մատ. Բ:

Յիսուսի ծնած ժամանակը՝ երեք մօդ կամ ինչպէս ասումեն աստղաբաշխ թաղաւորներ՝ արեւելքից եկան Երուսաղէմ, և հարցնումն թէ

«Ո՛ւր է էն նոր ծնած Հրէկց թագաւորը, որի
 աստղը տեսանք մենք երկնքումը և եկանք եր-
 կրպագութիւն տալու: Հերովդէս թագաւորը էս
 որ լսեց՝ շատ վախեցաւ, և բոլոր Նրուստղէմա-
 ցիք էլ ամէնքը շփոթւեցան: Էս պատճառաւ
 Հերովդէսը կանչեց իր մօտ բոլոր Հրէկց քահա-
 նայապետներին և կարդայողներին, հարցրուց նը-
 բանց թէ՛ էն Քրիստոսը կամ դալու Մեսիէն ո՞ր
 տեղ պիտի ծնուի: Նրանք էլ ասացին թէ՛ «Բե-
 թղեհէմ՝ քաղաքումը, ինչպէս որ Միքիա մար-
 գարէն գրում է»:

Էն ժամանակը Հերովդէսը ծածուկ կանչեց իր
 մօտ էն երեք մողերուն, և ստոյգ տեղեկացաւ
 նրանցից աստղը երևելու ժամանակը՝ արձակեց
 նրանց, և չար մտքով գնացէք, ասաց, ստոյգն ի-
 մացէք մանուկի համար, և երբոր կը գտնէք, ինձ
 իմնց արէք, որ ես էլ դամ նրան երկրպագու-
 թիւն տամ: Երբոր մողերը Հերովդէսի մօտից
 դուս եկան, էն աստղը նոր մէկանց երևաց նրանց՝
 և առաջնորդելով տարաւ մինչև Բեթղեհէմ, և
 իսկ և իսկ էն տեղի վրայ կանգնեց, որ տեղ
 որ Յիսուս մանուկն էր: Նրանք հէնց որ տեսան
 աստղը, շատ ուրախացան և ներս մտան տուն,
 տեսան Յիսուսին իր մօր Մարիամի հետ, ընկան
 նրա առջևը երկրպագութիւն տալին նրան, և

բայ արին իրանց գանձը, ոսկի, կնդրուկ և զմուռ
 ռըս ընծայ բերին: Եւ յետոյ էն գիշերը հրեշ-
 տակից իմանալով Հերովդեսի չար միտքը՝ էլ նրա
 մօտ եղ չը գնացին: այլ մէկ ուրիշ ճամբով գնա-
 ցին իրանց երկիրը:

Հերովդէսը երբոր ծեսաւ որ մոգերը էլ եղ-
 չեկան, շատ բարկացաւ, և վախենալով՝ չը լինի
 թէ էն նորածին մանուկը մէկ օր խի նրա ձեռքից
 թաղաւորութիւնը՝ հրամայեց կոտորել բոլոր Բեթ-
 ղեհէմի և նրա մօտ տեղերի մանդր երեխանցը՝
 երկու տարեկանից սկսած մինչև ծծի երեխերքը,
 որ Յիսուսն էլ նրանց հետ սպանւի: Բայց խա-
 բւեցաւ Հերովդէսը, պատճառոր՝ Յովսէփը առա-
 ջուց հրեշտակից իմացաւ Հերովդեսի չար կամքը,
 վեր առաւ Յիսուսին մօրը հետ, փախաւ Եգիպ-
 տոս, և էն տեղ մնաց մինչև Հերովդեսի մահը:
 Արանից յետոյ կրկին երևեցաւ հրեշտակը Յովսէ-
 փին և ասաց՝ որ եղ դառնայ Իսրայէլացւոց եր-
 կիրը: Բայց Յովսէփը երբոր եկաւ տեսաւ որ Ար-
 քեղայոս Հերովդեսի որդին է թաղաւորում իր հօր
 տեղ՝ վախեցաւ երուսաղէմ կամ Բեթղեհէմ գնալ,
 այլ հրեշտակի առաջնորդութեամբը գնաց Գա-
 լիլեայի կողմերը և Նազարէթ քաղաքումը բնակ-
 ւեցաւ, որ կատարի մարգարէի խօսքը՝ թէ Նա-
 զարէցի կը կոչուի:

5. ՅԻՂԻՈՒՍԻ ԸՆԾԱՅՈՒՄԸ ՏԱՃԱՐԻՆ, ԵՒ ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԱՃԱՐՈՒՄԸ ԳՏԵՒԻԼԸ: ԴՊԿ. Բ

Բեթղեհէմի մանկանց կոտորելուց առաջ, երբոր
Յիսուս քառասուն օրւայ էլաւ, նրա ծնողքը Մով-
սիսական օրէնքով երկու տասրակի կամ երկու
աղաւնու ձագ հեաները վերառած՝ Յիսուսին
Երուսաղէմի տաճարը տարան որ Աստծուն ըն-
ծային: Ին ժամանակը Երուսաղէմումը մէկ
սուրբ և արգար ծերունի մարդ կար Սիմէոն ա-
նունով, որ սպասում էր Մեսիային, և Հոգին
սուրբ էլ յայտնել էր նրան թէ մինչև որ նրան
չը տեսնի՝ չը պէտք է մեռնի ինքը: Ին ժամա-
նակը նա Աստծանից աղգւած՝ եկաւ տաճարը,
և ուրախութեամբ գիրկն առաւ Յիսուսին, և
փառք տալով Աստծուն՝ ասաց. «Տէր, ինչպէս որ
ասացիր՝ այսուհետև թող որ զնայ խաղաղու-
թիւնով հանդատանայ քու ծառէդ, որովհետև
էս աչքերս տեսան քու աշխարհք դալ փրկելդ,
հեթանոսներին լուսաւորելով, և Խորայէլացւոց
որ քու ժողովուրդդ են՝ աւելի փառաւորելով»:
Յետոյ եդ դարաւ դէպ'ի Կոյս Մարիամը, և մար-
գարէանալով ասաց թէ՝ Սա Խորայէլացւոց շա-
տին կործանման և շատին փրկութեան պատ-
ճառ կը լինի, և սրա վրայ շատ շնորհակալութիւն
պիտի լինի, Էնքան որ՝ քու Խորայէլացւոց և Խորայէլացւոց

84861

սրով պիտի խոցւի էս բաների համար: Են ժա-
մանակը Աննա մարդարէութիւն, որ եօթը տարի
մարդու հետ ապրելուց յետոյ, մինչև ութսուն ու
չորս տարեկան որբերի էր, որ զիշեր ցերեկ պատ
պահելով և աղօթքով տաճարից չէր հեռանում, և
ուրախութեամբ փառք էր տալիս Աստծուն՝ և Յի-
սուսի մէսիա լինելն էր քարոզում նրանց, որ յուսով
սպասումէին: Եւ էս ամէնը Աստծու օրէնքով կատա-
րելուց յետոյ, եղ զնացին իրանց Նազարէթ քաղաքը:

Յովսէփ և Մարիամ Կոյսը սովորութիւն
ունէին տարէնը մի անգամ զատկին՝ Երուսա-
ղէմի տաճարը ուխտ գնալ. մէկ անգամ էլ
երբ որ Յիսուս տասներկու տարեկան էր՝ նմա-
նապէս վեր կացան զնացին ուխտ, էնտեղից եղ
գալուց ինչպէս որ էլաւ առանց նրանց զիտու-
թեան Յիսուսը մնաց Երուսաղէմումը: Բայց նրանք
կարծումէին թէ միւս ճամբորդների հետ է գա-
լիս. սկիզբը ոչինչ միտք չ'արին, յետոյ երբ մէկ
օրւայ ճամբայ անց էին կացել՝ դէս ու դէն սը-
տուելով էլ չը գտան՝ և նոր մէկանց եղ զարան
Երուսաղէմ, և էնտեղ երեք օր ստուումէին. վեր-
ջը գտան նրան տաճարումը, որ վարդապետների
հետ նստած՝ լսում էր նրանցից, և նրանց բա-
ներ էր հարցնում: Զարմանումէին ամէնքը իրոյ
իմաստութեանը և շնորհալի պատասխանների

վրայ : Ին ժամանակը նրա մայրը շատ զարմացած
ասաց նրան . «Ո՛րդեակ , էս ինչ բան արիր մեզ ,
որ էնքան քեզ պառելով նեղացանք : Յիսուս
պատասխան տուա . «Ի՞նչ էիք ինձ ուրիշ տեղ
պառում , չէիք իմանում որ ես իմ հօրս տանը
պէտք է լինեմ » : Յետոյ վեր կացաւ գնաց նրանց
հետ Նապարէթ , և հնազանդ էր նրանց :

6. ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԿԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՍԱՏԱՆԻՅ ՓՈՐՁԻՒՆԸ :

Մատ . Գ . Գ . Դուկ . Գ . Գ :

Երբ Յիսուսի Գրիտոսի աշխարհքիս յայտ-
նելլու ժամանակը հասաւ՝ Յովհաննէս Մկրտիչը
որ մինչև էն միջոցը անապատումը ձգնուում էր՝
Աստծու հրամանաւ եկաւ Յորդանան գետի կող-
մերը , և սկսաւ ժողովրդոց ապաշխարութիւն
քարոզել և ասել թէ . Ապաշխարեցէք , պատ-
ճառ որ մօտացել է երկնքի թաղաւորութիւնը :
Ոչ որ գնումէր Յովհաննէս Մկրտիչ մօտ՝ ականջ
էր գնում նրա քարոյութեանը և զղջալով ա-
պաշխարում էր և խոտովանուում էր իր մեղքերը ,
և Յովհաննէսի մկրտիչը ապաշխարութեան նշան
էր : Բոլոր ժողովուրդը տեսնելով նրա բարի վարքը
իմացան թէ նա Աստծուց է ուղարկած , մինչև
անգամ կարծիք տարան թէ՛ նա ինքն լինի Մե-
սիէն : Իս պատճառաւ միւս Հրէայքը քահանա-

ներ ուղարկեցին նրա մեա՝ որ հարցնեն թէ՛ «Դու
 ով ես», Յովհաննէսը պատասխան տւաւ թէ՛
 «Ես չեմ Մեսիէն, այլ նրա կարապետն (ճա-
 նապարհ պատրաստող) եմ, ինչպէս Եսայի մար-
 դարէն ասել է ինձ համար. Զայն բարբառոյ
 յանապատի. որ դուս եմ եկել մեսիայի առջևից
 դալիս եմ՝ ճամբէքը ուղղելու, և պատրաստելու որ
 իմ ետևիցս նա էլ պէտք է հասնի. և ես արժանի
 չեմ նրա կօշիկները վերցնել: Ես ձեզ մկրտում
 եմ միայն ջրով ապաշխարութեան նշան. բայց
 նա պէտք է մկրտի ձեզ Հոգւով սրբով՝ որ կրա-
 կի պէս ձեր մեղքերը կ'երի: Երբ որ Յովհաննէսը
 էս տեսակ քարոզումէր և մկրտում, Յիսուս էլ
 իբր երեսուն տարեկան հազարէթից գնաց Յոր-
 դանան գետը, որ ինքն էլ մկրտւի: Յովհաննէսը
 երբ որ տեսաւ նրան, հրաժարւումէր և ասում,
 «Ես պէտք է քեզանից մկրտւեմ, դու ի՞նձ մօտ
 ես գալիս մկրտեցի»: Յիսուս պատասխան տւաւ,
 «Թող հիմի ու հիմի որ էսպէս լինի. որովհե-
 տեւ, ասաց, մեզ կը վայելի որ բոլոր արդարու-
 թեան պարտքը կատարենք: Եւ երբոր Յիսուս
 մկրտւեցաւ, և ջրից դուս եկած՝ աղօթք էր ա-
 նում, յանկարծ երկինքը բացւեցաւ՝ Հոգին սուրբ
 աղաւնւոյ կերպարանքով վեր եկաւ Յիսուսի վրայ.
 երկնքից մէկ ձէն էլ լսեցաւ թէ՛ «Դու ես իմ
 սիրեկան Որդին՝ որ քեզ հաւան կացայ»:

Մկրտեւելուց յետոյ Յիսուս գնաց անապատը .
 և էն տեղ քառասուն օր և քառասուն գիշեր
 ծում պահեց և յետոյ քաղցեցաւ , էն ժամա-
 նակը սատանէն մօտ եկաւ որ փորձի Յիսուսին և
 ասաց նրան « Եթէ դու Աստծու որդի ես՝ ասա՛
 էս քարերին որ հաց դարնան » : Յիսուս պատաս-
 խան տուաւ թէ « Ոչ թէ միայն հացով մարդ
 կ'ապրի , այլ բոլոր Աստծու տւած պատուիրանք-
 ներով » : Յետոյ սատանէն տարաւ Յիսուսին Ե-
 րուսաղէմ , և տաճարի բարձր աշտարակի վրայ
 կանգնացրեց և ասաց . « Եթէ Աստծու Որդի ես ,
 ցած գծիր քեզ էս տեղից . պատճառ որ գրւած
 է թէ Աստուած քեզ համար իր հրեշտակներին
 պատուիրել է՝ որ քեզ ձեռքերի վրայ բռնած
 պահեն , որ ոտք քարին չը դիպէ » : Յիսուս էլ
 ասաց . « Գրւած է թէ՛ մի՛ փորձիր քու Տէր
 Աստծուն » : Յետոյ էլի սատանէն մէկ բարձր լե-
 րան վրայ տարաւ Յիսուսին , և էնտեղից մէկ
 վայրկենումը ցոյց տուաւ նրան աշխարհքիս բոլոր
 թագաւորութիւնները և փառքը , և ասաց .
 « Էս ամէնը քեզ կը տամ՝ եթէ ընկնես առջևս և
 ինձ երկրպագութիւն տաս » : Էն ժամանակը Յի-
 սուս շուռ եկաւ « Գնա՛ » ասաց , հեռացիր ին-
 ձանից ստոանայ , գրւած է թէ՛ քու Տէր Աստ-
 ծուդ երկրպագութիւն տաս , և նրան միայն

պաշտօնոյ: Յետոյ հեռացաւ սատանէն և հրեշ-
տակները մօտ եկան և ծառայում էին նրան:
Արանից յետոյ դուս եկաւ Յիսուս՝ որ էլ յայտ-
նւի աշխարհքիս: Լնորմէկանց Յորդանան գետի
կողմը անցկենալիս՝ երբ որ տեսաւ նրան Յովհաննէս
Մկրտիչը՝ ցոյց տաւ իր աշակերտներին և ասաց՝
«Ահա սա է իմ ձեզ քարոյած Քրիստոսը Աստ-
ծու դառը, որ աշխարհքիս մեղքը պիտի վերցնի»:
Իս որ լսեցին՝ էն աշակերտներից երկուսը դուս
եկան զնացին Յիսուսի ետեւից. և արանից յետոյ
ուրիշները:

7. ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀՐԱՇՔԸ ԿՈՆԱԳԱՆԱԿԱՅՈՒԹԸ,
ԵՒ ՏԱՃԱՐԻՅ ԱՐՏԱՔԱՆԵՐԸ ՎԱՃՏՈՌՆԵՐՈՒՆ: Յով. Բ. Գ.

Գալիլեայի Կանա քաղաքումը հարսանիք կար-
ուր մեծրած էր Յիսուսի մայրը և ինքը Յի-
սուս իր աշակերտներով: Երբ որ էս հարսանիքումը
դինին պակսեցաւ՝ Մարիամ Կոյսը եկաւ Յիսու-
սին ասաց թէ՝ «Գինի չ'ունին»: Յիսուս էլ պա-
տասխան տաւ. մեղի՞նչ իմ ժամանակս էլ դեռ չ'է
հասել: Բայց Մարիամ Կոյսը իմանալով Յիսուսի
միտքը՝ ծառաներին ասաց՝ թէ Յիսուս ինչ որ
ասի՝ էնպէս կատարեն: Էն հարսանիքի տանը վեց
քարէ կուժեր կային՝ որոց ամէն մէկումը մանում
էր երկու կամ երեք մար (չափ) Յիսուս
հրամայեց նրանց ջրով ւղցնել էն չափերը մինչև

բերան և տանել տաճարապետին (կարգադրիչ), երբ
որ տաճարապետը խմեց՝ տեսաւ որ պատուական
գինի էր. և չ'իմանալով թէ ի՞նչ տեղից է, (բայց
ծառաները գիտէին, որ ջուրը իրանք ածին),
դարձաւ գէպ ի փեսայն և ասաց «դու չ'ես ի-
մանում սուրբութիւնը՝ որ առաջ լաւ գինին կը
բերեն կը բաժանեն, և յետոյ երբ որ խմած հար-
բած կը լինին, էն ժամանակը վատը կը բերեն.
բայց դու ընդհակառակը՝ մինչև հիմա պահե-
ցիր էգ պատուական գինին»։ Յիսուս էս հրաշ-
քով յայտնեց իր մեծութիւնը և սրանով աշա-
կերտերն էլ աւելի հաւատացին նրան :

Արանից յետոյ Յիսուս գնաց Կափառնաում
իր մօրը և աշակերտների հետ, և մէկ քանի
օրից յետոյ էն տեղից գնաց Երուսաղէմ՝ զատկի
տօնի պատճառաւ : Երբոր տաճարը մտաւ տե-
սաւ՝ որ էն տեղ ծախումէին կով, ոչխար, աղաւ-
նի, և շոմայափոխները (զառափներ) նստած ա-
ռուտուր էին անում, Յիսուս չուանից (թոկից)
մէկ խարազան (մաթրախ) շինեց, և նրանց վրայ բար-
կանալով սեղանները քանդեց, փողերը ցրուեց, և
էնպէս ամենին դուստրաւ քշեց, ասելով թէ՝
«Տարէք էս տեղից կորցրէք, իմ հօր տունը առու-
տուրի տուն մի՛ շինէք»։ Էն ժամանակը Հը-
րէաները շուռ եկան ասացին, «Ի՞նչ նշանով կարա-

Հաստատել դու մեզ՝ որ իրաւունք ունիս էդ բանը անելու»։ Յիսուս պատասխան տւաւ . «Քանզեցէ՛ք ասաց, էդ տաճարը, և ես երեք օրումը կը շինեմ»։ Հրէաները ասացին թէ՛ քառասուն ու վեց տարումը շինւեցաւ էս տաճարը, դու երեք օրումը ի՞նչպէս պիտի շինես : Բայց նրանք չիմացան որ Յիսուս իր մարմինը՝ տաճարին նմանացնելով ասաց էս բանը, որ պիտի մեռնէր, թաղէր և երեք օրւայ վրայ վեր կենար : Եւ երբոր Յիսուս յարութիւն առաւ՝ աշակերտները միտը բերին ին բանը, և հաւատացին որ ճշմարիտ է ըլել նրա խօսքը : Էս պատկի տօնին շատերը անսնելով Յիսուսի հրաշքները՝ հաւացացին նրան :

Տ. ՆԻԿՈՒՆՄՈՍ ՀՐԷՅ ԻՇԽԱՆԸ ԵՒ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԿՐՏ-

ՉԻ ԲԱՆՏԱՐԿԻՒՄԸ : Յովհ. Բ. Գ.

Էս ժամանակը հաւատացողներից մէկն էլ Նիկողեմոսն էր՝ որ ինքը իշխան էր և աղանդով փարիսեցի . սա ծածուկ զիշերով եկաւ Յիսուսի մօտ, որ ճշմարիտ հաւատքի բանը լսի և սովորի . և Յիսուսից իմացաւ թէ՛ մարդս կարող չ'է երկնքի արքայութիւնը գնալ՝ մինչև որ մկրտւելով նրա հողին նորմեկանց չը ծնւի . բաց ի սրբանից սովրեցաւ և Յիսուսի մարդեղութեան խորհուրդը, և իմացաւ թէ՛ էնչափ սիրեց մարդ-

էանց, որ չը խնայեց իր Միածին Որդին նրանց համար, և ուղարկեց որ դայ խաչէի և մեռնի, և ով որ նրան հաւատայ՝ փրկւի, և ով որ չը հաւատայ՝ դատապարտւի :

Արանից յետոյ Յիսուս իր աշակերտների հետ երուսաղէմից դուս եկաւ զնաց Յորդանանի կողմը և էնտեղ քարոզումէր և մկրտում: Իստուր վրայ Յովհաննէսի աշակերտները նախանձելով սկսան զանդատել Յիսուսի վրայ. Յովհաննէսը պատասխան տաւ նրանց և ասաց. «Ոչ որ կարող չ'է իրանից բան անել, եթէ տւած չը լինի նրան երկնքից. նա քղեաք է ածի մեծանայ և ես մեղմանամ պստիանամ: Հայրը սիրումէ Որդուն, ամէն բանը տաւ նրա ձեռքին, Ով որ կը հաւատայ Որդուն, կընդունի յաւիտեանական կեանքը: Յովհաննէսը էսպիսի քաղցր խօսքերով խորատումէր ամենին, որ իստակ օրտով հաւատան ճշմարիտ Մեսիային և անօրատ վալքով հետեւն նրա ճամբին:

Բայց արանից յետոյ էլ շատ ժամանակ չ'անցկացաւ որ Յովհաննէս Մկրտիչը Հերովդէս չորրորդապետին խրատելու պատճառաւ բռնեցաւ բանտումը:

9. ՍԱՄԱՐԱՅԻ ԿԻՆԸ, ԹԱԳԱՒՈՐԱԶՆԻ ՈՐԴՈՒՆ ԲՅԸԴ-
ԿԵԼԸ, ԵՒ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔԱՐՈՋՈՒԹԻՒՆԸ: ՅՈՒՆ. Գ. Գ. ՂԱԿ. Գ.

Երբոր Յիսուս լսեց թէ Յովհաննէս Մկրտիչը
բանտը ընկաւ, և տեսնելով Փարիսեցւոյ նա-
խանձը իրա դէմ, թողաւ Հրէաստանը և միւս-
անգամ գնաց Գալիլեա և Սամարիայով եկաւ
Սիւքար քաղաքի մօտ: Ճանապարհին դադրած
կէսօրւայ դէմ նստաւ մէկ ջրհորի մօտ, որ հան-
գատանայ: Էն ժամանակը Սամարիայից մէկ կնիկ
եկաւ ջուր հանելու: Երբ Յիսուս նրանից խոսե-
լու ջուր ուզեց, կինը ասաց նրան, «Դու Հրէայ
ես, ինչի՞նչ ես ինձանից խմելու ջուր ուզում,
պատճառ որ Հրէայք չ'են խառնակուում Սամա-
րացւոյ հետ:

Էն ժամանակը Յիսուս զանազան խօսքերով
հասկացրեց նրան իրա Մեսիա լինելը: Էս որ լսեց
կինը՝ թողաւ կուժը և վազեց գնաց քաղաք
քարոզումէր և ասում թէ՝ «Էնպէս մէկ մարդարէ
մարդ կայ, եկէ՛ք տեսէ՛ք նրան, որ պատմեց ինձ
ամէնը, ինչ որ անց է կացել իմ գլխիս, երևի
թէ նա Քրիստոսն է»: Երբոր կնիկը Յիսուսի մօ-
տից գնաց, աշակերտները տեսան որ Յիսուս մո-
ռացել է կերակուրը և ուտելու բան չ'է ուզում՝
միտը բերին որ հաց ուտի: Յիսուս պատասխան
տւաւ թէ՝ «Ես ուտելու կերակուր ունիմ, որն

որ դուք չ'էք իմանում: Աշակերտները սկսան մէկ մէկու հարցնել թէ՛ ո՞վ բերաւ նրան ուտելու բան: Էն ժամանակը Յիսուան էլ ասաց. «Էն է իմ կերակուրը՝ որ ինձ ուղարկողի կամքը կատարեմ»: Երբոր էս խօսակցութեան մէջն էին, մէկ էլ տեսնեն որ էն կնիկը բաւական մարդկերանց հետը վերառած բերաւ Յիսուսի մօտ և լսելով Յիսուսի շնորհալի խօսքերը՝ հաւատացին նրան. և յետոյ աղաչեցին և տարան Յիսուսին քաղաք և երկու օր պահեցին իրանց մօտ:

Էն տեղ էլ նորմէկանց Յիսուսի քարոզները լսելով՝ ուրիշ շատերն էլ հաւատացին Էնպէս որ՝ ասումէին էն կնիկն թէ «Այսուհետև ոչ թէ քու խօսքիդ ենք հաւատում, այլ մենք մեր անկաջով լսեցինք, և իմացանք որ Սա է բոլոր աշխարհքիս ճշմարիտ Փրկիչը»:

Մկրտութիւնից յետոյ վրայ երկրորդ տարին սկսաւ Յիսուս համարձակ քարոզել Հրեաների ժողովարաններումը, և շատ ժողովուրդ լսումէր և հաւատում և փառաւորումէին նրան:

Նրա քարոզութեան գլխաւոր նպատակն էն էր, որ սովորացնի մեղաւորներին զղջալ և ապաշխարել, առանց որոյ կարող չ'են փրկւիլ մեղաւորները. յորդորումէր Աստծու օրէնքները պահպանել, արհամարհել աշխարհքիս անցաւոր մե-

ծութիւնը : Հրամայումէր սուրբ սիրով սիրել ամենին , առաւել թշնամիներուն . ներել մէկ մեկու և ողորմել աղքատներին . հնազանդ լինել Տէրերին ինչպէս Աստծուն , փախչել փարսեցեաց կեղծաւորութիւնից , որոնք երեսանց սուրբ էին երևում մարդկանց , բայց ներսից լեքն էին ապականութիւնով , սովորացնումէր ամենին միշտ աղօթք անել և ամէն նեղութիւնումը Աստծուն դիմել , իսկ ամէն բանից աւել Աստծուն սիրել և նրանից վախենալ :

Եսպէս քարոզելով երբ Յիսուս Մամարիայից եկաւ Գալիլեա , և զնաց Նազարէթ , իւր մեծացել էր , և շաբաթ օրը մտաւ Հիւից Ժողովարանը՝ տւին նրան Եսայի մարգարէի զիջքը . և երբ վերկացաւ , որ կարդայ , բացեցաւ հենց էն տեղը , ուր գրած էր . Աստծու հոգին իմ վէպ է , էնդուր համար էլ օծեց ինձ , մեղաւորներին քարոզելու ուղարկեց ինձ . հոգւով հիւսա գներին բժշկելու և գերիներին թողութիւն քարոզելու : Ծածկեց զիրը և տաւ պաշտօննաւ ներին և նստաւ՝ և ամէնքը որ Ժողովրդանոցումն էին՝ նրան էին մօտիկ տալիս և սպասումէին թէ ինչ պէտք է ասի :

Քրիստոս ասաց . «Եսօր լսեցիք դուք էս զրի խօսքը , յայտնի բան է որ հիմի կ'ասէք դուք . բժիշկ , բժշկի՛ր քու անձդ առաջ :

Ինչքան որ կախառնաում քաղաքումն արիւր
արա էս տեղ էլ քու քաղաքումդ . Բայց լաւ ի-
մացէք , որ մարդարէն իրա գաւառումը պատիւ
չ'ունի : Եղիայի ժամանակը , երբ երկկնքը երեք
տարի ու կէս կապւեցաւ , շատ որբւերիք կային ,
բայց եղիէն միայն ուղարկւեցաւ Սարեփթա մէկ
որբւերու կնկայ մօտ . Եղիսէի ժամանակն էլ
Խարայէլացւոց մէջ շատ բորոտներ կային , բայց
Եղիսէն միայն Նէեման Ասորուն բժշկեց : Եւ երբ
Յիսուս էս բանը իր վրայ մեկնեց , և նրանց կու-
րութիւնը և ապերախտութիւնը երեսներին տը-
ւաւ , շատ բարկացան նրա վրայ և բռնեցին քա-
ղաքից դուս տարան և ուղումէին սարի ծէրից
ցած գծել նրան , բայց նա անց կացաւ նրանց
միջից և դնաց :

Յետոյ Յիսուս միւսանգամ եկաւ Կանա Գա-
լիլեայ , ուր ջուրը գինի էր փոխել : Են տեղ կար
մէկ մարդ (Թադաւորապն , (Թադաւորական ցիղից)
որի որդին Ռբձ ի մահ Տիւանդ էր կախառնաու-
մումը : Սա որ լսեց Փրկչի հրաշքները՝ եկաւ նրա
մօտ և աղաչումը , որ գնայ և բժշկի նրա որ-
դուն Ասաց նրան Յիսուս , գնա , քու որդին
կենդանի է : Թադաւորապն հաւատաց Յիսուսի
խօսքին և գնաց : Երբոր նա մտնումը իրա քա-
ղաքը , առաջ եկան նրա ծառաները և աչքա-

լուս արին՝ թէ քու որդին կենդանի է : Եւ նա
հարցրուց նրանց՝ թէ ո՞ր ժամուն ողջացաւ : Նը-
րանք ասացին երէկ եօթներորդ ժամուն թո-
ղաւ ջերմը : Նա խմացաւ , թէ էն ժամանակն
է բժշկուել իր որդին , որ ժամանակը որ ասաց
Յիսուս թէ՝ քու որդին կենդանի է , էն պատ-
ճառաւ հաւատաց ինքը իր բոլոր անով տեղով :

10. ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՀՐԱՇՔՈՎ ԶՈՒԿ ԲՈՆԵԼԸ, ԾՈՂԻ ԱԼԵ-
ԿՈՅՈՒԹԵԱՆ ԴԱԳԱՐԻԼԸ, ԵՒ ԳԵՐԳԵՍԱՅԻՈՅ ԴԻԻԱՀԱՐ-
ՆԵՐԻՆ ԲԺՇԿԵԼԸ : Դ. Կ. Ե. Մատ. Ը. Մարկ. Դ.

Մէկ անգամ Յիսուս Գալիլեայումը՝ Գեննեսա-
բէթի փոքրիկ ծովի մօտ էր , և էն տեղ ժողո-
վոցոց բազմութենից նեղած՝ տեսաւ դատարկ
կանգնած երկու ձկնորսի նաւ . սրանցից մէկը
Սիմոն Պետրոսինն էր , և միւսը Յակոբոսի և Յով-
հաննէսի Զեբեթեայ որդւոցը , Յիսուս մտաւ Սի-
մոնի նաւը , և էն տեղից սկսաւ քարոզ տալ
ժողովրդոց : Երբոր վերջացրից քարոզը , Յիսուս
ասաց Սիմոնին որ՝ քաշի գէպի ծովը և ուռկա-
նը (թուը) դձի ձուկ բռնի : Սիմոն Պետրոսը
սկսաւ գանգատ անել թէ «Վարդապետ , բոլոր
գիշերը աշխատեցանք , և ոչինչ չբռնեցինք , բայց
հիմա ասաց , կըլսենք խօսքդ » , և երբոր ուռ-
կանը գձեցին՝ էնքան ձկներով լքուեցաւ , որ եթէ

մէկէլ նաւը վրայ չը հասներ և չ'օգնէր՝ ուռիսնը
 կտոր կտոր կը լինէր . եւ էն մէկ անգամ դուս
 քաշելովը երկու նաւն էլ ձկնով էնպէս լքցե-
 ցան՝ որ քիչէր մնում նաւերին ընկզմիլ (տակը
 նստել) : Երբոր Սիմոն Պետրոսը էս հրաշքը տե-
 սաւ , դողալով եկաւ Յիսուսի ոտը ընկաւ և ա-
 սաց . Տէր , հեռացիր ինձանից , որովհետեւ ես
 մէկ մեղաւոր մարդ եմ , նմանապէս և շատ վա-
 խեցան Յակոբոսը և Յովհաննէսը , որոնք որ Սի-
 մոնի հետ էին : Յիսուս էլ ասաց . «Մի վախենա ,
 այսուհետեւ ձուկ որսալու անդ՝ մարդիկ կ'որսա-
 զէսկ ի արքայութիւնը» : Յետոյ նաւը քաշեցին
 ցամաքը , և ամէն բանը թողին՝ գնացին Յիսուսի
 ետեւից : Արանից յետոյ շատ ժամանակ չ'անց կա-
 ցաւ որ՝ մէկ օր էլ Յիսուս իր աշակերտներին հետ
 կամեցաւ նաւով Գալիլեայի ծովի էն կողմը Գեր-
 դեսացւոց երկիրը անցկենայ . երբոր մտան նաւը
 և գնումէին , Յիսուս մէկ կողմը նաւի խելքի
 (գլխի) վրայ գլուխը բարձին դրաւ՝ և քնած
 էր : Էն ժամանակը յանկարծ աստուիկ քամի վեր-
 կացաւ և էնպէս արեկոծեց ծովը՝ որ կարծումէին
 թէ հորէս նաւը կը ծածկուի ջրով : Էս որ տե-
 սան աշակերտները՝ դող ընկաւ սրտներումը . և
 Յիսուսին զարթոյնելով ասումէին . «Վարդապետ ,
 հորէս կորչումնիք , վեր կաց ազատիր մեզ» : Յի-

սուս զարթեցաւ և ասաց «Ի՞նչ է, Թերահաւատ-
ներ, էդ ձեր հաւատքի պահասութիւնն է որ
էդչափ վախեցաք»: Եւ վերկացաւ հրամայեց ծո-
վին «Գաղաղիւր պապանձելիւր», և խեղոյն կտրե-
ցաւ քամին՝ և ծովի ալիքը գաղարեցան: Երբոր
նաւի մէջ ամէնքը տեսան էս հրաշքը, սարսա-
փելով սկսան մէկմէկու մահի տալ և ասել թէ
«Էս ով պիտի լինի, որ քամին ու ծովն էլ շու-
աով հնապանդոււմն սրա հրամանին»: Երբոր էն
կողմի ցամաքը Գերգեսացւոց երկիրը գուս եկան,
յանկարծ զխմացը Գերեզմաններից երկու կատղած
գիւահարներ էին գալիս, էնպէս զարհուրելի էին
որ մարդ չէր կարող էն ճանքից անցկենալ, և
սրանք էս տեղերը ումը բնակուումէին տկոր, գիշեր
ցերեկ գորդուալով՝ քարերով ծեծուումին, և մարդ
չէր կարում նրանց բռնել՝ շղթայով կապել:
Էս գիւահարները հեռուից Յիսուսին որ տեսան՝
վազեցին եկան Յիսուսի առջևը ընկան, և ա-
ղաչում էին. «Յիսուս, որդի Աստուծոյ, մենք
քեզ հետ ի՞նչ բան ունինք՝ որ ժամանակից ա-
ռաջ եկել ես մեզ տանջելու, պատճառ որ՝ Յի-
սուս հրամայումէր սատանին որ նրանցից դուս
գայ: Հարցրեց Յիսուս թէ «Ձեր անունն ի՞նչ է»,
նրանք ասացին. «Մենք Ղեզէոն (խումբ) ենք կոչ-
ւում»: Յետոյ, երբ սատանէքը պիտի գուս դա-
-

յին՝ աղաչեցին Յիսուսին որ նրանց դժոխքը չ'ուղարկի, այլ էն կողմերումը խողեր էին արածում, հրաման տայ իրանց որ էն խողերի մէջ մանեն. Յիսուս էլ հրամայեց էնպէս: Են ժամանակը էս սատանէքը էն մարդկերանցից որ դուս եկան՝ խողերի մէջ մտան, խողերը՝ որ երկու հազարի չափ էր լինէին, էնպէս դիւահարւեցան որ բարձր տեղից իրանց ծովը թափեցին և բոլորը խեղդեցան. խողերի պահապաններն էլ սարսափելով փախան գնացին քաղաք և պատմեցին էս բաները: Վաղաքի մարդիկը երբ որ եկան տեսան որ դիւահարներից մէկը խելօքացած Յիսուսի առջևը նստած էր, պարմացած մնացին էս հրաշքի վրայ: Եւ վախենալով Յիսուսի զօրութիւնից՝ աղաչեցին որ հեռանայ դուս գնայ իր տեղը: Երբ Յիսուս էլի նաւ մտաւ որ եդ դառնայ, էս բլծշկեած դիւահարն էլ նրանից չ'էր ուզում բաժնեւել, բայց Յիսուս չը թողաւ, այլ՝ «Գնա՛ք ու տուն, ասաց, և պատմի՛՛ Աստծու ողորմութիւնը, որ արաւ քեզ»:

11. ԱՆԳՍՏՆԱԼՈՒԹԻ ԲԺՇԿԵԼԸ, ՄԱՏԹԷՈՍ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԿՈԶՈՒՄԸ, ՅԱՅՐՈՍԻ ԱՂԶԿԱՆ ԵՒ ՏԵՌԱՏԵՍ ԿՆԿԱՆ ԲԺՇ-

ԿՆԼԸ: ԴՈՒԿ. Ե. — Մատ. Թ. — Մ. Կ. Բ.:

Երբ Յիսուս Գերգեսացւոց երկրից դուս եկաւ Գալիլեա գնաց, և Կափառնաում քաղաքումը

մէկ օր տան մէջ քարոզումէր Հրէից վարդապետների և կարգացողների առջևը, որ չորս կողմից նրա մօտ հաւաքւել էին լսելու, էն ժամանակը չորս հոգի մէկ անդամնալուծ իր մահիճով (դռշակով) վերքաշած եկան որ Յիսուսի առջևը դնեն որ բժշկի: Բայց նրանք երբոր տեսան որ էնքան ժողովրդոց բաղմութենից ճար չը կայ որ դռնից ներս տանեն, էն տան կառւրի վրայ վեր էլան և առաստաղը (օճոռք) քանդեցին բաց արին, և էն տեղից մահիճով անդամնալուծին Յիսուսի առջևը ցած թողին: Յիսուս տեսնելով նրանց հաւատքը՝ ասաց անդամնալուծին. «Ո՛րդեակ, թողած լինին քեզ քու մեղքերդ»: Եւ որ լսեցին դպիրները (կարգացողները). սկսան իրանց մտքներումը դատել որպէս թէ Յիսուս հայհոյական բան է ասում, պատճառ որ՝ Աստուած միայն կարայ մարդուս մեղաց թողութիւն տալ: Յիսուս հասկանալով նրանց ծուռը միտքը՝ հարցրեց նրանց. «Էդ ի՛նչ է որ մտածումէք. ո՞րը հեշտ է ասել մէկ անդամնալուծին. թողութիւն լինի քու մեղքերիդ, թէ ասելը կանգնիր վեր առ մահիճդ գնա՛ էս տեղից: Բայց դուք, ասաց, էս էլ իմացէք որ՝ ես երկրի վրայ իշխանութիւն ունիմ՝ մեղքերին թողութիւն տալու, ահա հրամայում եմ քեզ (ասաց անդամնալու-

ծին) վեր կաց մահիճդ վեր առ զնա՛ քու տուն»,
 Էս որ ասաց Յիսուս, անդամալոյժը շուտով վեր-
 կացաւ կանգնեցաւ՝ վերառաւ իր մահիճը, և
 փառք տալով Աստծուն զնաց տուն : Էս հը-
 րաշքը տեսնելով՝ ամէնքը զարմացած մնացին,
 և իրանք էլ փառք տալով Աստծուն ասում
 էին թէ «Էսպէս բան ամենեւին տեսնւած չ'էր»:

Արանից յետոյ Յիսուս դուս եկաւ տնից,
 և քարոզելով մաքստտան կողմերը մանգալուց՝
 տեսաւ մէկ մարդ Մատթէոս անունով, որ մաք-
 սաւոր (ապրանքի վրայ խարջ առնող էր). Յիսուս
 ասաց նրան, «Արի՛ ի՛մ ետեւիցս»: Նա էլ շուտով
 ամէն բանը թողաւ՝ և Յիսուսի ետեւից զնաց :
 Յետոյ սա իր տուն ճաշի հրաւիրեց Յիսուսին իր
 աշակերտների հետ, ուր կանչուած էին ուրիշ
 նրա բարեկամ մաքսաւորներ էլ: Մաքսաւորու-
 թիւնը Հրէից մէջ անարգ անուն ունէր, և պիղծ
 և անօրէն հաճարելով մաքսաւորներին՝ Փարիսե-
 ցիք և կարդացողները երբ որ էս լսեցին, սկսան
 Յիսուսին և նրա աշակերտներին բամբասել թէ
 մաքսաւորների և մեղաւորների հետ է նստում,
 և նրանց հետ ուտում, և խմում. Յիսուս էլ
 պատասխան տաւ «Առողջներին բժիշկ պէտք չ'է,
 այլ՝ հիւանդներին, և ես էլ ոչ թէ արդարների՝
 այլ մեղաւորների համար եմ եկել»:

Արա վրայ մէկ խօսք էլ բացեցաւ որ՝ Յովհաննէս Մկրտչի և Փարիսեցւոց աշակերտները շատ պատ են պահում՝ երկար աղօթք են առնում, իսկ Յիսուսի աշակերտները՝ ուտել խմելու հետ են: Յիսուս էս բանի վրայ առաւել ապատման տւաւ և ասաց, «Այլ դայ ժամանակ որ՝ իմ աշակերտներն էլ էզպէս պահեցողութիւններ կ'անեն և նեղութիւններ կը քաշեն:

Երբոր Յիսուս էս բաներս էր խօսում, մէկ շրէից իշխան Յայրոս անունով եկաւ Յիսուսի դռները ընկաւ՝ աղաչում էր որ իր մէկ հատիկ տաաներկու տարեկան աղջկիլ, որ մահուան դուռն էր հասել՝ շուտով դայ ձեռքը դնի նրա վրայ և բժշկի: Յիսուսն էլ երբ իր աշակերտներով վերկացաւ՝ որ զնայ հետը, ճամբին ժողովրդոց բազմութեան մէջ մէկ տեռատես կնիկ, (որ տաաներկու տարի էս հիւանդութիւնով տանջւում էր, և բոլոր ունեցածը բժիշկներին էր տւել, բայց ցաւին ճար չ'էր էլած՝ այլ աւելցել էր) Յիսուսի բժշկութիւնները ըսելով եկաւ և ջերմեռանդ հաւատով ետեից կամոց Յիսուսի շրերին դիպաւ և իսկոյն բժշկւեցաւ: Ին ժամանակը Յիսուս իր ամենագիտութիւնով էս բանը իմանալով եդ շուռ եկաւ դէպ ի ժողովուրդը, և հարցրեց թէ՝ «Ո՞վ դիպաւ իմ շրերիս: Աշակերտները ասացին,

«Արդապետ, էսքան ժողովուրդի մէջ սխաւած ես, և հարցնումես թէ ո՞վ ինձ դիպաւ»: Յիսուս էլ ասաց. «Գիտեմ որ մէկը դիպաւ ինձ, և զօրութիւն դուս եկաւ ինձանից. և նորմէկանց սկսաւ չորս կողմը մտիկ տալ՝ որ էն դիպչողին գտնի: Էն ժամանակը երբ տեսաւ կնիկը որ բանը էլ կարելի չ'է թագցնել, ահ ու դողով ինքն իրան եկաւ Յիսուսի ոտերը ընկաւ, մէկ մէկ պատմեց թէ՛ հենց որ դիպաւ թէ չ'է, ի՞նչ պէս բժշկւեցաւ: Յիսուս էլ ասաց նրան. «Սիրտըդ դայիմ պահիր, իմ աղջիկ, քու հաւատքը քեզ բժշկեց, գնա՛ խաղաղութիւնով: Էս բանիւս վրայ մէկ էլ տեսնեմ Յայրոս իշխանի տնից մարդիկ վրայ հասան, և հօրը ասացին թէ «Աղջիկդ մեռաւ, էլ աշխատանք մի՛ տար վարդապետին»: Երբոր Յիսուս լսեց, եղ դարաւ սիրտ տրւաւ իշխանին որ չը վախենայի և ասաց. «Եթէ որ հաստատ ունենաս հաւատքդ՝ նա կը ողջանայ»: Սրանից յետոյ Յիսուս երբոր գնաց հասաւ նրա տունը՝ տեսաւ բազմութիւն հաւաքւած՝ որ մեծ սուգ ու լաց ունէին (ինչպէս որ սովորութիւն է Հրէից), ասաց «Ի՞նչ էք լաց ըլլում շփոթւած. աղջիկը մեռած չ'է, այլ քնած է», Յիսուսի խօսքի վրայ ծիծաղումէին նրանք, պատճառ որ՝ հաստատ մտքներումը դրելէին թէ մե-

առած է : Յետոյ Յիսուս վեր առաւ իր հետ միայն երեք աշակերտ . և աղջկայ հօրն ու մօրը՝ մօտ գնաց մեռելին , բռնեց նրա ձեռքից և ասաց . «Աղջիկ դու , քեզ եմ ասում , վեր կաց կանգնիր» : Էս որ ասաց թէ չէ՝ իսկոյն ողջացաւ աղջիկը . և վերկացաւ սկսաւ մանդալ : Յիսուս էլ էս հրաշքս հաստատ ցոյց տալու համար՝ հրամայեց ծնողացը , որ աղջկան հաց տան ուտելու : Եւ էն տեղեց որ դուս եկաւ Յիսուս՝ էլի ուրիշ հիւանդներ — կուրեր և դիւահարներ բժշկեց :

12. ՊՐՈՊԱՏԻԿԷԻ ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾԻ, ԶԵՌԲԸ ԶՈՐԱՅԱԾ

ՄԱՐԴՈՒ, ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀԻՒԱՆՔՆԵՐԻՆ ԲԴՇԿԵԼԸ :

ՅՈՒՆ . Ե . Մատ . ԺԲ : Դուկ . ԺԴ :

Մէկ անգամ էլ Յիսուս զատիկի տօնին գնաց Երուսաղէմ , էն տեղ մէկ աւաղան (հաւաւը) կար , որ կոչուամէր Պրոպատիկէ կամ բեթհեզ դա (ողորմութեան տուն) . էս աւաղանի մօտ տեսակ տեսակ հիւանդներ պառկած սպասումէին , որ երբ Աստծու հրեշտակը ցած գայ էն ջուրը խառնի՝ նրանց մէջը գնին . և ով որ էն ջուրը խառնելու ժամանակը առաջ ինքը կընկնէր՝ նա միայն կը բժշկւէր բոլորովին , ինչ ցաւէլ որ ունենար : Էս տեղ Յիսուս մէկ մարդ տեսաւ , որն որ երեգունութը տարի էր որ էնպէս հիւանդ էր

մնացել. մօտ դնաց հարցրեց նրան թէ՛ «Կա-
 մենութեան ողջանալը: Նա էլ ասաց. «Տէր, ոչոր
 չ'ունիմ որ ինձ իր ժամանակին բռնի աւաղանը
 դնի. և մինչև իմ ժաժ գալս՝ ուրիշը միշտ ա-
 ռաջ է ընկնում և ես մնում եմ հսպէս»: Էն ժա-
 մանակը Յիսուս հենց որ ասաց թէ՛ «Վեր կաց
 կանգնի վեր առ մահիճդ և դնա՛», իսկայն մար-
 դը առողջացաւ, և իր մահիճը կռան տակը
 դրած մանէր գալիս: Բայց էն օրը շաբաթ էր՝
 և երբոր Հրէաները տեսան, սկսան էն մարդու
 վրայ բարկանալ ասել թէ՛ «Ինչի՞ շաբաթ օրը,
 որ արդէլած է օրէնքով, մահիճդ (կողէնքդ) վեր ես
 առել տանումես»: Նա էլ պատասխան տւաւ նը-
 քանց թէ՛ «Ուր բժշկեց ինձ, նա ասաց որ վեր
 առնեմ մահիճս և դնամ»: Հրէաները հարցրին
 թէ՛ «Ով է էն մարդը՝ որ քեզ էդպէս ասաց».
 Բժշկւածն էլ չ'էր իմանում թէ՛ ո՞վ է. պատճառ
 որ՝ Յիսուս շուտով գնաց հեռացաւ էն տեղից:
 Բայց յետոյ տաճարումը պատահեցաւ Յիսուս էն
 մարդուն և ասաց. «Ահա առողջացար, տես՝
 ոյսուհետեւ էլ չը մեղանշես, որ աւելի վատ չը լինի
 քեզ»: Յետոյ նա էլ գնաց Հրէաներին պատմեց
 թէ՛ իրան բժշկողը Յիսուսն էր: Էս պատճառաւ
 Հրէաները սկսան Յիսուսին հալածել, որ շաբաթ
 օրը էնպէս բան էր արել: Յիսուս էլ պատասխան

տւաւ թէ՛ Ինչպէս իմ Հայրս միշտ գործումէ՛, նրա հետ ես էլ կը գործեմ»։ Եւ էստուր համար աւելի կատղումէին Հրէաները՝ և ուզումն էին որ սպանեն Յիսուսին՝ պատճառ որ՝ ոչ թէ միայն շաբաթ օրը չէր պահում, այլ և Աստծուն էլ իրա Հայր էր կոչում, և սրանով իրան հաւասարումէր Աստծու հետ։ Ին ժամանակը Յիսուս երկար վարդապետութիւնով նրանց կարծիքները հաստատեց թէ ինքը Հօր Աստուծոյ հաւասար՝ Որդի Աստուծոյ է։

Արանից յետոյ մէկ անգամ էլ Յիսուս իր աշակերտներին հետ շաբաթ օրը արտերի միջից անց կենալուց՝ աշակերտները քաղցելով՝ էն տեղից դարու կամ ցորենի հասկեր քաղեցին, և ձեռի ափներումը (գուլումը) շփելով խտակեցին և կերան։ Սրա վրայ էլ երբ Փարիսեցիք սկան տրանջալ թէ շաբաթ օրը սուրբ չ'են պահում՝ Յիսուս Դաւթի մարգարէի և քահանայից օրինակներով նրանց պապանձեցրուց։ Բայց նրանք կուրացած լինելով՝ մանաւանդ Փարիսեցիք, նորմեկանց մէկէլ շաբթին Յիսուս Սինագոգայումը (ժողովարանումը) քարոզ տալուց՝ էն տեղ ժողովուրդի մէջ տեսաւ մէկ մարդ, որի աջ ձեռքը չորցել էր, Յիսուսի վրայ չարախօսութիւն անելու համար՝ փորձելով հարցրին նրան թէ «Շաբաթ օրը բը-

Ժշկութիւն անել կարելի է: Յիսուս նրանց չար միտքը հասկանալով՝ էն ձեռքը չորացած մարդուն մօտ կանչեց կանգնեցրուց առջևը և շուռ եկաւ հարցրեց նրանց թէ «Շաբաթ օրը բարի բան անելը լա՞ւ է՝ թէ չարութիւն գործելը, կեանքը ապրեցնելը՝ ասաց, թէ թողնի որ կորչի. ո՞րը լաւ է: Իսկ հարցրեց թէ «Ձեզանից մէկը՝ եթէ մէկ ոչխար ունենայ, և էն ոչխարը եթէ շաբաթ օրը գնայ փոսը ընկնի՝ չի՞ գնայ և էն ոչխարը փոսից չի հանի՞. ապա մարդը, ասաց, որ ոչխարից շատ աւելի պատուական է, պէտք չէ որ շաբաթ օրը բժշկուի»: Իսկ խօսքերով Յիսուս նորմէկանց պապանձեցնելով՝ հրամայեց էն մարդուն որ ձեռքը երկարացնի. նա էլ իսկոյն բժշկւեցաւ, ձեռքը երկարացրեց, և միւս ձեռքի պէս առողջացաւ:

Իսպէս էլի ուրիշ անգամ Յիսուս շաբաթ օրը Սինագոգայումը քարոզելուց՝ տեսաւ էն ժողովուրդի մէջ մէկ կնիկ, որ տասնութը տարի էր ստառանէն կապել էր, և մէջքը ծռած բռնւած՝ վերև չ'էր կարում մտիկ տալ: Յիսուս մօտ կանչեց էս կնկան, ձեռքը վրէն դրած՝ հենց որ ասաց թէ «Կին դու, հիւանդութիւնիցդ ողջացել ես», իսկոյն բժշկւեցաւ դրսուեցաւ, և փառք էր տալիս Աստծուն: Սինագոգայի վերակացուն

էս որ տեսաւ, Յիսուսի վրայ չարանալով՝ սաստեց
 ժողովուրդին և ասաց. Շաբաթւայ մէջ վից օր
 ունիք գործք կատարելու համար, էն օրերումը
 եկէք բժշկուցէք, և ոչ թէ շաբաթ օրը»։ Յիսուս
 նրան պատանձեցրուց և ասաց. «Շաբաթ օրը՝
 եթէ օրէնքը տալիս է որ ամէն մարդ իր անտ-
 սունին ախոռից եղ անի տանի ջուր տայ՝ ասլա,
 ասաց, էս կնիկը որ Աբրահամու դուստր է՝ և
 տասնութը տարի է որ սատանէն կապել է. և
 պէտք չէ՞ր՝ շաբաթ օրը արձակել ազատել սրան»։

13. ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ, ԲՈՐՈՏԻՆ

ԵՒ ՀԱՐԻԻՐԱՊԵՏԻ ԾԱՌԱՅԻՆ ԲԺՇԿԸ:

Ղուկ. 2. Է. Մատ. Ե. Ը

Յիսուս մէկ անգամ գնաց լեառը (սար) ա-
 ռանձին աղօթք անելու, և էն բոլոր զիշերը էն
 տեղ անց կայրեց, և յետոյ ցած եկաւ առաւօտը
 մօտ կանչեց իր հաւատացեալներին, և նրանցից
 ասաներիւ հոգի բնորեց՝ և իրա առաքեալներ
 անուանեց, որ միշտ իր հետ լինին՝ և պէտք էլած
 ժամանակը գէտուդէն ուղարկի նրանց քարոյելու
 և բժշկութիւն անելու, և նրանց անուններն էին.
 ա. Սիմոն, որի անունը փոխեց Յիսուս՝ և Պետրոս
 դրաւ. Բ. Յակոբոս Գ. Յովհաննէս աւետարա-
նիչը. սրանք երկու եղբայր Զեբեթիայի որդիքն

էին, և սրանց անունն էլ փոխեց Յիսուս՝ Քա-
ներեզէս դրաւ, որ նշանակումէ Որդիք որոտման.
Դ. Անդրէաս՝ Ախմէն Պետրոսի եղբայրը Ե Փիլիպ-
պոս. Զ. Բարդուղիմէոս. Է. Մատթէոս մաք-
սաւորը՝ որ աւետարանիչ էլաւ. Ը. Թովմաս.
Թ. Յակոբոս փոքրը՝ Ալփէոսի որդին. Ժ. Թա-
դէոս, որ Յուդա էլ էր կոչուում. ԺԱ. Ախմէն
Կանանացի կամ նախանձայոյց. ԺԲ. Յուդա Խ-
կարիովտացի, որ յետոյ մասնեց Յիսուսին :

Առաքելոց ընտրութիւնից յետոյ Յիսուս խը-
րատներ տւաւ նրանց, և էն ժամանակը երբոր
շատ ժողովուրդ վըայ եկան կիտեցան, նստաւ
Յիսուս մէկ տափարակ տեղ, աչքերը դձեց դէպի
իր աշակերտները և սկսաւ քարոյլել և աւել.
«Երանի հոգւով աղքատներին, պատճառ որ՝ նը-
րանցն է երկնքի արքայութիւնը : Երանի հե-
զերուն՝ նրանք կը ժառանգեն երկիրը : Երանի,
որ քաղցած և ծարաւ կը մնան արդարութեան
համար՝ նրանք կը կշտանան : Երանի ողորմածնե-
րին՝ նրանք ողորմութիւն կը գտնեն : Երանի
նրանց՝ որ սուրբ են սրտով, նրանք Աստուած կը
տեսնեն : Երանի խաղաղարարներին՝ նրանք Աս-
տուծու որդիք կը կոչին : Երանի որ հալածուած
կը լինին արդարութեան համար՝ նրանցն է երկնքի
արքայութիւնը : Երանի է ձեզ, երբ (անարգում)

նախատում և հալածում (չարչարում) լինին ձեզ և ամէն շարքան սուտ ասում լինեն ձեր վերայ իմ պատճառաւ : Ուրախ կացէք, պատճառոր՝ ձեր վարձքը շատ է երկեքումը՝ և էսպէս էին հալածում մարգարէից, որ ձեզանից առաջ էին : Յետոյ երբոր վերջացրեց քարոյը, յաճ եկաւ Յիսուս սարից, նրա առջեւ պատահեցաւ մկրտութիւն (քոսոս) մարդ, որ երկրպագութիւն էր անում և ասում. «Տէր, եթէ կամենաս՝ կարող ես ինձ բժշկել» : Յիսուս ոնցոր որ ասաց թէ՝ «Կամենումեմ որ բժշկեաս», իսկոյն նրա վրայից եղգնաց իսակեցաւ բորը (քոսը) և յետոյ Յիսուս ասաց նրան, որ դէսուղէն ձէն չը գծի՝ և մովսիսական օրէնքով գնաց իրան անձը ցոյց տայ քահանային և էս բժշկութեան նշան՝ Աստծուն պատարագ մատուցանի :

Արանից յետոյ Յիսուս գնաց Կափսառնաում, և էնտեղ մէկ հարիւրապետ կար, որի սիրեկան ծառէն մերձ իմահ հիւանդ էր, սա այլապէ լինելով՝ ինքն իրան սիրտ չարաւ Յիսուսի մօտ գնալ, այլ ուղարկեց չրէից ծերերուն, և աղաչումէր որ՝ գայ Յիսուսը և բժշկի նրա ծառային : Եւ երբոր Յիսուս գնաց նրանց հետ և մօտացել էր նրա տանը, հարիւրապետը իր բարեկամներին ուղարկեց Յիսուսի գէմը և աղաչումէր, որ չ'աշ-

խատի տուն չը դայ, պատճառ որ՝ մինչև ան-
գամ «Ես անարժան եմ համարում ինձ, ասաց,
ինքս դալ և երևալ քեզ»։ Բայց այնու ամենայ-
նիւ երբոր տեսաւ որ Յիսուս մօտիկ չէ՝ անում
առաջ է դալի, էն ժամանակը հարիւրապետը
վազեց առաջ եկաւ Յիսուսին, և խոնարհութիւ-
նով սկսաւ ասել. «Տէր, մի՛ աշխատիր ինձ մօտ
դալու, ես արժանի չեմ որ դու իմ տուն մտնես,
այլ մէկ խօսքդ միայն հերիք է իմ մարդուս
բժշկելու»։ Ես որ լսեց Յիսուս՝ շատ զարմացաւ,
և հետը էլաժ մարդկերանց ասաց. «Ջշմարիտն
եմ ասում ձեզ, որ Խորայէլացւոց մէջն էլ էս-
չափ հաւատք չեմ տեսել. և էս էլ գիտենաք
որ արևելքից և արևմտքից կը գան և կը նստին
Աբրահամի, Իսահակի և Յակոբի հետ արքայու-
թեան մէջ, և արքայութեան որդիքը դուս կ'եր-
թան դժոխքը»։ Յետոյ հարիւրապետին էլ ասաց.
«Գնա՛ տեղդ և ինչպէս որ հաւատացիր՝ էնպէս լի-
նի»։ Եւ էս խօսքը որ ասաց թէ չէ՝ իսկոյն բժշ-
կւեցաւ հիւանդը։

14. ՆԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԻ ՄԵՌԵԼԻՆ ԿԵՆԴԱՆԱՅՆԵԼԸ, ՄԵ-
ՂԱԽՈՐ ԿՆԿԱՅ ԳԱՐՁԸ, ՍԵՐՄԱՆԱՅՈՆԻ ԱՌԱԿԸ։

Ղուկ. Գ. Է. Մատ. ԺԱ. ԺԲ. Մարկ. Գ.

Արանից յետոյ միւս օրը Յիսուս իր աշակեր-
տներով գնաց Նային քաղաքը, և երբոր մօտե-

ցան քաղաքի զրանը, տեսան որ էնտեղից մէկ
 մեռել էին դուս բերեւմ, որ մէկ որբուերի կրն-
 կայ միակ որդի էր, և հետն էլ շատ ժողովուրդ
 կային: Յիսուս երբոր տեսաւ մօր լացը՝ դու թը
 շարժեցաւ վրէն, հրամայեց դադաղը վեր դնել,
 մօտ դնաց և մօրը ասաց «Մի լաց ըւեր» յետոյ
 շուռ եկաւ մեռելին՝ և հենց որ ասաց թէ «Ով
 պատանի, քեզ եմ ասում, վեր կաց», իսկոյն
 մեռելը վերկացաւ նստաւ և սկսաւ խօսել: Էս որ
 տեսան ժողովուրդը՝ զարմացած մնացին, և Սատ-
 ծուն փառք տալով սկսան ասել՝ «Ստուած մեզ
 ողորմութիւն է արել՝ որ մեր մէջ էսպէս մեծ
 մարգարէ է դուս եկեր»: Էս բանը Հրէաստանի
 չորս կողմը տարածւեցաւ, մինչև բանտումը Յով-
 հաննէս Մկրտչին գնացին պատմեցին թէ՝ Յի-
 սուս էսպէս մեծամեծ հրաշագործութիւններ է
 անում, նա էլ իր աշակերտներին Քրիստոսի հա-
 ւատքի վրայ հաստատելու համար՝ նրանցից եր-
 կուսին ուղարկեց Յիսուսին հարցնելու թէ «Դո՞ւ
 ես գալու Մեսիէն՝ թէ ուրիշին սպասե՞ք: Են
 ժամանակը Յիսուս նրանց առջևը հիւանդներին
 կուրերին և զիւահարներին բժշկեց, և հրամա-
 յեց նրանց՝ ինչ որ տեսան՝ գնան պատմեն Յով-
 հաննէս Մկրտչին: Յետոյ Յիսուս սկսաւ ժողո-
 վրդոյ առջևը Յովհաննէս Մկրտչի վրայ գովա-

սանքներ ասել, թէ՛ նրա պէս մեծ մարդարէ աշխարհք չէ եկել, և վայ տաւ Հրէից, որ էսպիսի մարդու քարոզութիւնով չը շարժւեցան իրանց մեղքերից եղ չը կացան :

Արանից յետոյ մէկ օր Սիմոն անունով մէկ փարիսեցի իր տուն ճաշի հրաւիրեց Յիսուսին . և երբոր Յիսուս ճաշի վրայ նստած էր, էն քաղաքումը մէկ յայտնի մեղաւոր կնիկ կար, սա որ լսեց թէ Յիսուս էն տեղէ՝ վերառաւ իր հետ անուշահոտ իւղ՝ եկաւ Յիսուսի ոտը ընկաւ, և էնպէս լաց էր լինում՝ որ արտասուենքով Յիսուսի ոտերը թրջումէր, և գլխի մազերով սրբումէր, և ոտները համբուրելով էն եղը քսումէր :

Սիմոնը էս տեսնելով ինքն իրան մտածումէր թէ՛ «Յիսուս եթէ մարդարէ լինէր, կը հասկանար թէ՛ էդ կնիկը ինչպէս մեղաւոր կնիկ է»։ Յիսուս նրա միտքը իմանալով՝ ասաց նրան, «Սիմոն, մէկ բան պիտի հարցնեմ քեզ. մէկ մարդու երկու հոգի պարտական էին, մէկը հինգ հարիւր դահեկան, և միւսը յիսուն, պարտատէրը տեսաւ որ սրանք կարողութիւն չունին՝ երկուսին էլ բաշխեց իրանց պարտքը. հիմի ի՞նչ ես ասում, ասացի էս երկուսից ո՞րը աւելի է սիրում էն պարտքը բաշխողին»։ Սիմոնը պատասխան տաւ թէ «Ես էնպէս եմ կարծում որ նա՝

որ շատ պարտք ունէր : Յիսուս ասաց նրան .
 «Ուղիղ դատեցիր», և յետոյ շուռ եկաւ դէպի
 կինը՝ նորմէկանց Սիմոնին ասաց՝ «Տեսնո՞ւմես էս
 կինը ի՞նչ արաւ . ես քու տուն եկայ՝ դու ջրով
 էլ ոտս չուլացիր, սա իր տրտասունքով ոտներս
 թրջեց՝ և մազերով սրբեց . դու մէկ համբոյր էլ
 չք տուիր ինձ, բայց սա քանի որ նստած եմ՝
 ոտերս համբուրելուց չի դադարում . իւղով դու
 իմ գլուխս չ'օծեցիր, բայց սա անուշահոտ իւ-
 ղով օծեց . էստուր համար քեզ էս ասումեմ որ՝
 սրա անթիւ մեղքերին թողութիւն լինի, պատ-
 ճառ որ՝ ինձ շատ սիրեց» : Յետոյ կնկան ասաց .
 «Բոլոր մեղքերդ թողած լինի» : Էս որ ասաց,
 էնտեղ նորմէկանց ուրիշները սկսան իրանց մո-
 քներումը դատել թէ՛ ով է սա՝ որ մարդու մեղ-
 քերը թողնումէ : Էն ժամանակը Յիսուս կրկին
 ասաց . «Բու հաւատքդ քեզ փրկեց, խաղաղու-
 թիւնով վեր կաց գնա տեղդ» :

Արանից յետոյ Յիսուս իր տառներէլու աշա-
 կերտներով ման էր գալիս քաղաքները և գեղերը
 և զանազան առակներով ժողովրդոց քարոզումէր
 Աստծու արքայութիւնը : Եւ երբ զանազան քա-
 ղաքներից շատ ժողովուրդ հաւաքւեցան նրա մօտ,
 ասաց Յիսուս էս առակը թէ՛ «Մէկ սերմանացան»
 երբ որ ցանումէր իր արտը՝ էն սերմերից մէկը

մասը ընկաւ ճամբի վրայ, ոտնակոխ էլաւ, և
 թռչունները կերան: Միւսը ընկաւ ապառաժ
 տեղերումը որ հողումը արմատ չ'աւնենալով՝ ծլ-
 ւեցաւ թէ չէ՝ արեգակի տաքութիւնից չորա-
 ցաւ. և մէկէլ ընկաւ փշերի մէջ, և նրա հետ
 դուս եկան փուշերը և խեղդւեցաւ պտուղ չը տաւ,
 բայց էն սերմը, որ լաւ և պարարտ հողումը
 ընկաւ՝ դուս եկաւ աճեց առատ պտուղ տաւ,
 էնպէս որ նրանցից ոմանք՝ մէկին երեսուն, ոմանք՝
 վաթսուն, և ոմանք էլ՝ հարիւր տւին: Աշա-
 կերանները լաւ չը հասկացան էս առակը, յետոյ
 հարցրին Յիսուսին Դնա էլ մեկնեց նրանց. Սեր-
 մը, ասաց, Աստծու խօսքն է. ճամբէն, որ տեղ
 որ սերմը ընկաւ՝ էն լսողներն են, որ շուտով
 գալիս է սատանէն՝ նրանց մաքից Աստծու խօսքը
 հանումէ, որ չիցէ թէ հաւատան և փրկին:
 Ապառաժ երկիրը նրանք են, որ երբ Աստծու
 խօսքը լսում են, և թէպէտ տռաջի անդամը
 շուտ ընդունում են ուրախութեամբ, բայց արմատ
 չեն գձում, փոքր ժամանակ հաւատում են, և
 յետոյ՝ երբ մէկ փորձութիւն կամ նեղութիւն
 է վրայ հասնում՝ յաղթւում են և թուլանում:
 Փշերի մէջ ընկած սերմը նրանք են, որ թէպէտ
 Աստծու խօսքը լսում են, բայց աշխարհքիս հող-
 սերմով կամ հարստութիւններով և ուրիշ բանե-

րով խեղդեած՝ պտուղ չեն տալիս : Իսկ պարարտ
երկրումը ընկած սերմը նրանք են, որ բարի սրտով
Աստծու խօսքը ընդունում են և պահում, և
համբերութիւնով պտուղ են տալիս, մէկին հա-
րիւր՝ կամ վաթսուն՝ կամ երեսուն :

15. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԿՐՏԶԻ ԳԼԽԱՏՈՒՄԸ, ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԻՆԳ
ՀԱՅՈՎ, ԵՒ ԵՐԿՈՒ ԶԿՆՈՎ ՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ ԿՇՏԱՅՆԵԼԸ,

ԵՒ ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ ԳՆԱԼԸ :

Մատ. ԺԴ. Մարկ. 2. Դուկ. Թ. Յովհ. 2 :

Հերովդէս չորրորդապետը երկար ժամանակ-
ւանից Յովհաննէս Մկրտչին բանտն էր դնել տւել
պատճառ որ յանդիմանումէր և խրատումէր նը-
րան իր եղբօր կոծ չերովդիայի մասին, որին
ինքը կին էր առել : Իս բանի համար թէպէտ՝
չերովդէսը ուզումէր Յովհաննէսին սպանել, բայց
վախենումէր ժողովուրդից. որովհետեւ ամէնքը
մեծ մարգարէ էին համարում Յովհաննէսին :
Այնու ամենայիւ երբոր չերովդէսի ծննդեան օրն
էր, էն ժամանակը նա իր իշխաններին հրաւիրել էր
ճաշին, և երբ նրանց առջևը չերովդիայի աղ-
ջկը պար եկաւ, չերովդէսը էնպէս հաւանեց
նրա պար դալը, մինչև որ երդւեցաւ՝ աղջկան
ասաց թէ «Ի՞նչ որ ուզես կը տամ, մինչև իմ
թագաւորութեան կէսն էլ» : Իս բանի համար աղ-

ջիկը առաջուց խրատուած էր իր մօրից • ձեռին մէկ սկուտեղ (սինի) բռնած Հերովդեսից խնդրեց որ Յովհաննու Մկրտչի գլուխը նրա վրայ դրած՝ տայ իրան : Հերովդեսին առաջին անգամը դժուար թւաց, բայց յետոյ երդման պատճառաւ՝ ուղարկեց բանտը գլխատել տւաւ, և սկուտեղի վրայ դրած բերին աւին աղջկան • նա էլ տաբաւ իր Հերովդիս մօրը տւաւ : Յետոյ Յովհաննու Մկրտչի աշակերտները եկան վեր առան նրա մարմինը թաղեցին, և վնացին պատմեցին էս բանը Յիսուսին :

Եւ երբոր լսեց Յիսուս Հերովդեսի չարութիւնը և իմացաւ թէ իրան էլ պտռուով որ տեսնի իմանայ թէ ո՞վ է Յիսուսը՝ նա դուս եկաւ էն տեղից, աշակերտներով մտաւ նաւը և գնաց Բեթսայիդա : Ժողովուրդը երբոր իմացաւ՝ չորս կողմից հաւաքւեցան նրա մօտ, և նա նրանց հետ գնաց Բեթսայիդայի անապատը մէկ սարի վրայ և էն տեղ քարոզումէր և բժշկումէր նրանց հիւանդներին : Երկար քաշեց նրա քարոզութիւնը, և երբ եկաւ հասաւ հացի ժամանակը՝ Յիսուսի դուժը շարժեցաւ ժողովրդոց վրայ, և փորձելով հարցրեց Փիլիպպոսին թէ՝ «Էս քան մարդուս ի՞նչ տեղից պիտի հաց տանք որ ուտեն» : Նա էլ պատասխան տւաւ թէ «Երկու հարիւր դահե-

կանի հացը հերիք չէ՞ սրանց՝ եթէ մէկ մէկ կտոր էլ
 ուտելու լինին։ Սրանից յետոյ շուտով առաքեալ
 ները Յիսուսին ասացին թէ՝ «Ահա երեկոյ էլաւ .
 թող ժողովուրդը ամէնքը գնան իրանց տեղը և
 իրանց հացը ուտեն։» Յիսուս ասաց նրանց .
 «Չպէտք է գնան, դուք տէ՛ք դրանց ուտելու»։
 Անդրէասը ասաց թէ «Մենք մօտներս ոչինչ չու-
 նինք, այլ էս տեղ մէկ տղայ կայ՝ որ միայն հինգ
 դարէ հաց և երկու ձուկն ունի, բայց էն ի՞նչ
 հերիք կը լինի էնքան մարդոց։» Յիսուս բե-
 րել տւաւ էն հացը, և հրամայեց որ ժողո-
 վուրդը կարգ կարգ հարիւր հարիւր յիսուս յի-
 սուս խոտերի վրայ նստացնեն . և էն հինգ հա-
 ցը և երկու ձուկը վերառաւ ձեռին օրհնեց, և
 կտրտելով աշակերտներին տւաւ՝ որ նրանցը բաժ-
 նեն . և նրանք մօտ հինգ հազար հոգի էին,
 բաց ի կնիւորանց և տղերանց։ Արան կշտացան
 ամէնքը և տասներկու լիքը սակառի (քթոց) կը-
 տորտանք ժողովեցին։ Ժողովուրդը որ ս.հասաւ էս
 հրաշքը՝ շատ սէր գցեցին Յիսուսի վրայ, և ըս-
 կան ասել թէ «Սա է ճշմարիտ մեսիէն», և խոր-
 հուրդ արին իրանց մէջ, որ գնան վերառնեն
 նրան՝ և իրանց վրայ թաղաւոր կարգեն։ Բայց
 Յիսուս էս բանը որ իմացաւ՝ մէնակ առանձնա-
 ցաւ գնաց կրկին լեառը, և աշակերտաց ասաց

որ՝ նրանք նաւով ծովի էն ավեր անցկենան. մինչև
որ ինքն էլ ցամաքով գնայ հասնի նրանց : Երբ-
որ աշակերտները մտան նաւը՝ քաշւեցան, և
գիշերն էլ որ վրայ հասաւ՝ մէկ սաստիկ քամի
վեր կացաւ, և երբ էնպէս ալէկոծելով գնում
էին, մէկ էլ տեսնեն որ էն կողմից ալիքների
վրայ մանգալով գալիս էր դէպի նրանց : Էն ժա-
մանակը նրանք շփոթւած սկսան ձէն տալ. Յի-
սուս սիրտ տւաւ նրանց և ասաց թէ՝ «Ես եմ»,
մի՛ վախենաք : Պետրոսը շուտ վեր թռաւ ասաց
«Տէր, եթէ դու ես՝ հրաման տուր ինձ որ ջրի
վրայ դամ քեզ մօտ» : Յիսուս հենց որ ասաց թէ
«Արի, Պետրոսը դու եկաւ նաւից. և զնաց
ծովի վրայ դէպ ի Յիսուսը, և երբ մօտենումէր
նրան, սաստիկ ալիքներից՝ ահ ընկաւ Պետրոսի
սրտումը՝ և սկսաւ ջրումը թաղւիլ և ձէն տալ
թէ «Տէր, ազատիր ինձ» : Յիսուս էլ շուտ ձեռ-
քը երկարացրեց բռնեց, «Թերահաւատ, ասաց,
ինչի՞ տարակուսեցար» : Յետոյ Յիսուս մտաւ նաւը
և իսկոյն հանդարտւեցաւ նստաւ քամին : Եւ
նրանք ամէնքը որ նաւումն էին՝ տեսան էս հը-
րաշքը, մօտ եկան երկրպագութիւն տալիս Յի-
սուսին ասելով թէ «Ճշմարիտ որ դու Աստծու
Որդի ես» :

16. ՅԻՍՈՒՍԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԵՆՍՑ ՀԱՅԻ ՎՐԱՅ:

Յովհ. . 2.

Արանից յետոյ միւս օրը ժողովուրդը տեսաւ որ էլ ուրիշ նաւ չը կար ծովի էն կողմը բաց ի մէկը, որի մէջ մտան Յիսուսի աշակերտները միայն. և Յիսուս էլ չէր մտել նաւը, այլ միայն նրա աշակերտները մտան գնացին: Բայց ուրիշ նաւեր եկան Տիբերիայից էնտեղ մօտ, ուր հացը կերան: Եւ երբոր ժողովուրդը տեսաւ որ՝ ոչ Յիսուսն է էնտեղ և ոչ նրա աշակերտները, մտան նրանք էն նաւերը և եկան Կափառնատմ որ պտռեն Յիսուսին: Եւ երբ գտան նրան ծովի էն կողմը՝ ասացին. «Վարդապետ, երբ եկար էստեղ: Յիսուս պատասխան տւաւ նրանց «Ճշմարիտն եմ ասում ձեզ. դուք պտռումէք ինձ, ոչ թէ էնդուր համար՝ որ մէկ նշան տեսաք, այլ որ՝ էն հացիցը կերաք և կշտացաք»: Գնացէք ոչ թէ կորստական կերակուրը աշխատեցէք, այլ էն կերակուրը, որ կը մնայ յաւիտենական կեանքումը, որն որ մարդոյ որդին կը տայ ձեզ: Նրանք ասացին ի՞նչ պիտի անենք՝ որ Աստծու դործքերքը գործենք»: Յիսուս պատասխան տւաւ. «Էս է Աստծու գործը՝ որ հաւատաք նրան՝ որ նա ուղարկեց ինձ». Նրանք ասացին «Ի՞նչ նշան ցոյց կը տաս մեզ՝ որ տեսնենք և հաւատանք,

ի՞նչ կ'անես . «Մեր հերերը անապատումը մանա-
 նայ կերան . ինչպէս որ վրած է թէ «երկնքիցը
 հաց տւաւ նրանց ուտել» : Յիսուս ասաց նրանց,
 «Ճշմարիտն եմ ասում ձեզ , թէ Մովսէսը չը-
 տւաւ ձեզ էն հացը երկնքից , այլ իմ հայրս եր-
 կնքից ճշմարիտ հացը կը տայ ձեզ . պատճառոր՝
 Աստծանից հացն էն է , որ երկնքիցն է վեր դալիս ,
 և աշխարհքին կեանք է տալիս» : Նրանք ասա-
 ցին . «Տէր , ամէն ժամանակ տուր մեզ էն հա-
 ցը» : Յիսուս պատասխան տւաւ . «Ես եմ կենաց
 հացը , ով որ իմ մօտ է դալիս՝ չի քաղցի . և
 ով որ կը հաւատայ ինձ՝ ոչ մէկ ժամանակ չի ծա-
 րաւի» . «Բայց ասացի ձեզ՝ թէ տեսաք ինձ՝ և
 չէք հաւատում» : պատճառ որ՝ ես չեկայ երկն-
 քից՝ որ իմ կամքս կատարեմ , այլ նրա կամքը՝
 որ ինձ ուղարկեց» : «Ես է իմ հօր կամքը . որ
 ամէնքը ով որ տեսնի որդուն՝ հաւատայ նրան ,
 յաւիտենական կեանքը ընդունի» : Հրէաները տըր-
 տնջումէին նրա վրայ , որ ասաց , թէ ես եմ եր-
 կնքից վեր եկած հացը , բայց Յիսուս ասաց նը-
 րանց «Մի տրանջաք (քմնջաք) մէկ մէկու հետ» :
 «Ճշարիտն եմ ասում ձեզ . թէ ով որ ինձ կը
 հաւատայ՝ յաւիտենական կեանքը կընդունի ,
 «Ես եմ կենաց հացը . ձեր հերերը կերան մա-
 նանէն անապատումը և մեռան : Ես էն հացն է

որ երկնքիցն է վեր եկել, որ եթէ մէկը սրանից
ուտի՝ չի մեռնի»։ Ես եմ կենդանի հացը, որ
երկնքիցն է վեր եկած. եթէ մէկը ուտի էս հա-
ցից՝ յաւիտեան կ'ապրի. և հացը՝ որ ես կը
տամ՝ իմ մարմինս է, որ ես աշխարհքի կե-
նաց համար կը տամ»։ Հրէաները կռուութիւն
մէկ մէկու հետ և ասում «Սա ի՞նչպէս կա-
րող է տալ մեզ իր մարմինը ուտելու»։ «Յիսուս
ասաց նրանց. «Ճշմարիտն եմ ասում ձեզ, եթէ
որ Որդւոյ մարդոյ մարմինը չ'ուտէք և նրա ա-
րիւնը չը խմէք, կեանք չ'ունիք ձեր անձին մէջ։
Ով որ ուտի իմ մարմինը և իմ արիւնը խմի՝ նա
ունի յաւիտեանական կեանքը։ Պատճառոր՝ իմ
մարմինս ճշմարիտ կերակուր է, և իմ արիւնս
ճշմարիտ ըմպելի (խմելիք)։ Ով որ ուտի իմ մար-
մինը և խմի իմ արիւնը՝ նա ինձանումը կը բնա-
կւի, և ես նրանումը։ Ինչպէս որ կենդանի հա-
ցը ուղարկեց ինձ, և ես կենդանի եմ հօր հա-
մար, էնպէս էլ նա՝ որ ինձ ուտում է, կեն-
դանի կը լինի ինձ համար»։ Էս բանը ժողովա-
րանումն ասաց՝ երբոր Կաթառնաումումը սով-
րացնումէր, աշակերտներից շատերը էս որ լը-
սեցին՝ ասումէին «Դժուար է էդ բանը, ով կա-
լայ լսել դրան»։ Յիսուս հասկացաւ նրանց տըր-
տունը և ասաց «Էդ է քայթակղեցնում ձեզ.

Հոգին է կենդանացնող, մարմինը ոչ ինչ օգուտ
 չէ տալիս, էն բանը՝ որ ես ձեզ հետ խօսեցայ՝
 հոգի է և կեանք. և ով որ կը հաւատայ ինձ՝
 յաւիտենական կեանքը կընդունի»:

17. ԲԱՆԱՆԱՅԻՈՅ ԿՆՈՋ ԱՂԶԱՆ ԲԺՇԿԵԼԻ:

Մատ. Ժե: Մարկ. Է:

Մէկ անգամ Յիսուս իր նախանձոտ թշնա-
 միքից փոքր ինչ ժամանակ հեռանալու պատճա-
 ւաւ՝ դուս եկաւ Հրէաստանից և գնաց Տիւրոսի
 և Սիդոնի կողմերը: Ին տեղ նրա առաջ մէկ
 Քանանացի կնիկ դուս եկաւ աղաչում, որ նրան և
 ասում. «Տէր, որդի Դաւթի, ողորմի՛ր ինձ՝ պա-
 ճառոր աղջիկս աստանից բռնած տանջւում»:
 Առաջին անգամը Յիսուս պատասխան չը տւաւ.
 յետոյ երբ աշակերտները աղաչեցին՝ էն ժամա-
 նակը Յիսուս ասաց նրանց թէ «Ես ոչ թէ ու-
 ըրիշի, այլ Իսրայէլացւոց կորցրած ոչխարների հա-
 մար եմ՝ ուղարկւած»:
 Բայց կիներ անդադար ա-
 ղաչումէր. «Տէր, օգնիր ինձ»: Յիսուս նոր մէ-
 կանց պատասխան տւաւ թէ՛ «Քող առաջ երե-
 խերքը կշտանան. լաւ չէ որ երեխանց առջևից
 հացը վեր առնելի՝ և շների առջևը գցելի»: Եւ
 նա ասաց «Տէր, ճշմարիտ է. բայց շներն էլ ի-
 րանց տիրոջ սեղանից թափւած փշրանքներն են
 ուտում»: Ին ժամանակը Յիսուս ասաց նրան.

կին դու, մեծ է քու հաւատքդ. էնդուր համար՝ ինչպէս որ ուզում ես էնպէս լինի» . եւ Յիսուս հենց որ էս ասաց՝ իսկոյն բժշկեցաւ նրա գիււհար աղջկը:

(18. ՅԻՍՈՒՍԻ ԵՅԹԸ ՀԱՅՈՎ, ԵՒ ՔԻՉ ԶԿՆՈՎ, ԶՈՐՍ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ ԿՇՏԱՑՆԵԼԸ. ՄԷՎ ԽՈՒՎ, ԵՒ ՀԱՄԲ ՄԱՐԴՈՒՆ, ՆԸՄԱՆԱՊԷՍ ԵՒ ԿՈՒՐԻՆ ԲԺՇԿԵԼԸ: Մատ. Ժ. Մարկ. Է. Ը:

Տիւրոսից և Սիդոնից Յիսուս գնաց Գալիլայի ծովի ափը և էն տեղ մէկ անապատ տեղ շատ ժողովուրդ հաւաքւեցան Յիսուսի մօտ և երեք օր լսումէին նրա քարոզութիւնը: Յիսուս կանչեց աշակերտներին և ասաց. «Խղձում եմ էս ժողովուրդին, պատճառ որ՝ ահա երեք օր է որ իմ մօտ են, և չեմ կամենում անօթի (քաղցած) թողնել զրանց. չք լինի թէ՛ ճանապարհին քաղցածութիւնից թուլանան: Աշակերտները ասացին. «Ո՛ւր է մեզ մօտ էնքան հաց՝ որ կշտացնենք էսքան ժողովուրդին», Յիսուս ասաց. քանի՞ հաց ունիք», նրանք ասացին. «Եօթը հաց և քիչ ձուկն», Էն ժամանակը Յիսուս հրամայեց ժողովուրդին գետնի վրայ կարգ կարգ նստել և ինքը վեր առաւ հացը և քիչ ձուկը, օրհնեց և առաւ աշակերտներին որ տան ժողովուրդին, Զորս հազար հոգի, բաց ի կանոնց և երեսանց

կերան կշտացան, և եօթը քթոյ լեքը կտորտանք
հաւաքեցին :

Սրանից յետոյ էն տեղերանքումը Յիսուսի առ-
ջևը բերին մէկ խուլ և համր (մոռնջ) որ բը-
ժշկի նրան, և նրանց հրամայեց որ ոչ ոքի չա-
սեն . բայց ընդ հակառակը նրանք աւելի քա-
րողումէին և փառաւորումէին նրան : Յետոյ երբ
Յիսուս Բեթսայիդա եկաւ, նրա մօտ բերին մէկ
կոյր և նա բժշկեց նրան՝ և զարմացած մնացին
ամէնքը : Սրանից յետոյ Յիսուս սկսաւ իր աշա-
կերաններին յայտնել թէ ինքը ինչպէս շատ չար-
չարանքներ պիտի քաշի Հրէից քահանայապետ-
ներից և կարդացողներից, և թէ պիտի սպանւի,
բայց երեք օրից յետոյ յարութիւն պիտի առնի :

19. ՅԻՍՈՒՍԻ ՊԱՅՅՈՒՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ. ՄԷԿ ԼՈՒՍՆՈՏԻ
ԲԺՇԿԵԼԸ. ՄԱՆՐ ՏՂԵՐԱՆՅ ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԱԿ ԲԵ-
ՐԵԼԸ : Մատ - ԺԶ. ԺԷ. ԺԸ. Մարկ. Թ. Ղուկ. Թ :

Հրէաստանի ամէն կողմերը քարողելուց յետոյ՝
Յիսուս գնաց Կեսարիա քաղաքի կողմը . հարց-
նումէր աշակերտներին թէ մարդիկ ի՞նչ են կար-
ծում ինձ համար թէ ո՞վ եմ » . նրանք պատաս-
խան տւին . « Մէկն ասումէ թէ՝ Յովհաննէսն ես,
միւսը թէ՝ Եղիա . մէկ քանիսը՝ թէ՝ Երեմիա .
կէսն էլ ասումէ թէ՝ մարգարէից մէկն ես » :

«Իսկ դուք ի՞նչ էք կարծում թէ՛ ով եմ ես, ասաց Յիսուս»։ պատասխան տաւ Պետրոսը . «Դու ես Քրիստոս՝ Աստծու Որդին»։ Սրանից յետոյ Յիսուս վեր առաւ . իր հետ աշակերտներէից միայն՝ Պետրոսին, Յակոբոսին և Յովհաննէսին՝ դնաց Թափոր լեռուը, և էնտեղ երբ աղօթք էր անում՝ Յիսուսի կերպարանքը բոլորովին փոխուեցաւ, էնպէս որ նրա երեսը արեւի պէս լուսաւորուեցաւ, և շորերը փայլումէին ձիւնի պէս։ Եւ էն ժամանակը երևեցան Մովսէս և Եղիա մարգարէքը . և սկսան Յիսուսի հետ խօսել՝ նրա չարչարանքի և մահուան վրայ, որ Երուսաղէմումը պիտի պատահէր։ Աշակերտները, որ էն ժամանակը թմբբած քնած էին՝ վարթեցան տեսան էս բանը՝ և զարմացած մնային։ Ետոյ երբ որ տեսան որ Մովսէսը և Եղիէն էլ չ'երևացին, Պետրոսը շփոթւած՝ իր ասածը ինքը չը հասկանալով, սկսաւ Յիսուսին աղաչել թէ՛ «Վարդապետ, լաւ կը լինէր որ մենք էլ էս տեղ մնայինք, և երեք տաղաւար (չափ) շինեինք, մէկը քեզ, մէկը Մովսէսին, և մէկն էլ Եղիային»։ Իս խօսելուց՝ յանկարծ մէկ լուսաւոր ամպ վրայ եկաւ ծածկեց նրանց, և էն ամպից մէկ ձէն էլ եկաւ թէ՛ «Սա է իմ սիրեկան Որդին՝ որին ես հաւան կացայ, սրան լսեցէք»։ Աշակերտները էս ձէնը որ

լսեցին թէ չէ՝ վախիցը էնտեղնէտ ընկան երես-
ների վրայ : Յետոյ Յիսուս ոտի վրայ կանգնա-
ցրեց սիրտ տւաւ նրանց և ասաց, որ էս տեսիլ-
քը ոչ որի չը պատմեն՝ մինչև որ ինքը յարու-
թիւն առնի :

Միւս օրը երբոր Յիսուս լեառնից (օարից) ցած
եկաւ, տեսաւ որ՝ իր միւս աշակերտների մօտ
շատ ժողովուրդ մէկ մէկու հետ կպած (տաք տաք)
խօսում ու վիճում էին : Յիսուս երբ սրա պատ-
ճառը հարցրեց՝ էն ժամանակը մէկը եկաւ Յի-
սուսի առջևը ընկաւ և ասաց . «Վարդապետ, ես
մէկ հատիկ երեխայ ունիմ, որին սատանէն բռ-
նել դէտուդէն՝ երբեմն կրակը՝ երբեմն ջուրն է
զձում, և փրփրեցնումէ՝ և սաստիկ տանջումէ
էն ողորմելուն . բերի քու աշակերտների մօտ
որ բժշկեն, բայց չը կարացին» : Յիսուս նրան
չարացած պատասխան տւաւ . «Ով ազգ անհա-
ւատ, ասաց, մինչև երբ լինիմ ձեզ հետ և ձեզ
համբերեմ . բերէք առջևս, ասաց, տեսնեմ» :
Երբոր բերին, և դիւահարը Յիսուսին որ տեսաւ՝
աւելի կատղեցաւ իրան գեանին խփեց, և բեր-
նից փրփուրներ էր վազում : Յիսուս տեսնելով հօր
հաւատքը՝ դուրսը շարժեցաւ նրա վրայ, և ա-
սաց . «Պիղծ սատանայ, հրամայումեմ քեզ,
դու աբի դրանից, և էլ չը մտնես էտեղ» : Ին

Ժամանակը շուտ գոռալով դեւը էնպէս սաստիկ տանջեց երեխին և մեռելի պէս գետնին դձեց, որ տեսնողները ասումէին թէ՛ մեռաւ ողորմելին: Բայց Յիսուս ձեռքից բռնեց վեր կացրեց, և ողջ ողջ հօր ձեռքը տուաւ, և ամէնքը զարմացած մընացին էս մեծ հրաշքի վրայ: Յետոյ երբ աշակերտները եդ տուն եկան, էնտեղ առանձին հարցրին Յիսուսին թէ՛ Մենք ինչ^ո չը կարացինք բռնել էս դիւահարին»: Յիսուս ասաց. «Ձեր թերահաւատութեան համար. ճշմարիտն եմ ասում ձեզ. եթէ մանանեխի (խարդալի) հատիկի չափ փոքր կամ քիչ հաւատով էլ ասէք էս դիւացի լերին՝ (սարին) որ էն կողմը գնայ, հաւատով ասածներդ կը կատարւի, և ձեր առջևը անկարելի բան չի լինի: Բայց էս էլ խմացէք որ՝ էսպիսի սատանէն ոչ ինչ բանով չի դուս գայ, եթէ ոչ աղօթքով և պատով:

Սրանից յետոյ մէկ անգամ Յիսուս ճամբին դնալուց՝ աշակերտների մէջ վէճ բացեցաւ՝ թէ Յիսուս՝ երբ որ (ինչպէ՞ս իրանք կարծումէին) թաղաւոր նստի, իրանցից մեծը ո՞րը պիտի լինի: Էսպէս խօսելով երբ տուն հասան, Յիսուս հարցրեց նրանց թէ՛ «Ի՞նչ էիք խօսում ճամբին», աշակերտները ամօթից էլ պատասխան չը կարացին տալ, և յետոյ նորից հարցրին Յիսուսին

Թէ Վերկնքի արքայութիւնումը՝ մեր միջից մեծը
 ո՞վ պիտի լինի: Յիսուս էլ էսպէս պատասխան
 տուաւ . «Ով որ ձեզանից ուզումէ որ առաջինն ու
 մեծը լինի , ամենից յետինը՝ և ամենին ծա-
 ռայ լինի»: Եւ էս բանը Յիսուս օրինակով էլ
 կամեցաւ ցոյց տալ . էս պատճառաւ իր մօտ մէկ
 պատիկ երեխայ կանչեց , գիրկն առաւ (խտտեց)
 և ասաց . «Ճշմարիտն եմ ասում ձեզ . Թէ որ
 կարծիքներդ չը փոխէք , և էս պատիկ տղի պէս
 անմեղ և խոնարհ չը լինիք՝ երկնքի արքայու-
 թիւնը չ'էք մտնի»: Ուրիշ անգամ էլ Յիսուսի
 առջևը մանր տղեք բերին որ օրհնի նրանց :
 Էս բանի վրայ երբ աշակերտները բարկացան
 դուս արին երեխանցը՝ կարծելով Թէ Յիսուսին
 նեղութիւն լինի , Յիսուս ասաց նրանց . «Թո-
 ղէք դան մօտս , ի՞նչ էք կարծում . Ասածու
 արքայութիւնը էզպէսներինն է . և էնպէս գիրկն
 առաւ օրհնեց էն տղերանցը :

20. ՀՐԱԶԹՈՎ, ԵՐԿԴՐՍՄԵԱՆ ՀԱՐԿ ՏԱԼԸ, ՓՈՐՁԵԼԸ ՅԻ-
 ՍՈՒՍԻՆ ԿԱՆԱՆՅ ԱՐՁԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՂՍԹՔ

ՍՈՎՐԱՑՆԵԼԸ ԻՐ ԱՇՍԿԵՐՏԱՅ:

Մատ . 2 : ԺԷ . ԺԹ : Ղուկ . ԺԱ .

Արանից յետոյ Յիսուս իր աշակերտներով ե-
 կաւ Կափառնաւում . եկան Պետրոսի մօտ և պա-

Հանջումէին երկդրամեան հարկը . և մինչև որ Պետրոսը պէսք է յայտնէր Յիսուսին՝ նա ինքը հրաման տւաւ Պետրոսին թէ՝ «Գնա՛ ծովի ափը՝ և գծիր կարթը (չանգալ)՝ և առաջին ձուկը որ դուս գայ՝ վեր առ բաց արա նրա բերանը և մէկ սատեր կը գտնես , և էն առ տուր նրանց ինձ համար և քեզ համար :

Մրանից յետոյ երբոր Յիսուս դուս եկաւ Գալիլեայից և գնաց Յորդանանու էն կողմը . շատ ժողովուրդ գնացին նրա ետեւից՝ և Յիսուս բժշկեց նրանց հիւանդներին : Էն ժամանակը Փարիսեցիք եկան և փորձելով հարցնումէին թէ «Արժան է մարդուն որ իր կինը արձակի»։ Յիսուս պատասխան տւաւ թէ «Մովսէս ինչ հրամայեց ձեզ՝ նրանք ասացին թէ՝ «Մովսէս հրաման տւաւ արձակման գիր տալ և թողնել»։ Յիսուս ասաց . «Մովսէսը ձեր չարասրտութեան համար տւաւ ձեզ էն օրէնքը»։ «Բայց աշխարհքիս սկզբից Աստուած արու և էգ ստեղծեց, և օրհնեց . և ասաց, մարդ թողնի իր հօրը և մօրը, և գնայ իր կնոջ հետ և երկուսը մէկ մարմին լինին . և երբոր Աստուած միաւորեց՝ մարդկերանցից ոչ ոք չը բաժնի»։

Մէկ անգամ Յիսուս կանգնեցաւ մէկ տեղ և աղօթք էր անում . երբ վերջացրեց աղօթքը՝

իր աշակերտներից մէկը ասաց նրան, «Տէր, աղօթք անել սովըացրու մեզ, ինչպէս Յովհաննէս Մկրտիչը սովըացրեց իր աշակերտներին: Յիսուս ասաց նրանց. երբ աղօթք ըէք անում, ասացէք, Հայր մեր՝ որ երկնքումն ես. սուրբ լինի քու անունը. դայ քու թագաւորութիւնը, քու կամքը կատարւի՝ ինչպէս երկնքումը, հնպէս էլ էս երկրումը. մեր ամէն օրւայ հացը տուր մեզ էսօր էլ: Թող մեզ մեր պարտքերը, ինչպէս որ մենք էլ թողնումենք մեր պարտատէրներին: Մի՛ զձիր մեզ փորձանքի մէջ. այլ ազատիր մեզ չարից: Յետոյ սրա վրայ ասաց. «Ձեզանից մէկը, որ բարեկամ ունենայ, և կէս գիշերին գնայ նրա մօտ և ասի նրան, բարեկամ, երեք հաց փոխ տուր ինձ, պատճառոր՝ իմ բարեկամս եկաւ իմ մօտ ճամբից, և ոչ ինչ չ'ունիմ որ նրա առջևը դնեմ: Ասումեմ ձեզ, եթէ բարեկամութեան համար էլայ չը վերկենայ չը տայ՝ գոնէ էնքան աղաչանքի համար կը վերկենայ կըտայ նրան ինչ որ պէտքն է, պատճառոր՝ ով որ կը խնդրի՝ կառնի, ով որ կը պտուի՝ կը գանի. ով որ դուռը կը ծեծի՝ կը բացւի նրան»:

ՁԻ. ԱՇԽԱՐՀԱՍԵՐ ԱԳԱՀԻ ԱՌԱԿԸ: ԴՆԿ. ԺԲ

Մէկ անգամ Յիսուս, երբ խրատումը իր աշակերտներին որ զգոյշ պահեն իրանց փարիսե-

ցւոց կեղծաւորութիւնից, և ուրիշ շատ խրատ-
ներ խօսելուց յետոյ՝ ուր շատ ժողովուրդ էին
հաւաքւած՝ մէկը նրանցից ասաց. «Վարդապետ,
ասա՛ եղբօրս որ ժառանգութիւնը բաժնի հետս»:
Յիսուս ասաց նրան. «Ով կարգեց ինձ ձեր վրայ
դառաւոր և բաժանարար» . և յետոյ նրանց ասաց՝
Տեսէ՛ք զգոյշ կացէ՛ք առին ազահութենից,
պատճառոր՝ երբէք մէկի կեանքը իր հաւաքած
ապրանքից չէ՛ս Էստուր վրայ . ասաց էս առակը .
«Մէկ հարուստ մարդու արտերը տուտ պտուղ
տւին՝ մտածուիւն ինքն իրան, ի՞նչ անեմ՝ որ
տեղ չկայ ուր ժողովեմ իմ պտուղներս, Յետոյ
ասաց . «Գիտեմ ինչ կ'անեմ . կը քանդեմ իմ
ամբարներս և աւելի մեծ մեծը կը շինեմ, և
էնտեղ կը հաւաքեմ իմ ցորենս և ամէն բա-
րիքս . և ինձուինձ կ'ասեմ, ով անձն՝ շատ բա-
րիքներ ունիս շատ տարւայ համար հաւաքած,
հանդատացիր՝ Կեր խմի և ուրախ կաց : Աստուած
ասաց նրան . անմիտ, էս գեշեր քու հոգիդ քե-
ղանից եդ գուզեն, ապա էն որ պատրաստեցիր՝ ո՛ւմը
կը լինի . Էնպէս էլ նա՝ որ իրա համար գանձ (խաղի-
նայ) հաւաքի և Աստծով չը հարստանայ մեծանայ» .

Էստուր համար եմ ասում ձեզ, ասաց
Իր աշակերտներին թէ՛ «Մի հոգաք ոգւոյ
(կեանքի, մարմնու կերակրի) համար թէ՛

ի՞նչ պիտի ուտէք, և ոչ մարմնոյ համար
 թէ՛ ի՞նչ պիտի հագնէք: Մտիկ արէք ազնուներ-
 ին, որ ոչ ցանու մեն և ոչ հնձում. որ ոչ մա-
 ռաններ ուենն և ոչ ամբարներ. Աստուած կե-
 րակրումէ նրանց՝ ապա որքան էլ աւելի ձեզ՝ որ
 թռչուններից լաւն էք: Մտիկ արէք շուշան
 ծաղկին՝ որ ինչպէս է մեծանում, ոչ աշխատում,
 և ոչ մանում. ասում մէջ՝ ձեզ՝ որ Սողոմոնն էլ
 իր ամէն փառքումը նրանցից մէկի նման չը հա-
 գաւ: Եթէ խոտը՝ որ էսօր կանանչ է՝ և էգուց
 հնոցը (փուռը) գձելու էրելու, Աստուած էն-
 պէս է հագցնում, ապա որքան էլ աւելի ձեզ
 թերահաւատներ, Նաք մի՛ խնդրէք թէ՛ ի՞նչ ու-
 տէք կամ ի՞նչ խմէք, և հոգս մի՛ արէք, ձեր
 հայրը գիտէ՝ որ էն ամէնը պէտք է ձեզ, խնդ-
 րեցէք Աստծու արքայութիւնը. և էն ամէնը
 կ'աւելանայ ձեզ:

22. ԱՆՈՂՈՐԸ ՊԱՐՏԱՏԷՐԻ ԵՒ ՈՂՈՐՄԱՅ՝ ՍԱՄԱՐՍՅԻՈՅ

ԱՌԱՅՆԵՐԸ, ԵՒ ՏԱՍԸ ԲՈՐՈՏՆԵՐԻՆ ԲԺՇԿԵԼԸ:

Մատ. ԺԸ. Դուի. ԺԷ:

Մէկ անգամ Յիսուս կղբայրական յանդի-
 մանութեան վրայ քարոզ տալով առայ Եթէ
 կղբայրդ եօթն անգամ մեղանչի քու դէմ, և
 եօթն անգամն էլ զղջայ քեզ մեղայ ասի, թո-

գութիւն տուր նրան : Էս բանի վրայ Պետրոսը տարակուսեցաւ , և ուզեց իմանալ թէ էս եօթը համբրեանքից է կախւած թողութիւն տալը , երբ հարցրեց Յիսուսին , նա էլ պատասխան տուաւ թէ՛ ոչ թէ միայն եօթն անգամ , այլ թէգուց եօթն անգամ եօթանասուն էլ լինի , այսինքն առանց համբրանքի՝ քանի անգամ էլ որ պատահի . էս բանի վրայ ասաց Յիսուս էս առակը .

«Մէկ թագաւոր , ասաց , հաշիւ պահանջեց (հետք ուզեց) իր ծառաներից , և նրանցից մէկը թագաւորին պարտական մնաց տասը հազար քանքար : Սա երբոր չունէր որ էսքան փողը վաճարէր , թագաւորը հրամայեց որ նրան տնով տեղով ծախեն՝ և էնպէս պարտքը վճարի : Են ժամանակը էս պարտատէր ծառան թագաւորի ոռներն ընկաւ աղաչեց որ փոքր ինչ ժամանակ տայ նրան՝ թագաւորի գութը շարժեցաւ՝ բաշխեց նրան բոլոր պարտքը : Սա երբոր դուս եկաւ էն տեղից՝ պատահեցաւ իր ընկերներից մէկին , որ պարտական էր իրան հարիւր դահեկան (հինգ շահանոց) գնաց բռնեց էն իր պարտատէրին՝ և խեղդութիւն թէ «Տուր ինձ պարտքդ» : Նա խեղճը ընկաւ նրա ոռները աղաչումէր և ասում թէ «Փոքր ինչ համբերի՛ կը տամ : Սա չէր լսում . էնքան որ՝ տարաւ նրան բանտը դձեւ տուաւ , մինչ

չև որ պարտքը վճարի : Իս որ տեսան միւս ծառաները, ցաւելով գնացին պատմեցին թագաւորին . թագաւորն էլ նորմէկանց կանչեց նրան իր մօտ, և սաստիկ բարկացած ասաց . «Ծառայ չար, ևս լսեցի քու աղաչանքդ և ողորմութիւն արի քեզ՝ բաշխեցի քեզ քու բոլոր պարտքդ . չե՞ որ դու էլ ինձանից օրինակ պիտի առնէիր՝ ողորմէիր քու ընկերոջդ : Եւ էնպէս նորից բռնեց՝ դահիճների ձեռքը գծեց նրան, որ չը թողնեն մինչև որ բոլոր պարտքը վճարի : Իսպէս էլ, ասաց, իմ երկնաւոր Հայրը կ'անի ձեզ՝ եթէ որ դուք էլ ձեր եղբօր մեղքերին սրտանց թողութիւն չը տաք» :

Էլի ուրիշ անգամ մէկ օրէնսգէտ ուսուցիչ փորձելով Յիսուսին՝ հարցրեց թէ «Ի՞նչ անեմ որ յաւիտենական կեանքը ժառանգեմ (արքայութիւն գնամ)» : Յիսուս ասաց նրան . «Ի՞նչ է գրած օրէնքումը» : Նա էլ պատասխան տուաւ . «Սրտանց սիրիր քու Տէր Աստծուն, և այլն . և քու ընկերոջդ ինչպէս քու անձը» : Յիսուս ասաց . «Լաւ պատասխան տւիր՝ եթէ էդ ասածդ կատարես՝ կը փրկուիս» : Նա էլ հպարտութիւնով և պարծենալով էնպէս էր ցոյց տալիս, որպէս թէ իրանից աւելի լաւ օրէնք պահող չը կայ : Ել ուրիշ ո՞վ կը գտնուի ինձ ընկեր, ասաց : Ին ժառանգեմ

մանակը Յիսուս նրան խրատելով՝ ասաց էս առաւելը . «Մէկ հրէայ՝ ասաց, երուսաղէմից երիւքով քաղաք էր գնում՝ աւազակները վրայ թափեցան, ինչ ունէր ամէնը խլեցին և իրան էլ վերաւորեցին, և կիսամեռ ճամբի վրայ ընկած թողին գնացին : Էն ճամբից անցկացաւ մէկ քահանայ, և էն ողորմելուն էնտեղ տեսնելով՝ հոգս չը տարաւ զանց արաւ, էնպէս անցկացաւ գնաց իր բանին : Նրանից յետոյ մէկ ղւտացի անց կացաւ էն տեղից, նա էլ զանց արաւ գնաց : Յետոյ մէկ սամարացի անց կացաւ . երբոր էս ողորմելի մարդուն տեսաւ՝ սիրտը ցաւեց նրա վրայ, վեր առաւ նրա խոցերի վրայ ձէթ ու գինի քսեց փաթթեց . և էնպէս իր ձիու վրայ դրած՝ նրան մէկ պանդոկ (դուքան) տարաւ՝ որ գնայ հանգստանայ, և միւսը օրը որ պէտք է գնար էնտեղից, հանեց երկու դահեկան տւաւ պանդոկապետին՝ որ հոգս տանի նրան, և «Էլի ի՞նչ որ աւելի ծախս գնայ, ասաց, միւսանգամ զալուցրս կը վճարեմ» : Էս առաւելը պատմելուց յետոյ՝ Յիսուս հարցրեց էն մարդուն . «Հիմի ասաց, էս երեքից ո՞րը քեզ աւելի բարեկամ է երեւում էն ողորմելի մարդուն» : Նա էլ պատասխան տւաւ թէ «Նա, որ էնպիսի ողորմութեան գործքեր արաւ» : Յիսուս էլ ասաց . «Գնա դու էլ էնպէս արա» :

Մէկ անգամ Յիսուս Գալիլեայի և Սամարիայի միջից անց կենալուց՝ ճամբին տասը բորոտ (խոցոտ քոսոտ) պատահեցան նրան, և հեռուից կանգնած ձէն էին տալի. «Յիսուս վարդապետ՝ ողորմիր մեզ»։ Յիսուս ասաց նրանց. «Գնացէ՛ք քահանաներին ցոյց տւէ՛ք ձեզ», երբոր նրանք գնացին՝ շուտով ամէնքը բժշկւեցան։ Նրանցից մէկը որ Սամարացի էր, երբոր բժշկւեցաւ, փառք տալով Աստծուն՝ շուտով եղ եկաւ Յիսուսի ոտները լնկաւ, և շնորհակալ էր լինում նրանից։ Նրան որ տեսաւ Յիսուս ասաց. «Ձէ՞ որ տասը հոգի էին բժշկւողները. մէկէնները իննը հոգին ո՞ւր են, ինչի՞ եղ չ'եկան Աստծուն փառք տալու, այլ միայն էս այլազգին արաւ»։ և նրան ասաց. «Վերկաց գնա՛, քու հաւատքդ քեզ ազատեց»։

23. ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՈՒԵՐԿՈՒ ԱՇԱԿԵՐՏԱՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ.

ՄԱՐԹԱ ԵՒ ՄԱՐԻԱՄ. ԻԾՆԷ ԿՈՒՐԵՆ ԲԺՇԿԵԼԸ. ՅԻՍՈՒՍԻ ԻՐ ԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆԻ ՔԱՐՈՁԵԼԸ:

Ղուկ. Ժ. Յով. Թ. Ժ.

Բայ ի տասներկու առաքելոցը՝ Յիսուս ընտրեց էլի եօթանասունուերկու աշակերտ, և նրանց խրատ տալով թէ ինչպէս պիտի վարւեն ժողովրդոց հետ, երկու երկու ուղարկեց Հրէաստանի

զանազան քաղաքները, որ իրանից առաջ գնան
 քարոպեն: Էս աշակերտները երբոր Յիսուսի հրա-
 մանը կատարեցին, և եդ եկան՝ սկսան ուրա-
 խութեամբ պատմել Յիսուսին թէ «Տէր, դեւերն
 էլ մեզ հնազանդումէին՝ երբ քու անունը տա-
 լիս էինք»: Յիսուս ասաց նրանց. «Մի՛ վարմա-
 նաք էտուր վրայ. որովհետեւ տւելեմ ձեզ իշ-
 խանութիւն՝ որ նրանց ոտի տակը դձէք. այլ
 աւելի նրա վրայ ուրախացէք, որ ձեր անուն-
 ները գրւած են երկնքումը»: Էն ժամանակը Յի-
 սուսի սիրտն էլ ուրախութեամբ լքցւած՝ աչ-
 քերը գծեց դէպի երկինքը և ասաց, «Ո՛վ Հայր
 երկնի և երկրի Տէր, որ էս խուրհուրդը իմաս-
 տուններից և դիտուններից ծածկեցիր (պահե-
 ցիր), և միամիտ տղերանց յայտնեցիր»:

Մէկ անգամ բեթանիա դեղը գնաց Յիսուս,
 և էնտեղ Մարթա և Մարիամ Ղաղարոսի քու-
 րերը Յիսուսին հրաւիրեցին իրանց տուն: Մար-
 թան շուտ վաղեց գնաց կերակուր պատրաստելու,
 իսկ Մարիամը Յիսուսի առջև նստած՝ ականջ էր
 դնում նրա խօսքերին: Էս որ տեսաւ Մարթան,
 եկաւ Յիսուսին դանգատուելով ասաց թէ «Տես
 քոյրս մենակ է թողել ինձ՝ որ աշխատումեմ,
 ասա որ դայ օգնի ինձ»: Յիսուս պատասխան տը-
 ւաւ, «Մարթա, դու, ասաց, շատ բաների ե-

տեից ես ընկել ի զուր ես չարչարեում, պատ-
ճառոր էստեղ քիչ բանն էլ է հերիք. Մարիամի
ընտրած (ջոկած) բաժինը աւելի լաւ է, որ
միշտ կը մնայ»:

Սրանից յետոյ Յիսուս մէկ անգամ շաբաթ
օրը երուսաղէմ գնալուց ճամբին մէկ մուրաց-
կանի (ոլորմութիւն ուղղի) պատահեցաւ, որ
կոյր էր երկու աչքով: Աշակերտները որ տեսան՝
Յիսուսին հարցրին թէ «Սրա կուրութեան վնա-
սը (մեղը) ո՞ւմն է. հօրն ու մօր մեղն է՝ թէ ի-
րանը, որ էսպէս կոյր է ծնել»: Յիսուս էլ ասաց
թէ «Ոչ զքի մեղ չէ, այլ Աստուած էսպէս է
աշխւ, որ յետոյ բժշկելով՝ ինքք աւելի փա-
ռաւորւի»: Յետոյ Յիսուս մօտ գնաց՝ թքաւ գետ-
նին, նրանով կաւ (ցեխ) շինեց, վերառաւ ծե-
վեց կուրի աչքերին, և հրամայեց գնալ Սելւ-
վամի աւաղանումը լուացել: Այրն էլ երբ էն-
պէս արաւ՝ իսկոյն բացեցան աչքերը: Սրա դրա-
ցիք (հարեանները) և ծանօթները երբ տեսան
սրան, զարմացան, կասկածումէին թէ՛ սա էն
մուրացկան կոյրն է միթէ, յետոյ իրան հար-
ցրին՝ իմացան որ Յիսուսն է բժշկել: Բայց Փա-
րիսեցիքը էս ըսելով՝ սկսան Յիսուսի վրայ արան-
ջալ թէ շաբաթ օրն է արել, և նորմէկանց
ստուգելուց յետոյ՝ էն մարդուն կանչեցին իրանց

մօտ և ասացին . «Փառք տուր Աստծուն , որ բը-
 ժշկեց քեզ . Յիսուսը մեղաւոր մարդ է , նա ի՞նչ-
 պէս կարող է անել էդ բանը» : Նա էլ ասաց .
 «Ես նրա մեղաւոր լինելը չը գիտեմ . այլ միայն
 գիտեմ որ կոյր էի , նա ինձ բժշկեց , և հիմի
 տեսնումեմ . բայց էս էլ գիտենք որ Աստուած մե-
 ղաւորների աղօթքը չի լսի , այլ սուրբ և արդար
 մարդկերանցը . և մինչև հիմի էլ լսած չէ՝ թէ
 մէկը ի ծնէ (մօրից ծնած) կուրի աչք բաց ե-
 րած լինի . եթէ նա Աստծանից եկած չը լինէր՝
 էս չէր կարող անել» : Փարիսեցւոց խիստ թւաց
 էս խօսքը , և ջգրւելով անարգելով նրան՝ ասա-
 ցին . «Դու բողբոլին մեղքի մէջ ես ծնած , հի-
 մի եկել դու մեզ վարդապետութիւն ես անում»
 և էնպէս անպատելով դուս արին : Յետոյ պա-
 տահեցաւ Յիսուս էն մարդուն , և յայտնեց թէ
 նա ինքը Աստծու Որդին է . նա էլ իսկոյն ասաց .
 «Հաւատումեմ՝ Տէր» , և երկրպագութիւն տը-
 ւաւ նրան :

Մէկ անգամ Յիսուս ձմեռ ժամանակը տա-
 ճարի նաւակատիքի տօնախմբութեան օրը՝ էնտեղ
 սրահումը մանդալիս , Հրէաները վրայ թափուե-
 ցան , սկսան նրան ասել թէ՝ «Մինչև ե՞րբ տա-
 րակուսացնելով մեզ հողիներս հանես . եթէ դու
 ես Քրիստոսը , պարզ ասա որ գիտենանք» : Յի-

«ուս պատասխան տւաւ թէ՛ «Ձեզ ասել եմ, բայց դուք ինձ չէք հաւատում. էնքան գործքեր որ ես իմ Հօր անունով անումեմ՝ նրանք ինձ վկայ կը լինին, և դուք չէք ուզում հաւատալ. պատճառոր՝ դուք իմ ոչխարներիցս չէք: Իմ ոչխարներս իմ ձէնս լսումեն, և ես նրանց ճանաչում եմ. դալիս են իմ ետեւից, ես էլ նրանց յաւիտենական կեանք եմ տալիս, և յաւիտեան չեն կորչի. և ոչ որ իմ ձեռքիցս պիտի չը յափշտակի նրանց՝ որովհետեւ իմ Հայրը որ ինձ տւել է՝ ամէն բանից մեծ է, և ամենեւին ոչ որ իմ Հօր ձեռքից կարող չէ յափշտակել (խել) էս էլ իմացէք որ՝ ես և իմ Հայրս մէկ ենք»։ Էս որ լսեցին Հրէաները, շուտով քար վերստան ձեռներին որ քարկոծեն նրան: Յիսուս էլ հարցրեց նրանց թէ՛ «Իմ որ բարի գործքերի համար էք ուզում ինձ քարգործել»: Նրանք էլ ասացին թէ՛ «Բարի գործքերիդ համար չենք ուզում քեզ քարգործել, այլ հայհոյութեանդ համար, պատճառոր՝ դու մարդ ես, և քեզ Աստծու տեղ ես դնում»: Յիսուս էլ Աստուածաշունչի խօսքերով պատանձեցրուց նրանց, և ցոյց տւաւ թէ՛ ինքը Հօր Աստծու ճշմարիտ Րդին Աստուած է, Հրէայք ուզումէին որ բռնեն Յիսուսին, բայց նա գնաց հեռացաւ նրանցից:

24. ԱՆՍՈՒՍԿ ՌՐԴԻՈՅ ԱՌԱԿԸ: Դուկ • ԺԵ:

Հրէից վարդապետները և փարիսեցիք տեսնելով որ Յիսուս մաքսաւորներին և մեղաւորներին իր մօտ ժողոված քարոզումէր նրանց, տըտնջումէին թէ Յիսուս ինչե՞հ համար է էնպէս մարդկերանցը ընդունում: Էն ժամանակը Յիսուս նրանց պատասխան տւաւ էս առակով. «Ձեզանից մէկը, ասաց, եթէ հարիւր ոչխար ունենայ, և թէ նրանցից մէկը կորցնի, էն իննսունուիններ կը թողնի անապատումը, և կերթայ կը պտռաի էն կորցրածը՝ մինչև որ գտնի: Եւ երբ գտնումէ դնումէ ուսի վրայ և խնդալով տանումէ տուն. կանչումէ իր բարեկամներին և դրացիներին (հարեւաններին) և ասում. «Ուրախացէ՛ք խնդացէ՛ք հետս, պատճառոր՝ կորած ոչխարս գտայ»: Ասումեմ ձեզ, որ էսպիսի ուրախութիւն է երկնքումը մէկ մեղաւորի համար՝ երբոր զոջայ ապաշխարի, քան թէ իննսունուիններ արդարների համար: Կամ թէ «Մէկ կնիկ, եթէ որ տասը դրամ ունենայ, և տասնից մէկը կորցնի. կը վառի ճրագը և կ'աւելի տունը և կը պտռի՝ մինչև որ գտնի կորած դրամը. և երբ գտնումէ՝ կանչումէ բարեկամներին և դրացիներին. և ասում, ուրախացէ՛ք հետս. պատճառոր՝ կորցրած դրամն (փողս) գտայ: Էսպիսի ու-

րախութիւն կը լինի երկնքումը՝ մէկ մեղաւորի վրայ որ դառնայ ասպաշխարհ»։

Յետոյ սրա վրայ ասաց էս առակը․ «Մէկ մարդ երկու որդի ունէր․ սրանցից փոքրը՝ հօրից ուրիշ տաւ իր ժառանգութեան բաժինը, և մէկ քանի օրից յետոյ վերկացաւ գնաց մէկ հեռու երկիր․ և էն տեղ շոյլ ապրելով բոլոր ունեցածը միտեց փչացրեց։ Յետոյ էն երկրումը սաստիկ սով ընկաւ, էն ժամանակը սկսաւ էն ահառակ որդին բոլորովին աղքատանալ, էնպէս որ ճարր կտրած գնաց մէկ մարդու մօտ ծառայութենի մտաւ, նա էլ խոզարած կարգելով նրան՝ ուղարկեց անդը խոզեր արածացնելու․ էն ժամանակը նա քաղցածութիւնից՝ ջանկանումը որ էն խոզերի կերակրից փորը կշտացնի, բայց էն էլ չէր կարանում ձեռք բերել Յանկարծ սրա միտն եկաւ թէ՛ էն տեղ իր հօր տանը քանի՞ վարձկանք (բանւոր) ծառաններ կան կերած կշտացած և ինքըն էս տեղ քաղցած մեռնումէ․ «Եսպէս չի լինի, ասաց, արի կը վերկենամ կերթամ իմ հօր մօտ, և կ'ասեմ Հայր, մեղայ յերկինս և առաջի քո՝ այսուհետեւ ես էլ արժանի չեմ որ քու որդի կոչեմ, այլ քու ծառաներից մէկը համարիր ինձ»։ Երբոր էնպէս վերկացաւ եկաւ իր հօր մօտ, հայրն էլ հեռուից որ տեսաւ նրան՝ իս»

կոյն դէմ էլաւ որդուն , և վազեց զնաց փառ-
 թթւեցաւ և համբուրեց նրան : Որդին դեռ խօսե-
 քը չը վերջացրած՝ թէ « Հայր մեղայ յերկինս » ,
 հայրը շուտով հրամայեց ծառաներին , որ
 նրա առաջւայ ազնիւ շորերը բերեն , մատանին
 մատին դնեն , և կոշիկները ոտերին և չաղա-
 ցրած եղբ բերեն մոլթեն՝ « Որ ուսենք , ասաց ,
 և ուրախանանք էս ի՞նչ որդուս համար , որ մե-
 ռած էր՝ և հիմա կենդանացաւ , կորած էր՝ և
 վանւեցաւ » : Էս ուրախութեան ժամանակը՝ մեծ
 որդին դրսից տուն էր գալիս , երբ լսեց խաղի և
 պարի ձէներ , պատճառը չիմանալով՝ ինքն իրան
 զարմանումը յետոյ երբ իմացաւ թէ իր անա-
 ռակ եղբօր գալու համար է էն ուրախութիւնը՝
 սաստիկ բարկութիւնից տուն չէր ուզում մտնել :
 Հայրը դուս եկաւ աղաչումը որ ներս մտնի ,
 իսկ նա հօրը պատասխան տուաւ թէ « Ես քան
 տարի է որ ես քեզ ծառայումեմ , և ամենեւին
 քու խօսքից չեմ դուս եկել , և մինչև հիմի
 դու ինձ մէկ ուլ էլ չը տուիր , որ իմ բարեկամ-
 ներիս հետ ուրախանայի , և երբոր էն քու որ-
 դիւդ եկաւ , որ զնացել պոռնիկներ ի հետ նստել
 իր բոլոր ունեցածը կերել փչացրել է՝ դու չա-
 ղացրած եղբ նրա համար մոլթեցիր » : Հայրը ա-
 սաց թէ « Որդի , դու միշտ իմ հետս ես , և

բողոր ունեցածս քունն է . բայց էս ուրախու-
թիւնն էլ քու եղբօր համար պէտք է անել , որ
մեռած էր՝ կենդանացաւ , կորած էր՝ դանու-
ցաւ : էս առաւել Յիսուս ամաչացրեց Փարիսե-
ցւոց , որ մեծ եղբօր պէս՝ չէին ուղում վայելել
տալ փոքր եղբօրը՝ հօր գովթը որ չէր կամե-
նում մեղաւորի մահը , այլ նրա դառնալը և
սպրիլը :

25. ՏՆՏԵԱԻ , ԵՒ ԱՆՈՂՈՐՄ ՄԵԾԱՏԱՆ ԱՌԱԿՆԵՐԸ :

Ղուկ . ԺԶ :

Արանից յետոյ Յիսուս պատմեց իր աշակերտ-
ներին էս առակը « Մէկ հարուստ մարդ ունէր
մէկ անտես (կառավարիչ) . սրա համար լսեց թէ՝
իրա կայքը մխտելով փչացնումէ , Նա էլ կանչեց
էս անտեսին և ասաց . « Ես ի՞նչ է որ լսումեմ
քեզ համար՝ տուր քու անտեսութեան հաշիւը ,
պատճառոր՝ էլ այսուհետեւ չես կարող ինձ ան-
տես լինել » : Տնտեսը կն ժամանակը ինքն իրան
մտածեց թէ ի՞նչ անի՝ որ այնուհետեւ կարո-
ղանայ սպրիլ . « Արովհետեւ ասաց , աշխատել
չեմ կարող , ողորմութիւն ուզեմ ամաչումեմ » .
Ետորը միտք արաւ , յետոյ « Գիտեմ ասաց , ի՞նչ
կ'անեմ , երբ էս անտեսութենից դուս վամ որ
մարդիկ իմ հետ բարեկամանալով՝ ինձ ընդու- »

նեն իրանց տներումը»։ Շուտով գնաց կանչեց մէկ
մէկ իր տիրոջ պարտականներին . և հարցրեց ա-
ռաջ մէկին . «Դու ինչքան ես պարտ իմ տի-
րոջս» . նա էլ ասաց թէ «Հարիւր մար (չափ)
ձէթ» . նստիր շուտ գրի յիսուն : Յետոյ միւսին
ասաց . «Դու ինչքան ես պարտ» . նա էլ թէ
«Հարիւր քու (սոմար) ցորեն» . Նրան էլ ասաց,
ան գիրդ (թամասութ), և գրի ութսուն : Էս
բանը որ լսեց տէրը՝ դովեց էն անիրաւ տնտեսին՝ որ
խելքով բռնեց իր բանը»։ Էս առակով Յիսուս խրատ
տաւ ասելով թէ՛ էս երկրաւոր բարիքներով, որ
անիրաւ մամոնայ (փող, հարստութիւն) կ'աւելի,
քանիոր ձեր ձեռին է, նրանով ձեզ բարեկամներ
ճարեցէք, որ ձեռքներիցդ դուս գնալուց յետոյ՝
նրանք օգնեն և ընդունեն ձեզ յաւիտենական
Թագաւորութիւնումը :

Արանից յետոյ մէկ ուրիշ առակ էլ ասաց Յի-
սուս . «Մէկ մեծատուն (հարուստ մարդ), որ ա-
գնիւ և ծիրանի շորեր էր հագնում, և ամէնօր
սեղանը լիքը առատ առատ ուտում խմումը և
ուրախութիւն էր անում : Արա՛ դրան մօտ ընկած
Ղազարոս անունով մէկ աղքատ կար՝ բոլոր մարմինը
խոցոտած, և էն մեծատան սեղանի փշրանքին
կարօտ էր . և շները գալիս լիզումէին նրա խո-
ցերը : Երբոր մեռաւ էն աղքատը, հրեշտակ-

ներքը Կիան տարան նրան Սբրահամու գողը • Հանց-
 կացաւ շատ ժամանակ որ էն մեծատունն էլ մե-
 ռաւ թաղեցաւ , և դժոխքը զնաց տանջանքի
 մէջը՝ աչքը բաց արաւ հեռուից որ տեսաւ Ղա-
 զարոսին Սբրահամի գողումը հանգստացած նըս-
 տած է • ձէն տւաւ և ասաց • Հայր Սբրահամ ,
 ողորմիր ինձ , ուղարկիր Ղազարոսին , որ գոնէ
 իր մատի ծէրը թաց անի ջրումը , և հովցնի իմ
 լեզուն , որ էս սաստիկ տաքութիւնից պատակում
 տանջուեմ : Սբրահամը պատասխան տւաւ •
 «Մեծ վիհ (փոռ) կայ մեր մէջ և ձեր մէջ • ոչ
 էտեղից մարդ կարող է մեզ մօտ անցկենայ , և
 ոչ էլ էս տեղից ձեզ մօտ : «Միտդ բեր , որ դու
 աշխարհքումս վայելցիր էն բարիքը • իսկ Ղա-
 զարոսը համբերութիւնով քաշեց չարչարանքը •
 էնդուր համար հիմի սա էտեղ մխիթարումէ ,
 և դու էտեղ տանջումես» : Նա էլ ասաց • «Եթէ
 էդպէս է , հայր , աղաչումեմ քեզ որ՝ Ղազա-
 րոսին ուղարկես իմ հօր տուն • էտեղ ուրիշ
 էլի հինգ եղբայր ունիմ , որ զնայ նրանց պատ-
 մի քարոզի , որ չը լինի թէ նրանք էլ զան էս
 տեղ և էս տանջանքը քաշեն» : Սբրահամն էլ
 ասաց • «Նրանք ունին Մովսեսի և միւս մար-
 գարէից դրքերը , թող նրանց ականջ դնեն» : Նա
 կրկին պատասխան տւաւ , «Էնպէս չէ , ասաց ,

Հայր Աբրահամ. եթէ մեռելներից մէկը գնաց
 'նրանց մօտ, էն ժամանակը՝ կը հաւատան և կ'ա-
 պաշխարեն»: Աբրահամն էլ ասաց. «Եթէ Մով-
 ճեսին և ուրիշ մարդարէից չեն լսի, մեռելնե-
 րից էլ եթէ մէկը յարութիւն առնի գնայ՝ 'նրան
 էլ չեն հաւատայ»:

26. ԴԱՏԱԻՈՐԻ, ՓԱՐԻՍԵՅԻՈՅ ԵՒ ՄԱՔՍԱԻՈՐԻ ԱՌԱԿ-

ՆԵՐՐ: Ղուկ. ԺԸ:

Ուրիշ անգամ էլ Յիսուս մէկ առակ պատ-
 մեց էն բանի վրայ թէ՝ աղօթքից պէտք է ձան-
 ձրանալ (բեզարիլ), այլ միշտ պէտք է աղօթք ա-
 նել. «Ինչպէս, ասաց, մէկ դատաւոր կար մէկ
 քաղաքումը, որ Աստծուց չէր վախենում ու մարդ-
 կերանցից էլ չէր ամաչում: Էս քաղաքումը մէկ
 որբւհերի կնիկ էլ կար, որ անդադար գալիս էր
 էս դատաւորի մօտ և աղաչումէր՝ որ սրա դա-
 տաստանը կտրի, և իրա ոսոխին (դաւաքարի) ձեռ-
 քից իրան ազատի: Դատաւորը երկար ժամանակ
 սրան անկանջ չէր անում. վերջը սրա ձեռքից
 ձանձրացած ինքն իրան մտածեց ասաց թէ «Իրա-
 ւոր էս էնպէս մէկ մարդ եմ որ Աստծուց չեմ վա-
 խենում և մարդկերանցից էլ չեմ ամաչում,
 բայց էս որբւհերու ձեռքից ազատւելու համար,
 որ միշտ գալիս գլուխս տանումէ, տեսնեմ կրո-

րեմ սրա դատաստանը»: Իս առակով Յիսուս սո-
վըացրեց . «Եթէ որ ասաց , էնպիսի մէկ անխ-
րաւ դատաւորը էսպէս արաւ , ապա Աստուած
արդար դատաւորը ինչպէս պիտի չը լսի տէր չը
դառնայ՝ իրա՝ ծառաներին , որ գիշեր ցերեկ
խրան դիմեն աղաթին»:

Սրա ետեւից մէկ ուրիշ առակ էլ ասաց նրանց
վըայ , որ Հսարտութիւնով պարծենում էին թէ
իրանք արդարեւ , ուրիշներին արհամարհումէին
և բանի տեղ չէին դնում , «Երկու հոգի , ասաց
տաճարը մտան աղօթք անելու . սրանցից մէկը
Փարիսեցի էր (որ բարեպաշտ էր համարում Հը-
րէից մէջ) , և միւսը՝ մաքսաւոր (հարկ առնող)
որ էն ժամանակը մեղաւոր էր համարւում) : Փա-
րիսեցին սեղանի առաջը կանգնած՝ ինքն իրան
սկսաւ էսպէս աղօթք անել . «Աստուած իմ ,
չորհրհանայ եմ քեզանից , որ ուրիշ մարդկերանց
պէս յաճիշտակող , կամ անիրաւ , կամ շնացող
չեմ , ինչպէս էս մաքսաւորը . այլ շաբաթը եր-
կու անգամ պաս եմ պահում , և իմ բոլոր
ունեցածիցս տասանորդը տալիս եմ աղքատներին» :
Մաքսաւորն էլ մէկ կողմը քաշւած՝ ահից աչ-
քերը վերև չէր կարում բարձրացնել , այլ գետ-
նին մօտիկ տալով՝ կուրծքը ծեծումէր և ասում .
«Աստուած , բաշխիր ինձ իմ մեղքերս» : Իս ա-

ռակը պատմելուց յետոյ ասաց Յիսուս՝ «Ճշմարիտն եմ ասում որ՝ էս մարտաւարը շատ արգար դուս եկաւ տաճարից, քան թէ էն փարիսեյիս. պատճառոր՝ ով որ իրան վեր կը բաշի կը բարձրացնի, վերկրնկնի կը ցածրանայ, եւ ով որ կը խոնարհի՝ կը բարձրանայ»:

27. ՀԱՐՈՒՍՏ ՄԱՐԴՈՒՆ ԴԺՅԻԱՐ ԳՅՈՒԼԸ ԱՐԲԱՅՈՒՆ

ԹԻԻՆԸ, ԵՒ ՄԵՌԱԿՆԵՐԻ ԱՊՈՍՏՈՍ

Մտտ. ԺԺ. Մարկ. ԺԺ.

Մէկ անգամ Յիսուս իր աշակերտներէն հետ գնալիս՝ մէկ հարուստ մարդ վէմ եկաւ նրա առաջը չորքեց՝ և հարցրեց. «Վարդապետ բարի, ասաց, ի՞նչ բարի գործք անեմ որ անբնորոշ թիւն գնամ»: Յիսուս պատասխանեց իրեն. «Ինչի՞ ես հարցնում բարւոյ համար, եւ իմանում որ բարին միայն Աստուած է, բոլոր եթէ ուղղումես որ աղքատ թիւն դնաս, որոհի՞ նրա պատուիրանքները»: Նա էլ հարցրեց թէ ո՞ր պատուիրանքները»: Յիսուս ասաց. «Վ. հոգիանք, մի՛ սպանաներ, մի՛ շնար, մի՛ զողանար»: և այլն, Նա էլ ասաց. «Պատկուցէ՛ւ էտ էդ ամէնը իստարեւ եմ. էլ ի՞նչ է պակաս ինձ»: Ինչ փառանակը Յիսուս էն մարդու հետ սէր դձեռով՝ ասաց նրան. «Մէկ բան էլ է պակաս քեզ, եթէ ուղղումես

նատարեալ լինել՝ զնա՛ ինչ որ ունիս ծախի , և էն
 փողը աղքատներին տո՛ւր , և էնպէս քու զանձդ
 (խազինայ) երկնքումը լինի , և վեր կաց իմ հե-
 տըս արի» : Մեծատունը էս որ լսեց՝ տրտմեցաւ
 երեսը խոժոռած հեռացաւ նրա մօտից զնաց ,
 պատճառոր՝ ինքը շատ հարստութիւն ունէր :
 Էն ժամանակը Յիսուս շուռ եկաւ աշակերտնե-
 րին ասաց . «Տեսէ՛ք , որդիք , թէ ի՞նչպէս դժար է՝
 հարուստին , որ իր հարստութեան հետ սիրտը
 կապւած՝ յոյսը դրել է նրա վրայ , արքայութիւն
 դնայ . աւելի հեշտ է որ ուղտը ասեղի ծակից անց
 կենայ , քան թէ հարուստը Աստծու արքայութիւնը
 մօնի» : Աշակերտները էս բանի վրայ շատ զարմա-
 ցան , և սկսան մէկ մէկու ասել թէ «Եթէ էսպէս է՝
 էլ ո՞վ կարայ փրկւիլ : Յիսուս մօտիկ տւաւ նրանց՝
 և ասաց . «Եթէ բանը մարդուս վրայ լինի՝ զորդ
 որ տնկարելի բան է , բայց Աստծու առջևը ա-
 մէն բանը կարելի է» : Էն ժամանակը Պետրոսը
 ասաց Յիսուսին . ապա մեզ ի՞նչ պիտի լինի , որ
 ամէն բանը թողնե՛ք՝ և քու ետեւից եկանք» : Յի-
 սուս պատասխան տւաւ «Ճշմարիտն եմ ասում
 ձեզ՝ երբոր միւսանգամ աշխարհք գամ , փառ-
 քով աթոռի վրայ նստած դատաստան անեմ ,
 դուք էլ որ իմ ետեւից եկաք՝ պիտի իմ հետ
 տասներկու աթոռի վրայ նստիք՝ տասներկու իս-

րայնլացուոց ազգը դատելու: Յետոյ Յիսուս էս էլ ասաց թէ՛ էն վերջին դատաստանի օրը շատ մարդիկ որ հիմի մեծացել առաջ են եկել՝ եթէ բարի գործք չունենան, եդ կրննեն վերջնը կը լինին, և եդ ընկածները՝ իրանց բարեգործութիւնով առաջինը կը լինին:

Յետոյ էստուր վրայ մէկ առակ էլ պատմեց Աստծու արքայութիւնը, ասաց, նման է մէկ տանուտէրի, որ առաւօտը վաղ դուս եկաւ իր այգու համար մշակներ բռնի, և հետները օրը մէկ մէկ դահեկան բարչեցաւ և ուղարկեց իր այգին: Յետոյ երեք ժամուն (սահաթին) նորմէկանց դուս եկաւ ուրիշ պարապ մշակներ տեսաւ. նրանց էլ ասաց թէ՛ «Դուք էլ գնացէք իմ այգին (բաղ) բանեցէք, և ինչ որ ձեր վարձն (հատը) է կը վճարեմ»: Էսպէս էլ վեց ժամուն և տասնումէկ ժամուն դուս եկաւ և ինչքան որ պարապ մարդիկ տեսաւ՝ հարցրեց թէ՛ «Ինչո՞ համար սաղ օր պարապ էք մնացել». նրանց էլ միւսների պէս ուղարկեց այգին և խոտացաւ թէ՛ «Ինչ որ վարձն է կըստանաք»: Երբ որ իրիգնապահ էլաւ, տանուտէրը իր գաւառու պետին (ծախսարարին) ասաց. «Մշակներին կանչիր առաջ, և յետիններից սկսի կարգով մինչև առաջինը և իրանց օրականները վճարի»: Եկան

տանու մէկ ժամուն բռնած մշակները՝ և մէկ
 մէկ դահեկան ստացան . նրանցից յետոյ առաջ-
 ւայ բռնած մշակները, որ մտքներումը դրել էին
 թէ աւելի կ'առնեն, և երբոր տեսան թէ իրանց
 էլ էն միւսների պէս մէկ մէկ դահեկան տւաւ,
 ակաս տանուտէրի վրայ տրանջալ թէ «էս ի՞նչ
 օրէնք է որ՝ նրանք միայն մէկ ժամ (սահաթ)
 բանեցան, և նրանց էլ մեզ հետ հաւատար վարձ
 տւիր, որ մենք բոլոր օրը էն շոքին աշխատել
 ենք»։ Տանուտէրը պատասխան տւաւ նրանցից մէ-
 կին . «Եղբայր, ասաց, ի՞նչ եմ գրկել քեզ, մէկ
 դահեկան չը բարշեցա՞ր հետս, առ փողդ՝ և
 դնա՞ բանիդ, ես չեմ իմ փողիս տէրը՝ ինչպէս
 որ ուզեմ էնպէս կ'անեմ . ինչի՞ ես նախանձում
 էն մէկէններին արած բարերարութեանս վրայ»։
 Իսպէս էլ ասաց Յիսուս, յետինները՝ առաջինը
 կը լինին, և առաջինները՝ յետին . պատճառոր
 կանչւածները շատ են, բայց ընտրւածները
 սակաւ»։

28. ՂԱԶԱՐՈՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ : Յովհ. ԺԱ. :

Յիսուսի բարեկամ Ղազարոս անունով մէկ
 մարդ կար, որ ունէր երկու քոյր՝ Մարթայ և
 Մարիամ, և բնակւումէին միասին Բեթանիա գե-
 ղումը : Երբոր Ղազարոսը հիւանդացաւ, նրա

քուերերը ուղարկեցին Յիսուսի մօտ թէ՛ «Քուսիրեկան Ղազարոսը հիւանդ է»։ Եւ ժամանակը Յիսուս Հրէաստանից հեռացել էր, պատճառոր նախանձոտ Հրէաները ուզումէին քարկոծել սպանել նրան։ Ես որ լսեց Յիսուս, երկու օր էլի ուշացաւ մնաց էն տեղ, և յետոյ աշակերտներին ասաց թէ «Գնանք նորմէկանց Հրէաստան»։ Աշակերտները ընդդիմանալով ասումէին. «Շատ ժամանակ չէ որ Հրէաները քեզ ուզումէին քարկոծել, հիմա էլի ի՞նչպէս ես էնտեղ գնում»։ Յիսուս նրանց առակով ասաց թէ «Մեր բարեկամ Ղազարոսը քնել է, գնում է՝ որ զարթայնեմ»։ Նրանք չը հասկացան բանը՝ և զարմանում էին թէ ի՞նչ է ասում։ Յետոյ բաց ասաց Յիսուս. «Ղազարոսը մեռաւ, բայց ես ուրախ եմ որ ձեր հաւատքը սրանով աւելի պէտք է հաստատուի իմ վրէս»։ Եւ երբ Յիսուս եկաւ հասաւ Բեթանիա, Ղազարոսը չորսօրեայ մեռած վերեղմանումն էր դրած. Մարթան որ իմացաւ թէ Յիսուսը գալիս է՝ դուս եկաւ առաջ վազեց և ասաց. «Տէր, եթէ դու էս տեղ լինէիր՝ եղբայրս չէր մեռնի. բայց հաւատումեմ՝ որ ինչ Աստծանից խնդրես, նա կըտայ քեզ»։ Յիսուսը ասաց. «Մի վախենա՛ եղբայրդ յարութիւն կ'առնի»։ Եւ էն տեղ Մարթայի միտքը հաստատեւ

լով՝ հաւատացրուց նրան թէ ինքը Քրիստոս Աստուծու Որդի է : Յետոյ երբ Մարթան գնաց՝ իր քրոջ Մարիամին Յիսուսի մօտ կանչելու . էն ժամանակը բոլոր սգաւորները և բարեկամներն էլ հետը եկան՝ Յիսուսի վրայ թափւեցան , և ամէնքը մեռելի վրայ լաց էին լինում : Յիսուսի գութը շարժեցաւ , հարցրուց թէ՝ ո՛ւր է նրա գերեզմանը , և երբ գնաց գերեզմանի մօտ՝ լացը եկաւ և հրամայեց վրէժն զրաժ . քարը վերցնեն : Մարթան ասաց . « Տէր , չորս օր այ մեռելէ , հիմա հոտած կը լինի » : Յիսուսն էլ ասաց . « Չասացի՞ քեզ որ՝ եթէ հաւատաս՝ Աստծու հրաշքը կը տեսնես » : Քարը գձել տաւ մէկ կողմը , աղօթք արաւ՝ և երբ բարձր ձենով կանչեց . « Ղազարոս , վեր կաց զուսարի » , իսկոյն մեռելը , որի տուներն ու ձեռները պատանքով փաթթած կապած էին , կանգնեցաւ , և Յիսուս հրամայեց եղանակն թողնեն որ գնաց մանգայ : Էս տեսնողներից շատը հաւատացին Յիսուսին , և ոմանք էլ գրեցին պատմեցին Փալիսեցւոց , որ Յիսուսին շատ թշնամի էին : Էս պատճառաւ քահանայապետները և Փարիսեցիք հաւաքւեցան ժողովք արին և նախանձով կուրացած էս պատճառը բերին թէ « Յիսուսին էսպէս որ թողնենք , իր հրաշքներով բոլոր ժողովուրդին դէպի իրան կը քաշե-

հաւատացեալ կը դարձնի . և էն ժամանակը Հր-
աովմայեցիք կը դան քարութանդ կ'անեն» . Էն-
դուր համար Կայիափա քահանայապետը խոր-
հուրդ տւաւ ասաց . «Լաւ է որ մէկ հոգի մե-
ռնի՝ քան թէ մեր բոլոր ազգը կորչի» . և էնպէս
իրանց մէջ խօսք կապեցին որ Յիսուսին բռնեն
սպանեն : Յիսուսն էլ էս լսելով , կրկին հեռա-
ցաւ փոքր ինչ ժամանակ գնաց Եփրայիմ գեղը և
էնտեղ մնաց :

29 . ԶԱՔԷՈՍԻ ԴԱՐՁԸ , ԱԶՆՈՒԱԿԱՆԻ ԱՌԱԿԸ . ԵՒ ՄԱ-

ՐԻԱՄԻ ԵՒՂՈՎ , ՅԻՍՈՒՍԻՆ ՕՄԵԼԸ :

Մատ . Ի . ԷԶ . Ղուկ . ԺԹ . Մարկ . ԺԴ : Յովհ . ԺԲ :

Երբ զատկի ասօնը մօտեցաւ , էնտեղից դուսե-
կաւ Յիսուս որ կրկին Երուսաղէմ գնաց , և ճամ-
բին աշակերտաց յայտնեց թէ էս տօնին մար-
դարէից գրւածները իմ վրէս պիտի Երուսաղէ-
մումը կատարւի , իրան պիտի չարչարեն՝ խաչեն ,
սպանեն . բայց ինչը երեք օրից յետոյ յարու-
թիւն պիտի առնի : Էն ժամանակը Զեբեդիայի
որդիլը Յակոբոսը և Յովհաննէսը , և իրանց մայ-
րը՝ Յիսուսից խնդրեցին երբոր՝ ինքը թագաւոր
նստի , նրանցից մէկին իր աջ կողմը՝ միւսին ձախ
կողմը նստացնի : Յիսուս ասաց նրանց թէ «Իմ

Թագաւորութիւնս աշխարհքիս թագաւորներէ պէս չէ, որ հպարտութիւնով մեծութեան ետեւից ընկնելով լինի, այլ խոնարհութիւնով և համբերութիւնով»: Յետոյ երբ Յիսուս Երիքով քաղաքին մօտեցաւ, ճամբի վրայ մէկ աղքատ կոյր բժշկեց: Էս քաղաքումը մէկ հարուստ մաքաւ պեռ կար՝ Զաքէոս անունով, սա Յիսուսի անունը լսելով՝ ցանկանումէր տեսնել նրան. և երբ Յիսուս մտաւ Երիքով, և բազմութիւնը վրէժն հաւաքեած հետը գնումէին, Զաքէոսը կարճահասակ լինելով՝ մէկ ժանտաթղէնու ծառի վրայ վեր էլաւ, որ Յիսուսին լաւ տեսնի: Յիսուս նրա առջեւից անցկենալուց մօտիկ արաւ և տաաց. «Զաքէ», շուտ ցած արի, էսօր ես քու տանդ պէտք է վեր դամ»: Նա էլ շուտով ցած եկաւ ուրախ սրտով ընդունեց Յիսուսին իր տանը. էստուր վրայ ժողովուրդը սկսաւ տրանջալ թէ՛ ի՞նչպէս մեղաւոր մարդու մօտ վեր եկաւ: Բայց Զաքէոսը Յիսուսի առջևը կանգնեցաւ ասաց. «Տէր, ահա իմ բոլոր ունեցածիս կէսը աղքատներին կը տամ, և ում որ զրկել եմ՝ չորս անգամ աւել կը հատուցանեմ նրան (կըրտամ)»: Են ժամանակը Յիսուս ասաց. «Էսօր փրկւեցաւ էս տունս, որ սա էլ Աբրահամու զաւակ էր. և ես էնպէս համար եկայ որ կորածներին պտտեմ, և փրկեմ»

(աղատեմ)»։ Յետոյ Յիսուս մէկ առակ ասաց իր
 Երուսաղէմ վնալու վրայ, որ իրա Թաղաւորու-
 թիւնը յայտնի. «Մէկ աղնուական մէկ հեռու եր-
 կիր պիտէր գնայ որ էն տեղի մեծից առնի իրա
 Թաղաւորական իշխանութիւնը՝ և եղ գառնայ։
 Սա կանչեց իր ծառաներին. և մարդազուխ՝
 տասը տասը մնաս (քիսա փող) տւաւ, և ասաց որ
 էն փողերը բանեցնեն մինչև իր եղ գալը։ Երբոր
 վերկացաւ գնաց, իրա քաղաքի մարդիկը որ նրան
 չէին սիրում՝ ետեից ուղարկեցին էն մեծին
 հասկացնելու թէ «Նրան մենք չենք ուզում որ
 մեր վրէն Թաղաւոր լինի»։ Բայց նա երբ Թա-
 ղաւորութիւնը վերառած եղ եկաւ, կանչեց էն
 ծառաներին՝ որ խմանայ տեսնի թէ ով ի՞նչքան
 է շահեցրել։ Նրանցից առաջինը եկաւ ասաց թէ
 «Տէր, քու տւած տասը մնասիդ վրայ տասը
 շահեցրի»։ Նա էլ գովեց և ասաց. «Բարի ծա-
 ռայ, որովհետև էս քիչ բանի վրայ հաւատա-
 րիմ էլար, քեզ տասը քաղաքի վրայ իշխան կը
 կարգեմ»։ Միւսը եկաւ ասաց. «Հինգ մնասիդ
 վրայ՝ հինգ էլ շահեցրի»։ Նրան էլ հինգ քա-
 ղաքի վրայ կարգեց։ Յետոյ երրորդը եկաւ՝ և ա-
 սաց. «Տէր, ես վախենալով որ դու էնպէս մէկ
 խիստ մարդ ես, որ ձեռքովդ չը դրած բանը վեր
 ես առնում, և չը ցանածդ հնձումես, էնդուր

Համար ահա ա՛ռ քու մնասդ որ փաթթած պա-
հել էի»։ Էն ժամանակը Տէրը բարկացած ասաց .
«Քու խօսքերով քեզ կը դատապարտեմ, ո՛վ ան-
հաւատ ծառայ, եթէ դու գիտէիր որ ես էն-
պէս մարդ եմ, ինչե՞ր իմ փողս սեղանաւո-
րին (զառափի) չը տւիր, որ ես հիմի գայի
նրանից շահով ստանայի»։ Էս պատճառաւ հը-
րամայեց շուտով էն փողը առնեն, տասնի վըայ
տասը շահեցնողին տան, և ասաց թէ «Ո՛վ
որ ունի արժան է նրան աւելով տւայ, և
չ'ունեցողից էն քիչ ունեցածն էլ եդ առնւի»։
Այնուհետեւ իրա թշնամիքը, որ նրան թա-
ղաւոր լինել չ'էին ուզում, կանչեց նրանց իր
առջևը սպանել տւաւ»։

Սրանից յետոյ Յիսուս որ երիւքովից դուս ե-
կաւ և երուսաղէմ էր գնում՝ ճամբին նորմէկանց
Բեթանիա մտաւ . էնտեղ Սիմոն անունով բորոտը
նրան ճաշի հրաւիրեց, և էս սեղանի վըայ ծա-
ռայում էր Մարթան, և նրա եղբայր Դաղա-
րոսն էլ էն սեղանի վըայ նստողներից մէկն էր,
էն ժամանակը սրանց քոյր Մարիամը ամանով
մէկ լիտը (քաշի անուն) անուշահոտ իւղ բերաւ
Յիսուսի ոտերը լուաց՝ և իր գլխի մազերով սր-
բեց . յետոյ էն ամանն էլ բաց ագաւ՝ Յիսուսի
գլուխը և ոտները օծեց էն իւղով, և բոլոր տունը

Նրա անուշ հոտով Լքցաւ : Էն տեղ նստողները՝
տկան տրանջալ . « Յիսոս , ասացին , էդ եղին՝
ոչ երեք հարիւր դենարից (շալից) աւելի կը ծախ-
ւէր , և աղքատներին կը բաժնւէր » : Յիսուսի ա-
շակերտներից Յուդան աւելի ավտասաց , պատ-
ճառոր՝ աղքատների գանձանակը նա էր պա-
հում , և երբ ուզումէր ինքը էնտեղից գողա-
նում էլ էր : Բայց Յիսուս կնկան պաշտպանելով
պովեց , « Դա մէկ բարի գործ արաւ ինձ իմ
մահուան օրւայ համար . աղքատները ամէն ժա-
մանակ ձեր հետն են , երբոր ուզէք՝ նրանց կա-
բօք ողորմութիւն անել . բայց ես միշտ ձեր հետ
չեմ . դրա իւր ածելը իմ մարմնուս՝ ինձ թա-
ղելը նշանակեց » :

30 . ՅԻՍՈՒՍԻ ՓԱՌԱՌՈՐ ՄՏՆԵԼԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ , ԵՒ ԷՆ-

ՏԵՂ ՀՐԱՆՔՆԵՐ ԳՈՐԾԵԼԸ :

Մատ . ԻԱ . Մարկ . ԺԱ . Ղուկ . ԺԹ :

Սրա մեկէլ օրը կիրակի , Յիսուս Բեթանիայից
գաւս եկաւ և ուզում էր որ Երուսաղէմ գնայ .
և երբ Ձլթենեաց լերան տակը հասաւ՝ աշա-
կերտներից երկուսին ուղարկեց զիմացի գեղը և
ասաց , « Էնտեղ դուսը մէկ էշ իր քուռակով կա-
պած կը գտնէք , որի վրայ դեռ ոչ որ չէ՝ նրա-
տել , եդ ալէք և բերէք ինձ , և եթէ հարց-

նող լինի՝ ասէք թէ «Իրան տիրոջը պէտք է»։ Աշակերտները գնացին ինչպէս որ Յիսուս ասաց, դտան էն էշը, և իր քուռակով բերին Յիսուսին. և յետոյ իրանց շորերը փռեցին նրանց վրայ և Յիսուսին նստացրած, եկան դէպի Երուսաղէմը։ Երբ Երուսաղէմի ժողովուրդը լսեց որ Յիսուսը գալիս է՝ դուս թափուեցան ամէնքը նրա առաջը, և ձեռներին արմաւենւոյ և ձիթենու կանանչ ճիւղեր բռնած՝ էնպէս մեծ ուրախութիւնով Յիսուսի առջևը ընկած՝ թազաւորի պէս բերում էին նրան։ Նրանցից ոմանք վրայի շորերը ոտի տակ գետնին էին փռում, ոմանք ծառերի ճուղերով ճամբէքը զարդարումէին, և ամէնքը միաբերան աշակերտների հետ ուրախ ուրախ երգումէին. օրհնութիւն որդւոյ Դաւթի, օրհնեալ եկալ յանուն Տեառն, օրհնութիւն ի բարձունս. և սրանով կատարւեցաւ Զաքարիա մարդարէլ խօսքը թէ՝ «Ասացէք Սիոնի (աղջկան) դստեր, ահա քու թազաւորը գալիս է քեզ մօտ, նստած էշ և աւանակի վրայ»։ Փարիսեցիքը և կարդացողները՝ որ թշնամիք էին Յիսուսին, երբ էս բաները տեսան՝ սաստիկ նախանձից չէին խմանում ինչ անեն. մանաւանդ երբ լսումէին էն օրհնութեան ձէները, որ մեծ ու փոքրը ձէն էին տալիս. օրհնեալ որ գայ թա-

քաւորդ յանուն Տեառն . էս պատճառաւ եկան
 ասացին Յիսուսին որ՝ սաստի նրանց որ էսպէս
 ձէն չը հանեն : Յիսուս նրանց պատասխան տը-
 ւաւ . «Եթէ դրանք ձէն չը տան՝ քարերը կ'ա-
 ղաղակեն» : Յետոյ Յիսուս երբ քաղաքին մօտեցաւ ,
 մտիկ արաւ և արտասուենք թափելով սկսաւ ասել .
 «Գոնէ հիմի խելքի գայիր և զգուշանայիր . ե-
 թէ ոչ իմացի որ քու թշնամիքը վրայ կը թափ-
 ւեն , և քեզ կը պաշարեն և էնպէս քարու-
 քանդ կ'անեն որ քարը քարի վրայ չը մնայ . ո-
 րովհետեւ դու չը ճանչցար Աստծու ողորմութեան
 ժամանակը որ դառնայիր զէպի նրան» : Էսպիսի
 փառքով թաղաւորի պէս Յիսուս Երուսաղէմ
 մտնելուց յետոյ՝ զնաց տաճարը , և էնտեղ՝ տե-
 սաւ որ նստել առուտուր էին անում մարդիկ ,
 բարկացաւ նրանց վրայ և ամէնին դուս արաւ
 էնտեղից , և ասաց թէ «Աստուած մարգարէից
 բերանով հրամայումէ որ՝ իր տունը աղօթքի
 տուն լինի , և դուք աւազակների բուն էք արել» :
 Եւ էն տեղ տաճարումը էլի կուրեր և կաղեր բժշ-
 կեց . և իրիկնապահը քաղաքից դուս եկաւ , ա-
 շակերտաց հետ էնտեղ մօտ Բեթանիա զնաց և
 հանգստացաւ :

Միւս օրը առաւօտուն Յիսուս իր աշակերտ-
 ների հետ նորմէկանց Երուսաղէմ վնայուց՝

Քաղցեցաւ, և ճամբի վրայ մէկ թղենու ծառ տեսաւ տերևներով լքցւած, երբ մօտ գնաց մտիկ արաւ որ ամենեւին պտուղ չ'ունէր ասաց. «Ել այսուհետեւ քեզանից ոչ ոք պտուղ չ'ուտի»։ Եւ էս որ ասաց՝ խսկոյն թղենին չորացաւ։ Միւս օրը Յիսուս իր աշակերտներով էնտեղից անցկենալուց՝ աշակերտները զարմացած Յիսուսին ցոյց տւին «Մտիկ արա ինչպէս ողջ արմատից չորացել է ծառը»։ Յիսուս նրանց պատասխան տւաւ «Ճիշմարիտն եմ ասում ձեզ. եթէ կատարեալ հաւատքով՝ չէ՛ թէ միայն թղենուն, այլ էդ լերանն էլ ասէք թէ վերկաց ծովը ընկիր, էնպէս կը լինի. և ինչ որ հաւատով ձեր աղօթքի մէջ խնդրէք՝ կ'առնէք»։

31. ՅԻՍՈՒՍԻ ՆՈՐՄԵԿԱՆՅ ՍՈՍԿՆԵՐՈՎ, ԽՐԱՏԵԼԸ, ԵՒ

ՀՐԷԻՅ ՊԱՊԱՆԶԱՅՆԵԼԸ։

Մատ. ԻԱ. Դուկ. Ի։

Երկու օրից յետոյ երբ Յիսուս նորմէկանց գնաց տաճարը, զանազան հարցմունքներով սկսան քահանայապետները և կարդացողները փորձել նրան։ Յիսուսն էլ էսպիսի առակներով յանդիմանեց նրանց. «Մէկ մարդ, ասաց, երկու որդի ունէր. սա մէկին ասաց թէ «Որդի, էսօր այգին գնայ բանի»։ Նա էլ «Լաւ կ'երթամ» ասաց, և

չը գնաց : Երբ տեսաւ որ նա չը գնաց , յետոյ
 մէկէլ տղին ասաց որ նա գնայ : Նա էլ առաջ
 ասաց թէ ԶԵՄ գնայ » . Բայց յետոյ պիջացաւ
 գնաց այգին բանեցաւ : Յետոյ Յիսուս հարցրեց
 թէ՛ « Էս երկուսից ո՞րը կատարեց իր հօր կամքը » .
 Նրանք ասացին թէ յետինը : Յիսուս էլ ասաց ,
 « Ճշմարիտն եմ ասում որ՝ էսպէս էլ մաքսաւոր-
 ներն ու պոռնիկները ձեզ մէկ կողմը կը թողնեն ,
 և իրանք արքայութիւնը կ'երթան » : Արա ետեւից
 Յիսուս « Էս առախս էլ լսեցէք , ասաց » . Մէկ տա-
 նուտէր այգի տնկեց , և բոլորիշուր ցանդով (չա-
 վարով) պատեց՝ տաւ մշակներին և ինքը գնաց
 հեռու տեղ երկար ժամանակ : Երբոր այգին քա-
 ղելու ժամանակը հասաւ , իր ծառաներին ու-
 ղարկեց նրանց , որ այգու պտուղը հաւաքեն վեր-
 առնեն : Մշակները բռնեցին էս ծառաներին մէ-
 կին տանջեցին , մէկէլն սպանեցին , միւսին քար-
 քոծեցին : Տանուտէրը նորմէկանց առաջւանից
 շատ ուրիշ ծառաներ ուղարկեց , սրանց էլ էն-
 պէս արին : Յետոյ տանուտէրը իր մէկ հատ սի-
 րեկան որդուն ուղարկեց . « Արեւիկ է ասաց , մը-
 շակները սրանից ամաչեն » : Բայց նրանք էն որ-
 դուն որ տեսան , իրանց մէջ ասացին « Ահա սա
 տանուտէրի ժառանգն է , սրան սպանենք և սը-
 րա ժառանգութիւնը մեզ մնայ » , և էնպէս այգիից

դուս տարան և նրան էլ սպանեցին : « Հիմա ,
 ասաց Յիսուս , ի՞նչ էք կարծում , երբոր այգու
 տէրը եղ դայ՝ ի՞նչ կ'անի նրանց » : Ասողները պա-
 տասխան տւին թէ « Կն անօրէն մշակներին չա-
 րաչար կը սպանի , և այգին կ'առնի ուրիշ մշակ-
 ներին կը տայ , որ իր ժամանակին պտուղ տան
 իրան » : Յետոյ երբ Հրէայք իմացան էս առակի
 միտքը՝ որ իրանց վրայ է , « Քաւ լիցի , ասացին
 Աստուած ոչ անի որ էդպէս լինի » :

Այլ ուրիշ առակ էլ պատմեց Յիսուս նրանց .
 « Երկնքի արքայութիւնը նման է մէկ թաղաւորի
 որ իր որդուն ուզեց հարսանիք անել , և ծառա-
 ներ ուղարկեց որ հրաւիրւածներին կանչեն : Երբ-
 որ տեսաւ որ նրանք չուզեցին գալ , էլի ուրիշ
 ծառաներ ուղարկեց նրանց և ասաց թէ « Ամէն
 բանը պատրաստ է , եկէք հարսանիքը » : Բայց նը-
 րանք ականջ չ'արին , այլ ծուլացած՝ ամէն մէկը
 գնացին իրանց բանին , մէկը իր աւուտուորին ,
 միւսը իր արտը , ոմանք էլ բռնեցին անպատիւ
 արին էս ծառաներին և սարսեցին : Էս որ լսեց
 թաղաւորը սատիկ բարկացաւ նրանց վրայ՝ զին-
 ուորներ ուղարկեց և կոտորել տուաւ էն սպա-
 նողներին , և նրանց քաղաքը հրէլ տուաւ : Յե-
 տոյ ասաց իր ծառաներին . « Հարսանիքս պատ-
 րաստ էր , բայց հրաւիրածները արժանի չ'էլան :

ուրեմն զնացէք փողոցներից (քուչէքից) անցու-
ղարձ անողներից, ում որ գանէք կանչեցէք հար-
սանիքը»: Նրանք էլ դուս եկան ում որ գտան
լաւ ու վատ հաւաքեցին բերին, և էնպէս լքց-
ւեցաւ տունը հրաւիրւածներով: Յետոյ երբ թա-
գաւորը մտաւ նրանց մօտ տեսաւ, որ մէկը նը-
րանցից հարսանիքի շոր չ'ունէր հաքին. ասաց
նրան, ընկեր, «Դու որ հարսանիքի շոր չ'ունէիր,
ինչի՞ մտար էս տեղ»: Նա պապանձւեցաւ՝ էլ
չը կարաց պատասխան տալ: Թագաւորը շուտով
հրամայեց նրա ոտները ձեռքերը կապեն բանտը
գնեն: Որովհետեւ կանչւածները շատ են, բայց
ընտրուածները սակաւ են»:

Միւս օրը փարիսեցիք խօսք կտպեցին՝ որ Յի-
սուսին թագաւորի ընդդէմ իր բերանով մեղա-
ւոր հանեն և մատնեն դատաւորի մօտ: Էս պատ-
ճառաւ կեղծաւորութիւնով եկան ասացին թէ
«Արդապետ, գիտենք որ դու ճշմարտախօս ես,
և ոչ ոքի երես չես պահում ճշմարիտն ես խօ-
սում. ասա մեզ, ի՞նչ ես կարծում, պէտք է
կայսեր հարկ (խարչ) տալ՝ թէ չէ»: Յիսուս ի-
մանալով նրանց սատանութիւնը՝ ասաց նրանց.
«Վեղծաւորներ, ինչի՞ էք ուզում փորձել ինձ.
ցոյց աւէք ինձ մէկ դահեկան, և նրանք էլ հա-
նեցին մէկ դահեկան ձեռքը տալին. Յիսուս հար-

ցրեց նրանց . « Էս ո՞ւմ պատկերն է կամ ո՞ւմ
 դիւր » . նրանք ասացին Վայսեր : Էն ժամանակը
 Յիսուս պատասխան տւաւ նրանց . « Եթէ էդպէս
 է , ասաց , զնացէ՛ք Կայսերը՝ Կայսեր , և Աստ-
 ծունը՝ Աստծուն տէ՛ք » : Էս որ լսեցին՝ զարմա-
 ցան , և պապանձւած թողին գնացին : Սրանցից
 յետոյ Սաղուկեցիք եկան Յիսուսի մօտ , « փոր-
 ձելով » (Վարդապետ , ասացին : Մովսէս մարգարէն
 օրէնքումը դրել է . եթէ մէկ պսակւած մարդ
 անորդի մեռնի . եղբայրը նրա որբ երուն առնի ,
 և նրանից իր եղբօրը ուղի թողնի . Կէկ ժա-
 մանակ մեզանումը ասացին եօթը եղբայր կային ,
 սրանցից առաջինը կին առաւ , և անորդի որ մե-
 ռաւ , էն կնոջը՝ երկրորդ եղբայրը առաւ , և
 նա էլ նրանից որդի չունեցաւ , և Հնպէս էն եօ-
 թը եղբայրն էլ մէկ մէկու ետեից էն կնկան ու-
 գեցին և անորդի մեռան . նրանցից յետոյ էն
 կնիկն էլ մեռաւ . հիմի ասա՛ , վերջին դատաս-
 տանի օրը երբ ամենքը յա ութիւն կ'առնեն , էս
 եօթը եղբայրնե ից որի ն պիտի լինի էն կնիկը ,
 պատճառոր եօթն էլ նրա հետ պսակւած էին » :
 Յիսուս պատասխան տւաւ նրան թէ « Դուք մոլոր-
 ւած էք , էնդուր համար չէք խմանում ինչէ
 դրած սուրբ գրքումը : Էս աշխարհքիս մարդիկը ,
 ասաց , կնիկ կուզեն , բայց ով որ արժանի կը լինի

էն կեանքին՝ էնտեղ կնիկ ուզել չը կայ և մահ
էլ չը կայ. այլ հրեշտակների պէս ամէնքը Աստ-
ծու որդի կը լինին. Զէք կարդացել Մովսէսի գիր-
քը՝ որ ասումէ. Ես եմ Աստուած Աբրահամու
Իսահակայ և Յակոբայ. եթէ սրանք հոգւով
կենդանի չը լինէին՝ էսպէս չէր ասի Աստուած.
որովհետեւ ինքը ոչ թէ մեռած ոչնչացածների,
այլ կենդանիների Աստուած է»:

32. ՅԻՍԽԻՍԻ ՎԵՐՋԻՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ. ԵՒ
ԿՈՒՍԱՆԱՅ ՌԱԿԵԼ:

Մարի. ԺԵ. Դուի. ԻԱ. Մատ. ԻԵ:

Երբոր փարիսեցիքը լսեցին՝ թէ Յիսուս Սա-
ղուկեցւոյ պապանձաց ել է, (խօսքով կապել)
հաւաքեցան միասին. և նրանցից մէկը փորձե-
լով ասաց. «Վարդապետ, ո՞ր պատուիրանքն է մեծ
օրէնքներումը»: Յիսուս ասաց նրան, «Սիրի՛ր քու
Տէր Աստծուն բոլոր սրտանց էս է մեծ և ա-
ռաջին պատուիրանքը: Եւ երկրորդ՝ սիրի քու
ընկերոջդ քու անձիդ պէս. սրանցից էլ մեծ ու-
րիշ պատուիրանք չը կայ»: Էն ժամանակը Յիսուս
գանձանակի դէմը կանգնած՝ մտիկ էր տալէս թէ
ինչպէս ժողովուրդը գանձանակումը փող գծե-
ցին և տեսաւ որ՝ շատ հարուստ մարդիկ եկան՝
առատ առաք գծեցին. յետոյ տեսաւ որ մէկ

որբեւերի աղքատ կնիկ եկաւ՝ երկու լումայ (ման-
ղուլ) գձեց էն գանձանակումը։ Են ժամանակը
Յիսուս շուռ եկաւ գէպի աշակերտները և ասաց
«Ճշմարիտն եմ ասում՝ ձեզ որ էս աղքատ որ-
բեւերին ամէնից շատ գձեց գանձանակումը ինչի
որ՝ նրանք ամէնքը իրանց աւելցած փողից Աստ-
ծուն ընծայ տւին . բայց էս կնիկը բոլոր իր ու-
նեցածը ինչ որ իր ապրուստն էր հանեց տւաւ»։
Յետոյ երբ Յիսուս տաճարից դուս էր գալիս , ա-
շակերտները էն տաճարի գեղեցիկ շէնքի վրայ
գարմանալով՝ սկսան ցոյց տալ , Յիսուս էլ նրանց
պատասխան տւաւ թէ «Արդայ ժամանակ՝ որ
քարը քարի վրայ չը մնայ»։ Սրանից յետոյ երբ
գնացին Ձիթենեաց լեռը՝ նստան՝ որ տաճարի
դիմացն էր , Յիսուս նորմէկանց էստուր վրայ
երկար խօսեցաւ՝ թէ ինչպէս սաստիկ պատերազ-
մներով Երուսաղէմը պիտի կործանուի և իր հա-
ւատացեալները ի՞նչ նեղութիւններ պիտի քա-
շեն . և թէ աշխարհքիս վերջին ի՞նչպէս մարդիկ
պիտի մէկ մէկու հետ ընկնին , և ինքը ինչպէս
փառքով պիտի գայ՝ դատաւտան անի : Էս տու-
րից յետոյ՝ էս առակը պատմեց . «Են ժամա-
նակը , ասաց , երկնքի արքայութիւնը նման կը
լինի տառը կուսանքիբին , որ իրանց լապտերները
(Քանարներ) ձեռներին գնացին փնտայի և հարսի

առաջ: Արանցից հինգը յիմար էին, և հինգը
 իմաստուն: Յիմարները լապտերները վառած ձեռ-
 ներին՝ չը մտածեցին հետները ուրիշ եղ էլ վեր
 առնել: Բայց իմաստունները իրանց լապտերների
 հետ ուրիշ ամանով էլ եղ վեր առան: Փետէն
 ուշացաւ, նրանց քունը տարաւ ամենքը քնե-
 ցան կէս գիշերին յանկարծ ձայն եկաւ թէ
 «Ահա փետէն դալիս է, շուտ արեք դուս եկէք
 նրա առաջը»: Էն ժամանակը կուսանքը վերկա-
 ցան՝ և սարքեցին լապտերները: Բայց յիմարները
 տեսան որ իրանց պակտումէ եղը և հանգչելու վրայ
 են իրանց լապտերները, իմաստուններին ասացին
 «Տե՛ք մեզ ձեր եղից, որ չը հանգչին մի բլուր-
 տերները»: Իմաստունները պատասխան տ ին.
 «Եթէ մեր եղից տանք ձեզ՝ ոչ մեզ՝ և ոչ ձեզ
 հերիք կ'անի. գնացէք ձեզ համար փողոցից
 (դուքաներից) եղ առէք»: Երբ որ նրանք առնե-
 լու գնացին, էն ժամանակը փետէն եկաւ, պատ-
 րաստները նրա հետ տուն մտան հարսանիքը, և
 դուռը փակեցաւ: Յետոյ եկան յիմարները՝ և
 դուռը ծեծելով ասումէին. «Տէր, Տէր բաց
 մեզ դուռը»: Ներսից պատասխան ուաւ թէ
 «Ճշմարիտն եմ ասում ձեզ՝ որ ես ձեզ չեմ ճա-
 նաչում»: Յետոյ ասաց Յիսուս. «Արթուր և
 պատրաստ կացէք միշտ. ինչի՞ որ չէք իմանում»

նրա գալու օրը և ժամանակը: Սրանից յետոյ
 Յիսուս սկսաւ ասել վերջին դատաստանի համար
 թէ՛ «Երբ, ասաց, Որդին մարդոյ կը գայ՝ վառ-
 քով բոլոր հրեշտակները իր հետ, կը նստի փա-
 ռաց ակթռի վրայ դասելու աշխարհքը, և նրա
 առջևը կը թողնին ամէն ազգերը, և կը ջոկի
 նրանց մէկ մէկուց, ինչպէս հովիւք՝ որ ջոկում
 է ոչխարները այծերից, և կը կանգնեցնի ոչ-
 խարներին աջ կողմը և այծերին ձախ կողմը,
 Եւ կ'ասի Թագաւորը ձախակողմեաններին. «Ե/է՛ք
 իմ հօրից օրհնածներ, վայելեցէ՛ք մտէ՛ք ձեզ
 համար պատրաստած արքայութիւնը ինչի որ՝ քաղ-
 ցեցայ, տւիք ինձ ուտել, ծարաւեցայ, խմեցրիք
 ինձ. օտար էի, ընդունեցիք ինձ, տկոր էի, հագ-
 ցրիք ինձ. հիւանդ էի, տեսաք ինձ, բանտումն
 էի, եկաք ինձ մօտ: Ինչ ժամանակը արդարները
 պատասխան կը տան և կ'ասեն. «Տէր, երբ տե-
 տանք քեզ քաղցած՝ և կերակրեցինք. կամ ծա-
 րաւ» և այլն: Թագաւորը պատասխան կը տայ և
 կ'ասի նրանց «Ճշմարիտն եմ ասում՝ ձեզ, որով-
 հետեւ էս իմ եղբայրներիցս մէկին արիք, ինձ
 արիք»: Յետոյ կ'ասի ձախակողմեաններին, «Ին-
 ձանից վնացէ՛ք կորէ՛ք, անիծածներ, յաւիտե-
 նական կրակը, որ պատրաստուած է սատանայի և
 նրա հրեշտակների համար. ինչի որ՝ քաղցեցայ

չը տւիք ինձ ուտել . ծարաւեցայ, չը խմեցրիք ինձ . » և այլն : Էն ժամանակը նրանք էլ կ'ասեն . « Յէր , ե՞րբ տեսանք քեզ քաղցած կամ ծարաւ : և չը պաշտեցինք քեզ : Նա պատասխան կըրտայ նրանց և կ'ասի . « Որովհետեւ էս փոքրներից մէկին չ'արիք , և ոչ ինձ արիք » : Նըրանք կ'ելթան յաւիտենական տանջանքը . և արդարեւ յաւիտենական կեանքը : Էս ամէնը քարոզելուց յետոյ՝ Յիսուս ասաց իր աշակերտներին « Գիտէ՞ք , որ երկու օրից յետոյ զատիկ կը լինի . և Որդին մարդոյ կը մասնւի և խաչ կը հանւի :

33 . ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԱՏՆՈՒԹԻՒՆԸ , ՎԵՐՁԻՆ ԸՆԹՐԻՔԸ ԵՒ

ՊԱՏԱՐԱԿԻ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՀԱՅՄԱՏՈՒԹԻՒՆԸ :

Մատ . ԻԶ . Մարկ . ԺԻ . Ղազ . ԻԲ . Յով . ԺԿ :

Չատկից երկու օր առաջ՝ Յիսուս երբ էս վերի բաները քարոզումէր՝ Հրէից քահանայապետները և ռաբինները էն ժամանակը միասին ժողովեցան Կայիափա քահանայապետի մօտ , և խօսք կապեցին որ՝ Յիսուսին բռնեն և սպանեն . բայց մտածումէին որ՝ էն տօնի օրը չ'անեն . չը լինի թէ ժողովուրդի մէջ մէկ շփոթ ընկնի : Էն ժամանակը Յիսուսի աշակերտներից մէկը , որ Յուդա խկարիովտացի էր կոչուում , ստատանէն մտաւ

նրա մէջ, և գնաց նրանց ասաց թէ «Ինձ ի՞նչ
 կրտաք որ ես Յիսուսին ձեր ձեռքը մատնեմ»:
 Նրանք էլ շատ ուրախացան, և խոստացան ե-
 սուն արծաթ տալ: Յուդան այնուհետև ազատ
 ժամանակ էր պտռում որ ժողովուրդի մէջ ա-
 ռանց շփոթ ընկնելու՝ Յիսուսին մատնի նրանց
 ձեռք տայ: Բաղարջակերաց առաջի օրը աշա-
 կերաները Յիսուսի միտը բերելով հարցրին
 թէ «Ո՞ր տեղ ես ուզում որ գնանք պատ-
 րաստենք զատկական զսուր ուտելու»: Էն ժա-
 մանակը Յիսուս Զիթենեաց սարումը լինելով՝ Պե-
 տրոսին և Յովհաննէսին ուղարկեց, և ասաց.
 «Գնացէք Նբուսաղէմ», և երբ քաղաք մտնէք՝ մէկ
 մարդ կը պատահի ձեզ կուժը ջրով ուսին դրած՝
 նրա ետեւից գնացէք, և որ տուն որ նա մտնի՝
 էն տանտիրոջը ասացէք թէ «Վարդապետը մեզ
 ուղարկեց քեզ մօտ ասելու, թէ իմ ժամանակս
 հասել է, կամենում եմ քեզ մօտ անել զա-
 տիկը իմ աշակերտներովս. Նա էլ ձեզ մէկ մեծ
 զարդարած վերնատուն ցոյց կը տայ, և էնտեղ
 ասաց, պատրաստեցէք սեղանը»: Նրանք էլ գնա-
 ցին էնպէս արին, ինչպէս որ ասաց՝ և ամէն
 բանը պատրաստեցին: Իրիգնապահը Յիսուս եկաւ
 էնտեղ, և երբ սեղան նստաւ տառներկու աշա-
 կերտաց հետ՝ Յիսուսի առաջի խօսքը էս էր.

«Շատ ուղումէի սրտով, ասաց, էս զատիկը ի՞նչ
 չարչարանքիցս առաջ՝ ձեզ հետ ուտեմ»: Յետոյ
 ուտելու ժամանակը աշակերտներին ասաց թէ
 «Ձեզանից մէկը ինձ պիտի մատնի»: Էս տուր վրայ
 ամէնքը շփոթւած սկսան մէկը միւսը հարցնել
 նրան «Մի՞թէ ե՞ս իցեմ»: Յիսուս պատասխան
 տաւ թէ «Կա է» որ իր ձեռքը ի՞նչ հետ սկա-
 ւառակումը (թէփշումը) դրաւ»: Էն ժամանակը
 Յուդան էլ իր ձեռքը երկարացնելուց՝ հարցրեց
 «Մի՞թէ ե՞ս իցեմ, վարդապետ»: Յիսուս ասաց
 նրան «Դու ասացիր»: Իրիկնահացը վերջացնելու
 ժամանակը՝ Յիսուս վեր առաւ հացը օրհնեց,
 դոհացաւ Աստծանից, կոտորեց աշակերտացը բա-
 ժնելով ասաց, Առէք կերէ՛ք, էս իմ մարմինս է
 որ տւումէ ձեզ՝ յետոյ դուք էլ էսպէս արէք
 ինձ յիշելու համար»: Սրա ետեւից բաժակը (գի-
 նիով թասը) վեր առաւ օրհնեց, բարձրացրեց և
 ասաց աշակերտներին թէ «Խմեցէք սրանից ամ-
 ւէնքդ, սա իմ արիւնս է՝ նոր ուխտի, որ ամ-
 մենիդ մեղաց թողութեան համար պիտի թափ-
 ւի»: Սրանով Յիսուս հաստատեց Պատարագի սուրբ
 խորհուրդը:

Երբոր ընթրիքը վերջացրին՝ Յիսուս հանեց
 վեր դրաւ շորը, և մէկ ղենջակ (փեշտամալ) կա-
 պեց, և կոնքի (լազանի) մէջ ջուրը ածաւ և

սկսաւ աշակերտներն ոտերը լուանալ, և ղենջակով սրբել: Երբ Պետրոսին հասաւ կարգը, նա եղ քաշելով ասաց. «Տէր, էդ ի՞նչ է, դու իմ ոտը պիտի լուանաս. ո՛չ, էդ բանը չեմ թողնի որ անես»: Յիսուս ասաց նրան, «Ես ինչ որ հիմի անումեմ՝ դու չես իմանում, բայց յետոյ կ'իմանաս. թէ չը լուանամ քեզ՝ իմ հետ մասը չես ունենայ»: Ին ժամանակը Պետրոսն էլ ասաց. «Տէր, եթէ էդպէս է՝ ոչ թէ միայն ոտս, այլ ձեռքս էլ ու գլուխս էլ լուան»: «Գլուխը վրէն լուացւած մարդուն՝ բաց ի ոտներից պէտք չէ ուրիշ տեղ լուացւիլը, նրանով էլ կարող է բոլորովին մաքուր լինել»: Բոլոր աշակերտաց ոտը լուանալուց յետոյ՝ Յիսուս նորմէկանց շորը հագաւ նստեց, և ասաց նրանց, «Գիտէ՞ք ինչի՞ համար ձեզ էդպէս արի. դուք ինձ վարդապետ և Տէր էք կոչում. և ճշմարիտ էք ասում, ինչպէս որ եմ. ուրեմն եթէ որ ես ձեր Տէրն ու վարդապետը՝ ձեր ոտները լուացի, դուք էլ պէտք է մէկ մէկու ոտերը լուանաք, ինչպէս որ ձեզ օրինակ աւի»:

Արանից յետոյ Յիսուս քիչ էլ խօսեցաւ և յետոյ նորմէկանց ասաց. «Ձեզանից մէկը ինձ պիտի մատնի»: Աշակերտները կրկին սկսան շփոթւիլ. և էնտեղ Յիսուսի մօտ նստած էր Յովհաննէսը իր սիրելի աշակերտը՝ Պետրոսը աչքով արաւ

նրան որ հարցնի թէ ո՞վ է էն մատնիչը : Յիսուս պատասխան տուա . «Որին ես էս թաց պատառը տամ՝ նա է» . և տուա Յուդային . և էն ժամանակը սատանէն Յուդայի սրտումը աւելի հաստատեց՝ Յիսուսի դէմ ատելութիւնը , և իր ազահութեան ախար : Էստուր համար Յիսուս էլ ասաց նրան թէ «ինչ որ անելու ես՝ արա՛ շուտով» . բայց էս խօսքի միտքը ոչ որ նստողներից չը հասկացաւ , այլ կարծեցին թէ , էն տօնի օրերին ինչ որ պէտք է թող զնայ առնի : Յուդան էս որ լսեց , շուտ դուս եկաւ և էն գիշերը զնայ Յիսուսի թշնամիներու մօտ՝ որ մատնի Յիսուսին , ինչպէս որ նրանց հետ խօսք էր կապել :

34. ՅԻՍՈՒՍԻ ԿՏԱԿԸ, ՆՐՄ. ԱՂԹԹՔ ԱՆԵԼԸ ԻՐ ԵՒ ԱՇԱ-

ԿԵՐՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ :

Յովհ. ԺԳ. ԺԴ. ԺԵ. ԺԶ. ԺԷ :

Երբ Յուդան դուս եկաւ՝ Յիսուս սկսաւ ասել , « Հիմա փառաւորւեցաւ Որդին մօրդոյ . և Աստուած էլ փառաւորւեցաւ նրա մէջ . Որդեակք իմ , փոքր ինչ ժամանակ ձեզ հետ եմ , կը պրտուէք ինձ , և ուր ես գնումեմ , դուք չէք կարող գալ : Նոր պատուիրանք եմ տալիս ձեզ , որ մէկ մէկու սիրէք , ինչպէս ես ձեզ սիրեցի . էս-

տրուկ կ'իմանան ամէնքը՝ որ դուք իմ աշակերտ-
ներ էք, եթէ կը սիրէք մէկ մէկու»։ Էս խօսե-
լուց յետոյ՝ ասաց, «Էս գիշեր դուք կը ցրուէք
և ինձ մենակ կը թողնէք»։ Սրա վրայ Պետրոսը
շուտ վրայ բերաւ թէ Վեդ բանը եթէ ամէնն էլ
անեն՝ ես չեմ անի • այլ պատրաստ եմ քեզ հետ
մինչև անգամ մեռնիլն էլ»։ Յիսուս պատասխան
տաւ «Ի՞նչ ես ասում ինձ համար մեռնիլ. ճշ-
մարիտն եմ ասում քեզ • որ էս գիշեր դու
հաւը երկու անգամ չը խօսած՝ դու երեք ան-
գամ կ'ուրանաս ինձ»։ Յետոյ էլի շարունակեց
Յիսուս «Եթէ սիրումէք ինձ, իմ պատուիրան-
ները պահեցէք, և ես կ'աղայեմ Հօրը որ ուրիշ
մարիթարիչ տայ ձեզ, որ յաւիտեան ձեզ հետ
բնակուի • Ճշմարտութեան հոգին, որին աշխարհ-
քըս ընդունել կարող չէ, պատճառոր չէ տես-
նում նրան, և ոչ էլ ճանաչումէ նրան • բայց
դուք ճանաչումէք նրան և ձեզ հետ կը լինի •
Զեմ թողնի ձեզ որք • փոքր ժամանակից յետոյ
էլ աշխարհքը չի տեսնի ինձ • բայց դուք կը տես-
նէք ինձ, ինչի որ ես կենդանի եմ և դուք կեն-
դանի կը լինիք։ Իմ խաղաղութիւնը թողնում
եմ ձեզ, իմ խաղաղութիւնը տալիս եմ ձեզ •
չէ թէ ինչպէս աշխարհքս տալիս է ձեզ, կնպէս եմ
տալիս ես ձեզ, մի՛ շփթէք ձեր սիրտները և

մի՛ վախենաք : Դուք իմ բարեկամներ էք, եթէ
կը կատարէք՝ ինչ որ պատուիրուամ՝ ձեզ : Եւ
ճառայ չեմ ասում ձեզ, այլ բարեկամ կոչեցի,
պատճառոր՝ ինչ որ լսեցի իմ Հօրիցս՝ ամէնը իւ-
մաց արի ձեզ : Ահա կը գայ ժամանակ, և ար-
դէն եկել հասել է, որ կը ցուիք ամէնքդ իր տե-
ղը, և ինձ մենակ կը թողնէք, բայց չեմ մենակ,
ինչի որ Հայրը իմ հետս է : Ես խօսեցայ ձեզ
հետ, որ ինձ հետ խաղաղութիւն ունենաք, էս
տեղ աշխարհքումս նեղութիւն կ'ունենաք, բայց
սիրտներդ պինդ պահեցէք, պատճառոր՝ ես յաղ-
թեցի աշխարհքին» : Ես որ խօսեցաւ Յիսուս,
աչքերը գծեց երկինքը և ասաց . « Հայր, փառա-
ւորի՛ր քու Որդուդ, որ նա էլ քեզ փառաւորի .
ինչպէս տւիր նրան իշխանութիւն ամէն մարմնու-
 վրայ, որ ամենին յաւիտենական կեանք տայ : Ես
է յաւիտենական կեանքը, որ քեզ միայն ճա-
նաչեն ճշմարիտ Աստուած և Յիսուսին Քրիստոսին,
որին դու ուղարկեցիր : Ես քեզ փառաւորեցի էս
երկրումս, գործքերը կատարեցի, որ տւիր ինձ
կատարելու : Հիմա փառաւորի՛ր ինձ Հայր, քու
փառքովդ, որ էս աշխարհքիցս առաջ ունէի քե-
զանից . Հայր, յայտնեցի մարդկանց քու անունը,
որոնց տւիր ինձ աշխարհքիցս . քու խօսքը՝ որ
տւիր ինձ, ես էլ տւի նրանց, քու խօսքը պա-

հեցին և հաւատացին՝ որ դու ուղարկեցիր ինձ :
Հիմա նրանց համար եմ աղաչում . Հայր սուրբ ,
պահիր նրանց քու անունովդ , որ նրանք մէկ
լինին , ինչպէս որ մենք մէկ ենք : Սուրբ պահիր
նրանց քու ճշմարտութիւնով . ինչի որ՝ քու բանը
ճշմարտութիւն է : Մենակ նրանց համար չեմ
աղաչում , այլ ամէն հաւատացելոց համար էլ
նրանց ինձ տւած խօսքով :

35. ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՂՕԹՔԸ ՊԱՐՏԵՂՈՒՄԸ, ԸՄԲՈՇՈՒՄԸ, ԴԱ-

ՏԱՊԱՐՏՈՒԻԼԸ, ԵՒ ՊԵՏՐՈՍԻ ՈՒՐԱՆԱԼԸ :

Մատ . ԻԶ . Մարկ . ԺԴ . Ղուկ . ԻԲ . Յովհ . ԺԸ :

Սրանից յետոյ՝ գիշերով դուս եկաւ Յիսուս
իր աշակերտներով գնաց դիպա Զիթենեաց լեռով
և երբ անց կացաւ Կեդրոնի ձորից էն կողմը և
մտաւ Գեթսեմանի դեղը , թողաւ էնտեղ աշա-
կերտներին և նրանցից միայն վերառաւ իր հետ
Պետրոսին , Յակոբոսին և Յովհաննէսին՝ և մտաւ
մէկ պարտէզ և ասաց աշակերտներին թէ «Տըր-
տումէ իմ անձս մինչև ցմահ , արթուն կացէք
էս տեղ սպասեցէք ինձ : Ինքը նրանցից քիչ ա-
ռաջ գնաց՝ ընկաւ երեսի վրայ , աղօթք արաւ
ասելով՝ «Հայր , եթէ կարելի է ազատիր ինձ էս
չարչարանքից . բայց ոչ թէ ես , այլ ինչպէս դու
կա. Ոհնումես , և էն Ժամանակը ստատիկ նեղու-

Թիւնից սկսաւ արեան քրտինք թափուել և էն տեղ երկնքից մէկ հրեշտակ եկաւ նրա մօտ մը խիթարելու և սիրտ տալու : Յետոյ եկաւ տեսաւ որ էն երեք աշակերտները սաստիկ տրտմութիւնից ընկած քնած էին , զարթացրեց նրանց , ասաց որ վերկենան աղօթք անեն որ փորձութեան մէջ չընկնեն , և ինքն կրկին գնաց աղօթք անելու : Յետոյ մէկ էլ եղ եկաւ նրանց մօտ՝ զարթացրեց , և գնաց : Երրորդ անգամ որ եկաւ «Այսուհետև ասաց , պառկեցէք և հանգստացէք . ահա հասաւ ժամանակը որ թշնամեաց ձեռքը մատնուեմ » : Էս ասելուց՝ մէկ էլ տեսնես բաւական մարդիկ՝ զինուորներ էլ հետները , Յուդան առաջ ընկած , ջահերով (մաշխալէքով) զենքով , եկան Յիսուսին մօտ : Յուդան՝ ինչպէս որ նրանց նշան էր տւել , գնաց . Յիսուսին համբուրելով ասաց . ողջոյն քեզ , վարդապետ , Յիսուս պատասխան տւաւ . « Ինձ համբուրելով ես մատնում » : Յետոյ էն բազմութեան առաջ եկաւ Յիսուս , և նրանց հարցրեց . « Ո՞ւմն էք ուղում » : Նրանք ասացին , « Յիսուս Նազովրեցուն » : Երբ Յիսուս նրանց ասաց թէ « Ես եմ » . Յուդան և նրանք ամէնքը սարսափելով եղ եղ գնացին և գետնի վրայ թափւեցան : Էն ժամանակը Յիսուսին բռնեցին կապեցին , բայց աշակերտները էստուրը

չհամբերելով՝ սկսան ընդդիմանալ, և Յիսուսից հրաման ուղեցին սուր քաշել նրանց, և էն շփոթի մէջ Պետրոսը մէկի վրայ թուրը քաշեց և աջ ականջը թռցրեց, որ Մաղքոս անունով քահանայապետի ծառաներից մէկն էր: Բայց Յիսուս էնտեղնէւա վրայ հասաւ ականջը բժշկեց՝ և Պետրոսին ասաց «Թուրդ իր տեղը դիր, Հօր Աստծու տւած չարչարանաց բաժակը մի՞ թէ պիտի չը խմեմ, ի՞նչ ես կարծում, ասաց, չեմ կարող աղաչել Հօրս, որ հիմա եօթանասուն երկու հազարից աւել հրեշտակ ուղարկի՝ և ինձ սրանց ձեռից ազատի: Բայց էն ժամանակը, ասաց, չէր կատարւի էն գրեւծ մարգարէութիւնները, որ ասել են թէ հսպէս պէտք է լինի»:

Յետոյ Յիսուսին էնպէս կապած՝ առաջ տաշան Աննա քահանայապետի մօտ, որ սկսաւ Յիսուսին հարցով փորձ անել աշակերտների և իր քարոզութեան համար. Յիսուս պատասխան աւաւ «Ես ծածուկ (թագուն) չեմ խօսել, ես յայտնի խօսեցայ աշխարհքումս և սովորացրի ժողովուրդին տաճարումը. ինձ ի՞նչ ես հարցնում, հարցրու լողնեիրին»: Ես որ ասաց Յիսուս, էն ժամանակը քահանայապետի ծառաներից մէկը՝ ապտակ (սիլախիկ) տւաւ Յիսուսին, «Էդպէս ես պատասխան տալիս քահանայապետին»: Նա էլ ասաց նրան.

«Եթէ ծուռը բան ասացի՝ էն վկայիր, իսկ եթէ
 ճշմարիտն եմ խօսել, ինչի՞ ես խփում ինձ»:
 Յետոյ էնտեղից տարան Կայիափա քահանայա-
 պետի մօտ, և էնտեղէլ քահանաները և կարգա-
 ցողները միասին եկել էին՝ որ Յիսուսին քննեն.
 սրանք սկսան սուտ վկայ պտուել, որ նրանով դա-
 տապարտեն Յիսուսին և սպանեն. երկու սուտ
 վկաներ առաջ բերին, որ սուտ վկայութիւն էին
 տալիս և ասում «Մենք լսեցինք որ ասումէր թէ
 «Ես կարող եմ Աստծու տաճարը քանդել, և
 երեք օրումը՝ նորմէկանց շինել»։ Բայց էս երկու
 վկաների խօսքը մէկ մէկու նման չէր։ Ին ժա-
 մանակը քահանայապետը ասաց Յիսուսին՝ ինչի՞
 էստուր պատասխան չես տալիս»։ Յիսուս բոլորովին
 լուռ կացած բան չասաց։ քահանայապետը նոր-
 մէկանց ասաց նրան. «Աստծու անունով երդւե-
 ցնումեմ՝ քեզ որ ասես թէ՝ դո՞ւ ես Քրիստոսը
 Աստծու որդին»։ Յիսուս պատասխան տւաւ թէ
 «Դու ես ասում որ ես եմ, և վերջին դատա-
 տանի օրը Աստուածային զօրութիւնովն երկնքի
 ամպերի վրայ պիտի տեսնէք իմ գալս»։ Իս որ
 լսեց քահանայապետը, կատղեցաւ վրի շորերը
 պատռտեց և ասաց. «Տեսէք սրա հայհոյանքը.
 այսուհետեւ վկայ էլ պէտք չէ՝ ամէնքդ լսեցիք.
 ինչպէս է երևում ձեզ»։ Նրանք պատասխան տւին

Թէ «Մահապարտ (մեռնելու արժան) է», և էնտեղ մէկը միւսը սկսան անարգելով նրա երեսին Թքել խփել, և անշտի նախատինք տալ նրան. ոմանք էլ երեսին քող գձեցին և էնպէս խփումէին և ծաղը անելով հարցնումէին, «Եթէ Քրիստոսն ես՝ մարդարէացիր Թէ ո՞վ է, որ քեզ խփեց»: Էս ժամանակը Պետրոսը՝ որ Յիսուսի ետեւից քահանայապետի տուն էր մտել, երբ դուսը ծառաների հետ կրակի մօտ նստել տաքնումէր՝ էնտեղ քահանայապետի աղախինը եկաւ՝ մտիկ արաւ և ասաց, «Հա՛ դու էլ Յիսուս Նազովրեցւոյ հետըն էիր»: Պետրոսը պմենի առջև ուրացաւ ասաց Թէ «Ես չեմ՝ ճանաչում նրան, չը ղիտեմ՝ դու ի՞նչ ես ասում»: Էս խօսքի վրայ իսկոյն հաւը խօսեցաւ. Յետոյ էնտեղից դուս եկաւ Պետրոսը, և ուրիշ մէկ կնիկ էլ տեսաւ նրան, և մարդկերանց առջևը ասաց Թէ «Սա էլ Յիսուսի հետն էր», և նրանք էլ վրայ տալով որ հարցրին, նա էլի ուրացաւ Թէ «Չեմ՝ ճանաչում նրան»: Յետոյ էլի քիչ անցկացաւ՝ մէկը որ Մաղքոս ծառայի աղգական էր, Պետրոսին որ տեսաւ Թէ չէ՝ ասաց, «Դու նա չես, որ ես քեզ տեսայ պարտեղումը Յիսուսի հետ», էս խօսքին ուրիշներն էլ վկայելով՝ ասացին «Դրաւ սա էլ Յիսուսի հետ է, ինքը Գալիլեացի՝ ինչպէս իր լեզուն էլ ցոյց է

36. ՅԻՍՈՒՄԻՆ ՊԻՂԱՏՈՒՄԻՄՈՏ ՏԱՆԵԼԸ, ՆՐԱ ԶԱՐԶԱՐԱՆՔԸ

[illegible]

Հինգշաբթի գիշերը չարչարեցին Յիսուսին
և ուրբաթ առաւօտը վաղ նոր մեկանց բո-
լոր քահանաները և կարգացողները՝ խօսք կա-
պեցին որ էլ չ'ուշացնեն շուտով ապանեն նրան,
հայց Հրէաները իրանք չէին կարող էս բանը գլուխ
բերել, էս պատճառաւ Յիսուսին տարան Պիղատոսի մօտ։ Կն ժամանակը Յուդան տեսնելով որ
Յիսուս դատապարտուեցաւ և պէտք է մեռնի՝ զըղ-
ջաց և իր առած երեսուն արծաթը տարաւ քա-
հանայապետներին եղ տւաւ և ասաց․ «Մեղայ
որ էսպէս արդար մարդու արեան մէջ խառնե-
ցայ»։ Նրանք էլ ասացին թէ «Մեզ ի՞նչ դու-
ինքդ գնա մոաճիր»։ Յուդան էն փողը տարաւ։

տաճարը դձեց, և ինքը գնաց յուսահատութեանից կախ ընկաւ խեղդւեցաւ: Քահանայապետներն էլ էն փողը արեան գին է ասելով՝ չը վեր առան, այլ խորհուրդ արին՝ և նրանով մէկ բրտի ագարակ գնեցին (առեցին) որ օտարականների (ղարիբների) գերեզմանատուն լինի, և էս պատճառաւ էնտեղը՝ Արեան Ագարակ ասեցաւ:

Եւ երբոր Յիսուսին տարան Պիղատոսի մօտ, սկսան նրա վրայ սուտ բաներ խօսել թէ «Ես մարդը մոլորեցնումէ մեր ազգին, և չէ թողնում հարկ (խարջ) տալ կայսերը, և ասումէ թէ ինքը Քրիստոսն է կամ Մեսիան է և թագաւոր է կոչում իրան»: Պիղատոսը մօտ կանչեց Յիսուսին և առանձին հարցրեց թէ «Դո՞ւ ես Հրէից թագաւորը»: Յիսուս պատասխան տաւ «Ենպէս է՝ ինչպէս որ ասացիր, բայց իմ թագաւորութիւնը էս աշխարհքիս վրայ չէ՝ բայց եթէ էնպէս լինէր՝ իմ ծառաներս չէին թողնի, որ էս Հրէաների ձեռք ընկնէի: Եւ ես եկել եմ աշխարհքի որ ճշմարտութիւն քարոզեմ»: Պիղատոսը նորմէկանց Յիսուսին տարաւ էն Հրէաների առջևը կանգնացրեց, և ասաց թէ «Ես էս մարդուս մէջ մէկ վնաս (մեղք) չ'եմ գտնում, որ սրան սպանել տամ»: Էն ժամանակը նրանք նորմէկանց կառուցան և սկսան զանազան բաներ ասել Յիսուսի

վրայ : Յիսուս ամենեւին պտտասխան չէր տալիս , մինչև որ՝ Պիղատոսը զարմանու մէր որ նա իր բերանը չէր բաց անում և իր անմեղութիւնը չէր ցոյց տալիս : Յետոյ երբ Պիղատոսը իմացաւ որ Յիսուս Գալիլեացի է , և Հերովդեսի իշխանութեան տակն է՝ ուղարկեց նրան Հերովդեսի մօտ , որ էնօրերումը Երուսաղէմումն էր : Նա երբոր տեսաւ Յիսուսին՝ ուրախացաւ , ինչի՞նչ որ վաղուց ցանկանումէր տեսնել նրան , որովհետև շատ բան էր լսել նրա համար և ուզումէր որ մէկ հրաշք էլ անի նրա առջևը : Կս պտտառաւ շատ հարցում փորձ արաւ նրան . բայց Յիսուս ոչ ինչ պատասխան չը տաւ : Յետոյ Հերովդէսն էլ անարգելով և ծաղրանելով՝ սպիտակ շոշ գէնէ տաւ վրէն և եգ դարձրեց Պիղատոսի մօտ :

Էն ժամանակը Պիղատոսը Յիսուսի վրայ չարախօսողներին ասաց թէ «Դուք սրան ինձ մօտ բերիք որպէս մէկ խռովարար մարդ» բայց ինչպէս դուք էլ տեսաք՝ ես քննեցի անսայ և սրա մէջ ոչ ինչ յանցանք չը գտայ . նմանապէս և Հերովդէսը ոչ ինչ չը գտաւ սրա մէջ՝ որ մեռնելու արժանի լինի . ուրեմն խրատենք սրան թողնենք զնայ . պտտառոր՝ զատկին սովորութիւն ունէին մէկ բանտարկուած (բռնած) ազատելու : Կն ժամանակը բանտումը մէկ աւազակ կար՝ Յեսու

բարաբրա անունով. երբոր Պիղատոսը էս ասաց՝
 քահանայապետները, իշխանները և ժողովուրդը
 յորդորեցին, էնպէս որ ամէքը միաբերան ձէն տը-
 ւին թէ «Բարաբրային արձակել, և Յիսուսին
 խաչ հանել»: Արա վրայ Պիղատոսը լաւ հասկա-
 նալով Յիսուսի անմեղութիւնը՝ և նրանց չար նա-
 խանձը՝ ուղղւմէր Յիսուսին ազատել. էս պատ-
 ճառաւ ուշացրեց բանը և նորմէկանց հարցրեց
 «Ապա ի՞նչ անեմ՝ ձեր Հրէից թագաւորին»: «Նը-
 րանք ձէն տւին թող խաչել»: Նա էլ ասաց, «Ինչի՞,
 ի՞նչ վատ բան է արել. ես սրա մէջ սպանելու
 մեղ չը տեսայ»: Նրանք ամէնքը աւելի կատղած
 կանչումէին «Ուղղւմէնք որ խաչեն»: Վերջապէս
 Պիղատոսը ջուր ուզեց նրանց առջևը լաց ձեռ-
 ները՝ և ասաց. «Ես իմ ձեռքս էդ անմեղ մար-
 դու արեան մէջ չեմ շաղաղի, դուք զիտէք»:
 Բոլոր ժողովուրդը պատասխան տաւ «Թող մեր
 վրայ՝ մեր որդւոց վրայ լինի դրա արիւնը»: Էն
 ժամանակը Պիղատոսն էլ իր զինուորներին տաւ
 որ չարչարեն նրան: Նրանք էլ Յիսուսին լաւ ծե-
 ծեցին. և յետոյ վրից շորերը հանեցին, և
 ծաղը անելով մէկ կարմիր շոր հագցրին, փշեց
 թագ կապեցին դրին նրա գլխին, և ձեռքին ե-
 ղեգը (ղամիշի կտոր) տւին գաւազանի տեղ. առ-
 ջևը ծունր դնելով ծաղը էին անում և ասում,

«Ողջ լեր, թաղաւոր Հրէից», և թքելով երեսին առնումէին ձեռից եղեգը՝ և խփումէին դլսին . և ոմանք էլ ապտակ (սիլա) էին տալիս երեսին :

Յետոյ Պիղատոսը Յիսուսին էսպէս ողորմելի կերպարանքով նորմէկանց Հրէաների առջևը դուս բերաւ և ասաց . «Իմացէք որ ես սրա մէջ դատապարտելու բան չը գտայ . ահա ձեր մարդը ձեզ, վեր առէք ինչպէս ուզումէք խաչեցէք» : Նրանք պատասխան տւին «Մեր օրէնքը ասումէ որ հզպիսի մարդը պիտի խաչւի . ինչի որ՝ ինքն իրան Աստծու Որդի է կոչում» : Էս որ լսեց Պիղատոսը՝ ահ ընկաւ նրա սրբումը , էս պատճառաւ նորմէկանց Յիսուսին առանձին սկսաւ հարցնել թէ «Դու ով ես» ի՞նչ տեղից ես եկել» : Յիսուս ամենեւին պատասխան չը տւաւ : Պիղատոսը ասաց . «Ի՞նչ է որ հետս չես ուզում խօսել . չե՞ս իմանում որ իմ ձեռիս է քեզ խաչելու կամ ազատելու իշխանութիւնը» : Յիսուս պատասխան տւաւ . «Դու չէիր ունենայ իմ վրէս իշխանութիւն, եթէ տւած չը լինէր քեզ վերելից . էս պատճառաւ էլ ով որ ինձ մատնեց քեզ մօտ՝ նա է մեղաւորը» : Ես խօսքի վրայ Պիղատոսի խղճմտանքը աւելի տանջեց, ուզումը որ Յիսուսին ազատի . բայց Հրէայք նորմէկանց սկսան ձէն տալ և Պիղատոսին ասել «Եթէ դրան ազատես՝ էլ

բարեկամ չե՞ս կայսեր»։ Էն ժամանակը Պիղատոսը նորմէկանց Հրէից առջևը դուս բերաւ Յիսուսին և ասաց . «Ահա ձեր թագաւորը ձեզ»։ Նրանք էլի սկսան կանչել . «Վերցրու վերցրու մեր միջից դրան, և խաչ հանի»։ Պիղատոսը էլի հարցրեց «Ի՞նչ է՝ աւգո՞ւմ էք որ ես ձեր թագաւորին խաչ հանեմ»։ Քահանայապետները ասացին «Մենք բաց ի կայսրը թագաւոր չունենք»։ Յետոյ երբ տեսաւ Պիղատոսը որ էլ ոչինչ չը կարաց օգնել, վճռեց էն ուրբաթ օրը Հրէից զատկի տօնին կէսօրւայ ժամանակը և Յիսուսին տաւ նրանց ձեռքը որ տանեն խաչ հանեն և Յեսու բարաբբային ազատեն։

37. ՅԻՍՈՒՍԻ ԽԱՉՆԷԼՈՒԹԻՒՆԸ, ԵՎ ԹԱՂՈՒՄԸ:

Մատ . ԻԼ . Մարկ . ԺԵ . Դուկ . ԻԳ . Յովհ . ԺԹ:

Էն ժամանակը Պիղատոսի վինուորները բռնեցին Յիսուսին և նրա վրից հանեցին կարմիր և ծիրանի քղամիզը (վերաբիւ) և նորմէկանց հագցրին իր շորերը, և էնպէս խաչը ուսին դրած ասանումէին դէպի Գողգոթա լեառը։ Ճամբին գընալուց մէկ մարդ գտան Սիմօն կիւրենացի առնունով . նրան բռնեցին որ Յիսուսի հետ տանի էն խաչափայտը։ Յիսուսի ետեւից շատ ժողովուրդ էր գնում տղամարդիկ և կնանիք և սիրաները

ցաւելով լաց էին լինում նրա վրայ: Յիսուս եղ-
մտիկ տաւ և ասաց. «Երուսաղէմէ դստերք, իմ
վրէս մի՛ լաց ըէք, այլ ձեր վրայ և ձեր որդւոց
վրայ լաց ըէք. կըզայ ժամանակ որ՝ կ'ասեն «Էրնեկ
ամուլներին (չք բեր) որ որդի չեն ծնել, և լեռ-
ներին՝ թէ՛ «Փռւլ եկէք մեր վրայ ծածկեցէք
մեզ, որ էս նեղութիւնները չը տեսնենք. եթէ
դալար (կանանչ) ծառին էս են անում՝ ասա
չորին ի՞նչ կը լինի»: Երբոր Գողգոթա լեռը
հասան, Յիսուսին լեղիով խառք գինի տւին. նա
էլ համը որ տեսաւ չուզեց խմել: Յետոյ շորերը
հանեցին և էնպէս մերկ (տկոր) վեր քաշեցին
խաչի վրայ և մեխեցին. և երկու կողմիցն էլ
աջուձախ մէկ մէկ աւաղակ խաչեցին, անօրէնք-
ների հետ հաւասարելով: Ին ժամանակը Յիսուս
խաչի վրայ աղօթք արաւ և ասաց «Հայր, թող
դրանց իրանց մեղքը պատճառոր՝ իրանք էլ չեն
իմանում թէ ի՞նչ են անում»: Պիղատոսը մէկ
տախտակի վրայ գրել տաւ՝ թէ Սա է Յիսուս
Նազովըցի չրէից թագաւորը. և էնպէս գնել
տաւ խաչի վրայ: Իս որ տեսան չրէաները, խըն-
դրեցին Պիղատոսից թէ մի՛ դրի՛ թագաւոր չը-
րէից, այլ թէ՛ նա ինքը ասաց թէ թագաւոր եմ
չրէից: Պիղատոսը պատասխան տաւ «Ինչ որ
գրեցի՝ գրեցի (գրածս էլ փոխել չի լինի)»: Ինչ

Ժամանակը զինուորները վերկալան Յիսուսի շո-
 լերը չորս բաժին արին՝ և իրանց մէջ բաժնե-
 ցին . և պատմութեանը (կարէն) որ անկար էր՝
 ամիսսացին հարան . վիճակ գնացին և հնազա-
 ղնդաւ մէկին . Հրէից քահանայապետները և իշ-
 խանները իրանց ժողովրդով Յիսուսի առջև դա-
 լով և նախատեսելով ասումէին . «Թէ Աստու-
 դի ես՝ հիմա ազատիր քեզ, ցած արի էդ խա-
 չից՝ որ քեզ հաւատանք . մտիկ տէք սրան,
 ասումէին: որ ուրիշներին ազատեց, և ինքն իրան
 չէ կարողանում ազատել . եթէ իր յոյսը Աստ-
 ծու վրայ է դրել, թող Աստուած հիմի ազատի
 սրան էստուրից»: Զինուորներն էլ նրանց տես-
 նելով՝ ծաղր էին անում և նախատումէին . էս
 բաւական չէր, այլ և էն խաչած աւազակներից
 մէկը շուռ եկաւ դէպի Յիսուսը և ասաց . «Եթէ
 դու Քրիստոսն ես՝ ազատիր քեզ և մեզ»: Էն
 ժամանակը մէկէլ աւազակը բարկացաւ նրան և
 ասաց . «Դու չե՞ս վախենում Աստծանից, չե՞ որ
 դու էլ մի և նոյն պատիժն ես քաշում . մենք,
 ասաց, մեզ արժան պատիժը կրումենք, բայց սա
 միկ վատ բան չէ արել»: Յետոյ ասաց Յիսուսին .
 «Տէր, յիշիր ինձ երբոր քու Թագաւորութիւնով
 դալիս լինես»: Յիսուս պատասխան տալաւ թէ
 «Ճշմարիտն եմ ասում քեզ, էսօր իմ հետ դրախ-

տումը կը լինես»։ Յիսուսի խաչելութեան ժամանակը իր ազգականներից էլ եկել էին մօտը, սրբանց մէջ Յիսուս տեսնելով իր մօրը Մարիամ Կուսին և սիրելի աշակերտ Յովհաննէսին, որին ցոյց տալով իր մօրը՝ ասաց « Ահա՛ քու որդիդ » և մօրն էլ՝ աշակերտին ցոյց տալով ասաց « Ահա քու մայրդ, և սրանից յետոյ Յովհաննէսը վեր առաւ Մարիամին իր մօտ։ Կէսօրեայ դէմը վեց ժամին Յիսուսին խաչի վրայ բռնեցին, արեգակը խաւարեցաւ․ բոլոր աշխարհքը մթնացաւ երեք ժամի (սահաթի) չափ, և ինն ժամուն՝ կէս օրից երեք ժամ անց կացած՝ Յիսուս բարձր ձէնով կանչեց․ « Էլի էլի լամասաբաբթանի, Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչի՞ թողիր ինձ»։ Յետոյ Յիսուս ասաց « Ծարաւ եմ »․ շուտ վաղեց մէկը՝ սպունգը թաթխեց քացախով՝ և եղեգի վրայ անցկացրած Յիսուսի բերնին երկարացրեց։ Նա էլ երբ համը տեսաւ, ասաց, ամէն բանը կատարւեցաւ, և էլի բարձր ձէնով կանչեց․ « Հայր՝ հոգիս աւանդումեմ քու ձեռքիդ »․ և էնպէս գլուխը ծռեց՝ և հոգին տուաւ։ Էն ժամանակը տաճարի վարագոյրը վերից ցած պատուեցաւ, գետինը ժած եկաւ և ապառաժ քարերը ճղքւեցան, գերեզմանները բաց էլան, և շատ սուրբեր յարութիւն առան՝ և Երուսաղէմումը

շատերին երեւացին : Ինտեղ հարիւրապետը և ուրիշները էս հրաշքները տեսնելով՝ սարսափեցան և Յիսուսի համար ասացին թէ «Ճշմարիտ որ աս Ասածու որդի էլի» : Նմանապէս ժողովուրդը, որ էն տեղ տեսան էն ամէնը : Յիսուսին խղճալով կուրծքերը ծեծելով վերկացան եղ գնացին : Եւ երբոր երեկոյ էլաւ, Հրէաները խղճմտանք անելով թէ օրէնքին ընդդէմ՝ չը լինի թէ նրանց մարմինները մինչև միւս օրը խաչի վրայ մնան, որովհետև էն շաբաթ օրը նրանց մեծ տօն էր, գնացին Պիղատոսից հրաման առան նրանց ծրնկները ջարդելու՝ որ ջուր մեռնեն, և էնտեղից վերկալան : Էս պատճառաւ եկան զինուորները առաջ էն երկու աւագակների ծնկները ջարդեցին, յետոյ երբ տեսան որ Յիսուս հողին աւանդել է՝ նրանը էլ չը ջարդեցին, այլ զինուորներից մէկը ձեռի աէգով (մզրաղով) Յիսուսի կողը խոցեց. և խեղոյն արիւն և ջուր դուս եկաւ կող քից :

Էն ժամանակը Յովսէփ արեմաթացին, որ ինքը Հրէից իշխան էր, և ծածուկ Յիսուսի աշակերտ՝ գնաց Պիղատոսից հրաման առաւ որ Յիսուսի մարմինը խաչից վեր բերի և գերեզմանումը դնի : Սա Նիկողիմոս իշխանի հետ միասին եկան խոչից ցած բերին Յիսուսի մարմինը և պատուով

զմե սեցին (անուշահոտ խղով օծեցին) և մաքուր կառուով փաթթած՝ էն տեղ խաչելութեան տեղի մօտ մէկ պարտէզումը՝ նոր քարից փորած գերեզմանումը դրին, և մէկ մեծ քար դրին գերեզմանի վրայ և գնացին: Բայց շաբաթ առաւօտը քահանայապետները և ֆարիսեցիք նորմէ կանց գնացին Պիղատոսի մօտ և ասացին թէ «Միտներս ենք բերում որ էն խաբեբան երբ սաղ էր՝ ասում էր թէ «Երեք օրից յետոյ յարութիւն պիտի առնեմ: Հրաման տուր որ՝ գերեզմանի վրայ պահապան կանգնի, չը լինի թէ նրա աշակերտները գիշերով դան գողանան մարմինը, և ժողովուրդի մէջ ձէն գձեն թէ յարութիւն առաւ . և էստրով յետին մոլորութիւնը վատ կը լինի առաջւանից»:

Պիղատոսն էլ ասաց թէ «Գնացէք ինչպէս որ ուզումէք՝ էնպէս արէք»: Նրանք էլ գնացին գերեզմանի քարը պնդացրին (ղայմացրին) վրէն կնիք (մուհր) դրին . և էնպէս մօտը պահապաններ դրին:

38. ՅԵՍՈՒՍԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ԱՇԱԿԵՐՏԱՅ ԵՐԵՒՈՒՄԸ

ԵՒ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԸ:

Մատ . ԻԸ . Մարկ . ԺԶ . Դուկ . ԼԴ . Յով . Ի . ԻԱ:

Շաբաթ երեկոյին իւղաբեր կիանիքը Մարիամ Մագդաղենացի, Մարիամ Բակոբայ, Յոհաննա և Սողոմէ՝ միասին եկան, խուռնկ և անու-

շահութա եղ պատրաստեցին որ զնան Յիսուսի մարմն
 մինը օծեն : Առաւօտը շատ վաղ ծամբին զնալուց՝
 տարակուսումէին թէ գերեզմանի մեծ քարը ո՞վ
 պիտի գործի : Բայց մինչև նրանց հետեղ հասնելը
 յանկարծ՝ մէկ գետնաշարժ ելաւ . և երկնքից ձիւ-
 նի պէս սպիտակ շորերով հրեշտակ վեր եկաւ . և
 էն դրան քարը մէկ կողմը դրաւ . և նստաւ վրէն :
 Էս բանիս վրայ էն պահապան զինուորները վա-
 խից մեռելի պէս գետնին ընկան , և նրանցից
 ոմանք էլ վազեցին քաղաքը և սլառմեցին քա-
 հանայապետներին էս հրաշքը . նրանք էլ միա-
 սին խորհուրդ արին , և շատ փող աւին նրանց
 որ բանը թագուն մնայ՝ ոչ ոքի չասնեն . այլ էն
 պէս ձէն գձեն թէ՛ գիշերով իրանք որ քնած էին ,
 Յիսուսի աշակերտները եկել նրա մարմինը գողա-
 ցել են . և թէ որ ձէնը դատաւորի անկաճին
 հասնի , մենք կըհամոզենք նրան (կը հաւանա-
 ցնենք) և ձեզ ապահով (անհոգ կանենք) : Էն իւ-
 դաքեր կիանիքը երբ որ եկան գերեզմանի դուռը
 բաց տեսան և ներս մտան , էլ Յիսուսի մարմինը
 չը գտան , այլ տեսան երկու լուսաւոր հրեշտակ
 և մէկը նրանցից ասաց նրանց . « Ել՛ վախենաք՝
 գիտեմ որ Յիսուսին էք պառոււմ , բայց էստեղ
 չէ՛ յարութիւն է առել , ինչպէս ձեզ առաջուց
 ասել էր , և թէ գնացէք Յիսուսի աշակերտացը

աշտօնային արէք էս բանը»։ Բայց սրանցից Մարիամ Մագդաղենացին, երբ տեսաւ որ Յիսուսի մարմինը գերեզմանի մէջ չէ՝ շուտով եկաւ Պետրոսին և Յովհաննէսին գտաւ և նրանց ասաց թէ «Մեր տիրոջը գերեզմանից վեր են առել, չենք իմանում թէ որ տեղ են դրել. նրանք էլ նրա հետ գերեզմանը եկան՝ տեսան որ Յիսուսի մարմինը չըկայ. Մարիամին թողին էնտեղ, և իրանք եւս եկան որ միւս աշակերտներին պատմեն։ Կն ժամանակը Մարիամ Մագդաղենացին որ մէնակ գերեզմանի մօտ կանդնած լաց էր ըլում, էն հրեշտակները նրան հարցրին «Կին դու, ինչի՞ հետ լաց ըլում։ Դա ասաց թէ «Իմ տիրոջը գերեզմանից վեր են առել, և չեմ իմանում ո՞ւր են տարել»։ Կա ասելուց՝ եւ մտիկ տւաւ տեսաւ մէկ մարդ և չը ճանաչեց որ Յիսուսն էր, կարծեց թէ պարտիզպան (բաղմանչի) է. Յիսուս հարցրեց նրան «Կին դու, ինչի՞ հետ լացը ըլում, ո՞ւմն ես պտռում»։ Դա պատասխան տւաւ թէ «Տէր, եթէ դու ես վեր առել, ասա՛ ո՞ւր տարար դիր, որ գնամ էնտեղից վերառնեմ»։ Կն ժամանակը Յիսուս ձէն տւաւ» և նա շուտ իմացաւ, և նրան պատասխան տւաւ. «Բարբառնի» (Վարդապետ), և վազեց որ ոտները ընկնի, բայց Յիսուս չը թողաւ որ անժամանակ իրան մօտենայ այլ ասաց որ դը

նայ աշակերտներին պատմի, և ասի թէ նա ինքը պիտի համբառնայ : Յետոյ Յիսուս էնտեղից որ աներևոյթ էլաւ՝ Մարիամը շուտ զնաց էս բանը աշակերտներին պատմելու :

Էն օրը Յիսուսի աշակերտներից երկուսը՝ որ գնումէին Էմմաուս գեղը էս բաների վրայ խօսելով, Յիսուսն էլ չք յայտնւելով հասաւ նրանց և գնումէր հետները . հարցրեց նրանց թէ « Ինչի՞ վրայ էք խօսում և էդպէս տխրած էք դնում » : Նրանցից մէկը որ Կղէովարսս էր կոչւում ասաց նրան թէ « Դու միայն ևս մնացել երուսաղէմումը՝ որ էս օրերումս էնտեղ անցկացած բաները չես իմացել . թէ ինչպէս Յիսուս Նազովրեցուն էն սուրբ և արդար մարդուն՝ մեր իշխանները բռնեցին խաչի վրայ սպանել տւին , որի վրայ մենք յոյս ունէինք թէ նա պիտի փրկի Իսրայէլացեաց » . և մէկ քանի կնանիք հրեշտակներից լսել են թէ Յիսուսը կենդանի է : Կս լսելով Յիսուսը երեսներին տւաւ թէ ի՞նչպէս միտներ չեն բերում մարգարէից ասածները Քրիստոսի վրայ՝ որ կատարւեցաւ . յետոյ մէկ մէկ մեկնում էր նրանց ամէն տնօրինական խորհուրդները , երբոր իրիզնապահը Էմմաուս գեղը հասան , Յիսուս էնպէս ցոյց տւաւ թէ ինքը աւելի հեռու տեղ պիտի գնայ . նրանք էլ երեկոյ է ա-

սացին և չը թողին՝ պահեցին իրանց մօտ : Եւ յետոյ երբ նրանց հետ իրիւզնահացի նստաւ, Յիսուս հացը վեր առաւ օրհնեց . և կտրտելով նրանց որ տաւ թէ չէ՝ աչքները բաց էլաւ, շուտ ճանաչեցին նրան . և ինքը իսկոյն աներևոյթ էլաւ նրանց առջևից : Նրանք նորմէկանց եղբնացին Երուսաղէմ միւսնների մօտ, և դեռ իրանք իրանց պատահած բանը չ'ասած՝ տեսնում են որ միւս առաքեալները նրանց պատմում են թէ՝ Յիսուս յարութիւն է առել և երևացել է Պետրոսին :

Երբ առաքեալք միասին հաւաքւած Հրէաների ահից դռները կողպած էս բաների վրայ խօսումէին, Յիսուս յանկարծ երևեցաւ նրանց մէջ . «Ողջոյն ձեզ, ասաց, ես եմ՝ մի՛ վախենաք». նրանք էնպէս որ շփոթւած և սիրտները տակնուվրայ էլած մնացել էին, Յիսուս «Եկէք, ասաց, բռնեցէք ձեռս ու ոտս որ իմանաք թէ ես եմ» : Յետոյ նրանցից ուտելու բան ուզեց, և նրանք էլ քիչ խորված ձուկն և մեղր տւին : Յիսուս վեր առաւ կերաւ նրանց առջևը և մընացածը տաւ իրանց : Եւ յետոյ ասաց նրանց «Ինչպէս որ Հայրը ուղարկեց ինձ՝ ես էլ ուղարկում եմ ձեզ» . փչեց նրանց և ասաց . «Առէք Սուրբ Հոգին : Ում մեղքը որ թողնէք՝ թողած

լինի, ումը կապէք՝ կապած լինի»։ Էս ժամանակը թովմաս առաքեալը էնտեղ չէր, և յետոյ երբ եկաւ նրանց մօտ, և նրանցից լսեց թէ «Մենք հիմա տեսանք Յիսուսին», թովմասը ասաց. «Ես մինչև որ աչքովս չտեսնեմ նրա ձեռքի միջի մեխի նշանը, ձեռովս էլ չը բռնեմ, և ձեռքս չը կրպ-յնեմ նրա կողքին՝ չեմ հաւատա»։

Սրանից յետոյ մէկ անգամ էլ աշակերտները Տիբերիայ ծովի մօտ ձուկը բռնելու ժամանակը՝ երևեցաւ նրանց Յիսուս և նրանք որ բոլոր դի-շերը աշխատել էին՝ և ոչինչ չէին բռնել, Յի-սուս նրանց ծովի մէջ կողմը ցոյց տաւ որ ուռ-կանը էնտեղ գտնուի, երբոր էնպէս արին, շուտ հա-րիւր յիսուսի չափ մեծ մեծ ձկներ դուռ քա-շեցին։ Էս հրաշքիս վրայ աշակերտները խմա-ցան՝ որ ինքը Յիսուսն է, մօտ եկան և միասին նստան էն ձկները եփեցին կերան։

Սրանից յետոյ տասնութէկ աշակերտները գը-նացին Գալիլեայի լեառը, ուր Յիսուս ժամադիր էլաւ նրանց, և երբ որ տեսան Յիսուսին երկը-պագութիւն տւին, և մէկ քանիսն էլ տարեկուսե-ցան։ Յիսուս մօտ գնաց և ասաց նրանց. «Ամէն իշ-խանութիւնը տաւ ինձ երկնքումը և երկրումս՝ ինչպէս որ Հայրը ուղարկեց ինձ, էնպէս էլ ես

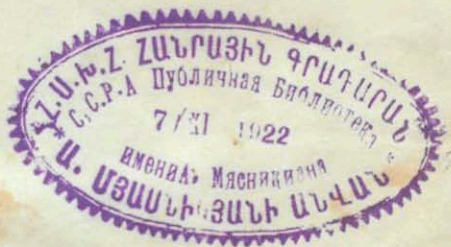
ուղարկում եմ ձեզ: Պնայէք ամէն հեթանոսներին սովորացրէ՛ք, և նրանց միլրացէ՛ք յանուն Հօր, և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ: Սովորացրէ՛ք նրանց էն ամէնը պահել, ինչ որ պատուիրեցի ձեզ: Եւ ահա ես էլ ձեզ հետ եմ ամէն օր, մինչև աշխարհքիս վերջը:

Ով որ կը հաւատայ և կը մկրտուի՝ կ'ապրի, և ով որ չի հաւատայ՝ կը զատապարտուի: Նրանց նշաններն են որոնք կը հաւատան՝ նրանց ետևից կ'երթան. իմ անունով դուք կը հանեն, լիցուներ կը խօսին, օծեր կը բռնեն ձեռներին, և եթէ մահադեղ խմեն՝ նրանց ոչինչ վնաս չի տայ, հիւանդներին վրայ ձեռք կը դնեն և կը բժշկւին:—

Բայի ասածներիցս Յիսուս իր յարութիւնից յետոյ էն քառասուն օրւայ մէջ շատ անգամ երևեցաւ իր աշակերտներին և սովորացրեց նրանց երկնքի տրքայութեան ճանապարհը. և հրամայեց որ սպասեն մինչև որ ինքը կ'ուղարկի Հոգին Սուրբ և կըլքցնի նրանց շնորհքով: Սրանից յետոյ Յիսուս հաւաքեց միասին իր աշակերտներին և տալաւ նրանց Բեթանիայի մօտ Ձիթենաց լեռը, և էնտեղ օրհնելով՝ նրանց աչքի առաջը և համարձաւ երկինքը. երբ ամպերի մէջ մտան անսկզպիւթ էլաւ, էնտեղ երկու հրեշտակ սպիտակ

շորերով երևեցան նրանց և ասացին «Ով Գա-
լիլեացիք, ի՞նչ էք զարմացած դէպի երկինքը մտիկ
տալիս. էս Յիսուսը որ հիմա ձեզանից վերացաւ եր-
կինքը դնաց, նոյնպէս մէկ օր պիտի դայ փառքով»:
Աշակերտներն էլ երկրպագութիւն տւին Յիսուսին
և փառք տալով Աստուծոն եղեկան երուսաղէմ:

3 2 3 2 4 3 3 2 1
 4 3 5 4 4 4 3 4

1558

Handwritten scribbles

64
1386
 168
026
 82
 15
 82

411814
88
 521
81
 155

1558

